

T.C.

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MUHASEBE VE FİNANSAL YÖNETİM ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN TİCARET
BANKALARININ PERFORMANSININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ayşe ERAYDİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

DOÇ.DR. OSMAN AKIN

BURDUR-2019

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE FİNANSAL YÖNETİM ANABİLİM DALI

TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN TİCARET
BANKALARININ PERFORMANSININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayşe ERAYDİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: Doç. Dr. Osman AKIN
JÜRİ ÜYESİ: Doç. Dr. Osman Kürşat ONAT
JÜRİ ÜYESİ: Prof. Dr. Aslıhan ERSOY

BURDUR-2019

**MAKÜ SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 19.09.2019 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Ayşe ERAYDİN ' in Türkiye'de Faaliyet Gösteren Ticaret Bankalarının Performansının Değerlendirilmesi konulu tez çalışması Muhasebe ve Finansal Yönetim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE
(TEZ DANIŞMANI) : Doç. Dr. Osman AKIN

ÜYE : Doç. Dr. Osman Kürşat ONAT

ÜYE : Prof. Dr. Aslıhan BOZCUK

ONAY

M.A.K.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

T.C.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ETİK BEYAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “**Türkiye’de Faaliyet Gösteren Ticaret Bankalarının Performanslarının Değerlendirilmesi**”adlı tezin hazırlanması sürecinde akademik etik ilkeleri ihlal etmediğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimim tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinde erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Adı Soyadı

Ayşe ERAYDİN

Tarih ve İmza

04.10.2019

ÖNSÖZ

Hayatımın her alanında yanımda olan gerek maddi gerekse manevi desteklerini esirgemeyerek beni bugünlere getiren çok kıymetli babam ve annem başta olmak üzere ve değerli abim Yunus DENİZHAN' a da sevgi ve şükranlarımı sunarım. Çalışmamın her aşamasında büyük bir özveri ile destek veren sevgili eşim Ömer ERAYDİN' a da teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca bu tez çalışmasının ortaya çıkmasında değerli katkılarını ve desteklerini esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Osman AKIN' a, önerileri ve destekleri için jüri üyesi hocalarım Doç. Dr. Osman Kürşat Onat ve Prof.Dr. Aslıhan Bozcuk hocama teşekkürlerimi sunarım.

(ERAYDİN, Ayşe, *Türkiye’de Faaliyet Gösteren Ticaret Bankalarının Performansının Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Burdur, 2019)

ÖZET

Dünya’da finansal sistemin önemli bir kısmını işleyişlerinde faize yer veren geleneksel bankalar oluşturmaktadır. Finansal sistemin ve bankaların faaliyetlerinin artması için finansal performanslarının ölçülmesi, bankaların rekabet edebilmeleri açısından büyük önem arz etmektedir. Bu amaca yönelik olarak bu çalışmada oran analizi yöntemi kullanılarak ticaret bankalarının 2014-2018 dönemine ait performansları karşılaştırılmıştır. Bankaların mali tablolarından yararlanılarak bazı rasyolar aracılığıyla karşılaştırmalar yapılmış ve yorumlanmıştır. Yapılan bu oran analiz sonucunda ülke büyümesinde etkin bir performans gösteren bankacılık sektörü büyümesi 2018 yılının ikinci yarısında yaşanan döviz kuru çalkalanmasından etkilenmiştir. Türkiye’de bankacılık sektörünün kredi arzı ile milli gelir büyümesi arasında yüksek oranda ilişki bulunmasından dolayı özellikle kamu bankaları diğer bankalara göre ülke ekonomisini daha çok desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal sistem, Finansal performans, Oran analizi, Bankacılık sektörü

(ERAYDİN, Ayşe, *Evaluating Performances Of Commercial Banks In Turkey*, Master's Thesis, Burdur, 2019)

ABSTRACT

An important part of the financial system in the world is composed of traditional banks which rely on interest in their operations. Measuring the financial performance of the financial system and the activities of the banks is of great importance for the competitiveness of the banks. For this purpose, in this study, the performance of commercial banks for the period of 2014-2018 was compared using the ratio analysis method. By using the financial statements of the banks, comparisons have been made and interpreted through some ratios. As a result of this analysis, the growth of the banking sector, which displayed an effective performance in the country's growth, was affected by the exchange rate fluctuation in the second half of 2018. Due to high correlation between credit supply of the banking sector in Turkey and national income growth rate, particularly public sector banks are supporting the country's economy much more than the other banks.

Keywords: Financial system, Financial performance, Ratio analysis, Banking sector.

İÇİNDEKİLER

İÇ KAPAK	I
TEZ ONAY SAYFASI.....	II
ETİK BEYAN.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
TABLolar DİZİNİ	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	XIV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

PERFORMANS KAVRAMI VE FİNANSAL PERFORMANS

1.1. Performans Tanımı ve Kapsamı.....	2
1.2. Performans Yönetimi ve Denetimi.....	4
1.2.1. Performans Yönetimi	4
1.2.2. Performans Denetimi.....	7
1.3. Performans Boyutları	9
1.3.1. Verimlilik	10
1.3.2. Verim ve Girdilerden Yararlanma.....	10
1.3.3. Etkinlik	11

1.3.4. Karlılık ve Bütçeye Uygunluk.....	11
1.3.5. Kalite	12
1.3.6. Yenilik (İnovasyon).....	12
1.3.7. Ekonomiklik	12
1.3.8. Çalışma Yaşamının Kalitesi	13
1.4. İşletmelerde Performans İle İlgili Ölçme ve Değerlendirmeler	13
1.5. İşletmelerde Performans Ölçülme Gerekliliği Nedenleri.....	15
1.6. İşletmelerde Performans Ölçümlemesinin Önemi ve Amacı.....	16
1.7. Finansal Performans Kavramı.....	20
1.8. Finansal Performans Ölçümlemesinin Amaçları	20
1.9. Finansal Analizin Tanımı ve Amacı	21
1.10. Finansal Analizin Önemi.....	22
1.11. Finansal Analiz Teknikleri.....	23
1.11.1. Oran (Rasyo) Analizi.....	24
1.11.1.1. Likitide Oranları	26
1.11.1.2. Faaliyet Oranları	31
1.11.1.3. Mali Yapı Oranları.....	34
1.11.1.4. Karlılık Oranları.....	35
1.11.1.5. Borsa Performans Oranları	36

İKİNCİ BÖLÜM

BANKACILIK SEKTÖRÜNDE PERFORMANS

2.1. Banka Kavramı.....	37
2.2. Bankacılık Sektörünün Temel İşlevleri.....	38
2.3. Bankaların Sınıflandırılması	38
2.3.1. Hukuki Yapılarına Göre Bankalar.....	39

2.3.2. Sermaye Kaynaklarına Göre Bankalar	39
2.3.3. Faaliyet Alanlarına Göre Bankalar	40
2.4. Banka Performansını Değerlendirmede Kullanılan Oranlar	42
2.4.1. Sermaye Yeterliliği Oranları	42
2.4.2. Aktif Kalitesi Oranları	43
2.4.3. Likitide Kalitesi Oranları	43
2.4.4. Karlılık Oranları	44
2.5. Banka Bilançolarının Özellikleri	44
2.5.1. Banka Aktifinde Yer Alan Kalemler	45
2.5.2. Banka Pasifinde Yer Alan Kalemler	46
2.6. Banka Gelir Tablosunun Özellikleri	47
2.7. Bankacılıkta Performans Göstergeleri	47
2.7.1. Bankaların Performansını Etkileyen Faktörler	47
2.7.1.1. Personel Kalitesi	47
2.7.1.2. Risk Yönetimi	48
2.7.1.3. Sermaye Yeterliliği	49
2.7.1.4. Likitide ve Karlılık	50
2.7.1.5. Alternatif Dağıtım Kanalları Ve Teknoloji Kullanımı	51
2.7.2. Bankacılık Sektöründe Performans Ölçüm Yöntemleri	51
2.7.2.1. Camels Analizi	51
2.7.2.2. Öz Kaynak Karlılığı (ROE)	52
2.7.2.3. Aktif Karlılığı (ROA)	53
2.7.2.4. Net Faiz Marjı (NIM)	53
2.7.2.5. Riske Göre Düzeltilmiş Karlılık Göstergeleri (RAROC)	54
2.7.2.6. Z-Score Değeri (Z-Score)	54

2.7.2.7. Diğer Risk Ayarlı Performans Ölçütleri	55
2.8. Bankaların Finansal Performansını Etkileyen Çalışmalar	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET BANKALARININ PERFORMANSININ ORAN ANALİZİ YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Uygulamanın Amacı ve Yöntemi.....	60
3.2. Uygulamanın Kapsamı ve Kısıtları.....	60
3.3. Sermaye Yeterliliği Rasyoları	63
3.3.1. Standart Sermaye Yeterliliği Rasyoları.....	63
3.3.2. Özkaynakların Toplam Aktiflere Oranı	67
3.3.3. Mevduat Bankalarında Döviz pozisyonu.....	70
3.4. Likidite Yapısına İlişkin Rasyolar	74
3.4.1. Likit Aktifler / Toplam Aktifler Rasyosu	74
3.4.2. Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar) Rasyosu.....	78
3.4.3. Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler Rasyosu	80
3.5. Aktif Kalitesine İlişkin Rasyolar.....	83
3.5.1. Toplam Krediler / Toplam Varlıklar Rasyosu	84
3.5.2. Toplam Krediler / Toplam Mevduat Rasyosu.....	86
3.5.3. Donuk Alacaklar / Toplam Krediler Rasyosu	90
3.6. Karlılık Yapısına İlişkin Rasyolar.....	93
3.6.1. Ortalama Aktif Karlılığı Rasyosu	93
3.6.2. Ortalama Özkaynak Karlılığı Rasyosu	96
3.7. Gelir-Gider Yapısına İlişkin Rasyolar	99
3.7.1. Faiz Dışı Gelirler (Net) / Toplam Varlıklar Rasyosu.....	100
3.7.2. Faiz Giderleri / Toplam Varlıklar Rasyosu.....	103

3.7.3. Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler Rasyosu.....	106
3.8. Aktif Faydalanması	110
SONUÇ	114
KAYNAKÇA	118
ÖZGEÇMİŞ	133

KISALTMALAR DİZİNİ

AKB	:Aktif Büyüme Oranı
AKDH	:Aktif Devir Hızı Oranı
ALDH	:Alacak Devir Hızı Oranı
BDDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BİST	:Borsa İstanbul
DVDH	:Dönen Varlık Devir Hızı Oranı
NDS	:Nakit Devir Süresi Oranı
NIM	:Net Faiz Marjı
ROA	:Return On Asset (Aktif Varlılık)
ROE	:Öz sermaye karlılığı
RORAC	:Riske göre düzeltilmiş sermaye getirisi
SDH	:Stok Devir Hızı Oranı
TBB	:Türkiye Bankalar Birliği

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Performans Ölçümlemenin Temel Amaçları	18
Tablo 3.1. Türkiye'de Bankacılık Sistemindeki Mevduat Bankaları.....	62
Tablo 3.2. Sermaye Yeterliliği Oranı	64
Tablo 3.3. Özkaynaklar / Toplam Aktifler	68
Tablo 3.4. (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	71
Tablo 3.5. Likit Aktifler / Toplam Aktifler	76
Tablo 3.6. Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	78
Tablo 3.7. Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler.....	81
Tablo 3.8. Toplam Krediler / Toplam Varlıklar	85
Tablo 3.9. Toplam Krediler / Toplam Mevduat	88
Tablo 3.10. Donuk Alacaklar / Toplam Krediler	91
Tablo 3.11. Ortalama Aktif Karlılığı.....	94
Tablo 3.12. Ortalama Özkaynak Karlılığı	98
Tablo 3.13. Faiz Dışı Gelirler (Net) / Toplam Varlıklar	102
Tablo 3.14. Faiz Giderleri / Toplam Varlıklar	104
Tablo 3.15. Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler	108
Tablo 3.16. Faiz Gelirleri/ Toplam Varlıklar	112

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Sermaye Yeterliliği Oranı.....	63
Şekil 3.2. Özkaynaklar / Toplam Aktifler.....	67
Şekil 3.3. (Net Bilanço Pozisyonu+Net Nazım Hesap Pozisyonu)/Özkaynaklar.....	71
Şekil 3.4. LikitAktifler/ToplamAktifler.....	76
Şekil 3.5. Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	78
Şekil 3.6. Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	80
Şekil 3.7. Toplam Krediler / Toplam Varlıklar	84
Şekil 3.8. Toplam Krediler / Toplam Mevduat.....	87
Şekil 3.9. Donuk Alacaklar / Toplam Krediler	90
Şekil 3.10. Ortalama Aktif Karlılığı	93
Şekil 3.11. Ortalama Özkaynak Karlılığı.....	97
Şekil 3.12. Faiz Dışı Gelirler (Net) /ToplamVarlıklar.....	102
Şekil 3.13. Faiz Giderleri / Toplam Varlıklar	103
Şekil 3.14. Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler	107
Şekil 3.15. Faiz Gelirleri / Toplam Varlıklar	110

GİRİŞ

Finansal tablolar, yatırımcılara kendi başlarına bilgi sağlamak için genellikle yetersizdir. Bu belgelerde yer alan rakamların içeriğe konması gerekir, böylece yatırımcılar şirketin faaliyetlerinin farklı yönlerini daha iyi anlayabilir. Oran analizi, bir yatırımcının bu anlayışı elde etmek için kullanabileceği üç yöntemden biridir. Finansal tablo analizi, raporlanan finansal bilgilerin analizi yoluyla bir firmanın risk ve karlılığını anlama sürecidir. Oran analizi, kredi riskini değerlendirmek ve fiyatlandırmak ve temel şirket değerlemesi yapmak için bir temeldir. Bir finansal oran veya muhasebe oranı, bir şirketin finansal tablolarından elde edilir ve bu finansal tablolardan alınan seçilmiş sayısal değerlerin göreceli büyüklüğünü gösteren bir hesaplama. Bir şirketin işinin farklı yönleriyle ve farklı izleyicilere olan ilgileriyle ilgili olarak gruplandırılmış çeşitli finansal oranlar vardır. Finansal oranlar şirket içinde yöneticiler, bir şirketin mevcut ve potansiyel hissedarları ve alacaklıları ve özellikle zaman içerisinde veya diğer şirketlerle karşılaştırıldığında şirketin bir şirketin güçlü ve zayıf yönlerini anlamakla ilgilenen diğer izleyiciler tarafından kullanılabilir.

Bu araştırmada Türkiye’de faaliyet gösteren ticari bankaların performansı değerlendirilmiştir. İlk bölümde performans kavramı incelendikten sonra oran analizi kavramları ve onların kavramsal ilişkileri ele alınmıştır. İkinci bölümde bankacılık sektöründe performans kavramı anlatılarak üçüncü bölümde ise ticari bankaların analizleri karşılaştırılmıştır. Tezin son kısmında ise sonuç ve öneriler bulunmaktadır. Burada mevduat bankalarının performansları sonucunda ortaya çıkan farklılıklarının sebep ve sonuçları açıklanmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

PERFORMANS KAVRAMI VE FİNANSAL PERFORMANS

Performans kavramı, işletmelerin mevcut durumlarını görebilmeleri ve geleceğe dair planlamalar yapabilmeleri için önemli bir kavramdır. Çalışanlar için performans kavramı ne kadar önemli ise işletmeler için de performans kavramı o kadar önemlidir. Çalışanların toplam performansı işletmenin performansını etkilemektedir. Bu nedenle, işletmenin performansını geliştirmek için çalışanların performansları da dikkate alınmalıdır. Belirli dönemlerde yapılan performans ölçümleri çalışanların ve işletmelerin performans durumlarını ortaya koymaktadır. İşletme performansının ileri bir düzeye taşınabilmesi için, çalışan ve işletme performanslarının düzenli ölçümleri yapılarak, çeşitli kontrollerin sağlanması ve önlemlerin alınarak işletmenin eşgüdümlü bir şekilde performans yönetimi sağlanmalıdır. Bu bölümde, performans kavramının tanımına, kapsamına, performans yönetimi kavramına ve işletmelerde performans ölçümüne değinilmektedir (Mahmud, R.2013).

1.1. Performans Tanımı ve Kapsamı

Performans çalışılmakta olan olguyla ilişkili bağlamsal bir kavramdır. Kurumsal finansal performans bağlamında performans, bir kuruluşun mali durumundaki değişimin veya yönetim kararlarından ve bu kararların kurum üyeleri tarafından yerine getirilmesinden kaynaklanan finansal sonuçların bir ölçümüdür. Bu sonuçların algılanması bağlamsal olduğundan, performansı temsil etmek için kullanılan ölçümler gözlemlenen kuruluşların durumuna göre seçilir. Seçilen ölçümler, iyi ya da kötü olarak elde edilen sonuçları temsil eder. Performansın özü, değerin yaratılmasıdır. Katkıda bulunan varlıkların kullanılmasıyla yaratılan değer, varlıklara katkıda bulunanların beklediği değere eşit ya da ondan daha fazla olduğu sürece, varlıklar kuruluş için kullanılabilir olmaya devam edecek ve kuruluş var olmaya devam edecektir. Bu nedenle, kaynak sağlayıcı tarafından tanımlandığı şekilde değer yaratma, herhangi bir organizasyon için temel toplam performans kriteridir (Carton, 2004: 2-3).

Performans, Dubnick'e (2005: 392) göre bir görevi veya belirli bir işlevi yerine getirme veya gerçekleştirme işlemidir. Wong ve Snell (2003: 54), görev performansının “iş tanımında” belirtilen ve işin bir parçası olarak kabul edilen ve belirli beceri ve bilgileri kullanma yeteneğini gerektiren bir iş olarak etkin bir şekilde yerine getirilebileceği

anlamına geldiğini savunmaktadır. Jones ve Dudgeon (1995: 302), performansın “önceden belirlenmiş prosedürlere uygun olarak bir sorumluluğun yerine getirilmesi” olduğunu eklemektedir. Bu performans tanımı, “kurumsal faktörlerin organizasyonun ilgilendiği çıkarları belirlediği” anlamında “kurumsal olarak tanımlandığını” belirten Brignall ve Modell (2000: 288) tarafından paylaşılmaktadır. Bu tartışma, performansın organizasyondaki farklı rol oyuncularının görüşlerine bağlı olduğunu ve hakim grubun performans tanımını belirleyen grup olduğunu belirterek daha da geliştirilir. Bu nedenle, performans ortaya çıkmakta olan yönetici seçkinlerin eski profesyonel seçkinler ile rekabet halindeki örgütsel öncelikleri yeniden tanımlamaya çalıştıkları bir güç mücadelesi olarak yorumlanabilir (Brignall ve Modell 2000: 288-289).

Molefe (2004: 75) performansın bilgi, beceri ve motivasyon faktörlerinin bir işlevi olduğunu açıklar. Bu durumda bilgi, “ne yapılacağını bilmek” anlamına gelir, beceri, belirli bir işi ya da görevi yerine getirme “yeteneği” anlamına gelir ve motivasyon, verilen bir görevi yerine getirmeye “istekli” ile ilgilidir (Wright 2007: 54-55). Performans, Molefe (2004: 75) ve Dubnick (2005: 392) 'e göre bu üç faktörün bir kombinasyonudur. Dubnick (2005: 393) ve Serakwane (2005: 33) ayrıca, performans yeterlilikleri, becerileri, tecrübesi ve bilgisinin performans tanımında temel olduğunu ve bir performans geliştiricinin odak noktası olabileceğini savunmaktadır. Serakwane (2005: 38), performansın bir çalışanın gözlemlenebilir davranışı ve işteki sonuçları ile ilgili olduğunu belirtir.

Venkatraman ve Ramanujam (1986: 802-803) performansı üç kategoriye ayırmaktadır. İlk ve en dar performans anlayışı, yalnızca satış büyümesi, yatırımın geri dönüşü, hisse başına kazanç gibi finansal göstergeleri içeren finansal performanstır. Bu kavram, yalnızca şirketin ekonomik hedeflerine ulaşılmasını yansıtır. Performansın ikinci kavramsallaştırılması, finansal performans göstergelerine ek olarak, aynı zamanda finansal olmayan performans olarak da bilinen operasyonel performans göstergelerini de içeren iş performansıdır. Bu anlayış, yalnızca finansal göstergelerin ötesine geçmektedir ve ayrıca, pazar payı, yeni ürün tanıtımı, üretim katma değeri ve diğer teknolojik verimlilik gibi göstergeleri de içermektedir. Performansın en son kavramsallaştırılması, hem önceki performans kavramlarını içerdiğinden hem de biraz daha karmaşık olan fakat, aynı zamanda çeşitli paydaş etkileri ve çatışmaları (örneğin çevresel girişimler) ekleyen organizasyonel etkinliktir (Ham, Y. J. 2009).

Organizasyonel performans, organizasyonları değerlendirmede en önemli kriter olarak yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Ancak, araştırmacılar genellikle performansın ne olduğuna ve nasıl ölçüleceğine çok az dikkat etmektedir. Finansal olmayan performansı ölçmeye çalışırken araştırmacıların üstesinden gelmesi gereken bazı zorluklar var. Birincisi, örgütsel performans çok boyutlu olup, yapısını, ölçeğini ve kapsamını etkili bir şekilde anlamayı zorlaştırmaktadır. Daha sonra, ilgilenilen değişkenler ve performans arasındaki ilişkiler kuruluşun dahili olarak kullandığı diğer ölçümler ve yönetim kararlarını ve eylemlerini etkileyebilir. Dahası, organizasyonel performans zaman içinde değişmektedir ve hangi önlemlerin hangi yönlerden değiştii belirsizdir (Cherskul, 2010: 73).

Bir işletmenin başardığı performans seviyesinin, gerçekleştirdii eylemlerin etkinliğinin ve etkinliğinin bir işlevi olduğu belirtilmektedir. Dahası, kuruluşların, müşterilerini rakiplerinden daha fazla verimlilik ve etkinlikle tatmin ederek hedeflerine ulaşması ve hedeflerine ulaşması anlamına gelmektedir. Aynı zamanda, performansın bir tür etkinlik göstergesi olduğu ve dolayısıyla organizasyonel etkinliğin organizasyonel performansı yakaladığı ifade edilmektedir. Ayrıca, küçük ve büyük firmaların farklı şekillerde performans gösterme ihtimalinin yüksek olduğu gerçeği vurgulanmaktadır, bu da performansın faaliyet gösterdiği sektör tarafından yönlendirilebileceğini veya firmaya özgü olabileceğini göstermektedir (Runfors ve Lund, 2017: 13).

1.2. Performans Yönetimi ve Denetimi

Performans yönetimi ve denetimi işletmeleri için performans ölçümlerinin uygulanabilir düzeye getirilebilmesi adına önem arz etmektedir. Bu nedenle işletme performansının mevcut durumunun korunması veya iyileştirilmesi için performans yönetimi ve performans denetimi kavramlarının anlaşılması gerekmektedir (Işık, Z.2009).

1.2.1. Performans Yönetimi

Performans yönetimi, yetenek yönetiminin bir bileşenidir ve nihai organizasyonel etkinliği artırmak amacıyla çalışan ve organizasyonel performansın ölçülmesi ve yönetimi olarak tanımlanmaktadır. Performans yönetimi, yetenek yönetimini içeren birçok uygulamadan biridir. Collings ve Mellahi (2009: 304), yetenek yönetimini, “organizasyonun sürdürülebilir rekabet avantajına farklı şekilde katkıda bulunan kilit pozisyonların sistematik olarak tanımlanmasını, bu rolleri doldurmak için yüksek

performans gösteren yetenekli bir yetenek havuzunun geliştirilmesini ve bu rolleri doldurmak için yüksek yetenekli bir yetenek havuzunun geliştirilmesini içeren faaliyetler ve süreçler” olarak tanımlamıştır. Performans yönetimi ise Armstrong (2009: 10) tarafından, “bireyin ve grupların performansını geliştirerek bir şirketin performansını geliştirmek için sistematik bir süreç” olarak tanımlanmıştır. Etkin sonuçlara ulaşmak için performans yönetimi, planlanan hedefler, standartlar ve yetkinlik gereklilikleri çerçevesinde kararlaştırılmış bir çerçeve kullanılarak anlaşılmalı ve uygulanmalıdır. Performans Yönetimi’nin genel tekniği, hat yöneticileri tarafından yıllık insan kaynakları tatbikatı yerine günlük olarak kullanılır, bu nedenle “doğal bir yönetim süreci” olur. Armstrong’un genel performans yönetimi anlayışı, organizasyonu ilerletecek, sistematik olarak kabul edilmiş hedefleri olan kuruluşlarda devam eden bir süreç olması gerektiğidir (Armstrong, 2009: 11). Glendinning (2002: 161), performans yönetiminin ayırm edici özellik olarak tanımlanmasını, çalışanların eğitim, standart belirleme, değerlendirme ve geri bildirimlerinin performansının nasıl olması gerektiğine ve şirketin hedefine ulaşmadaki katkısına göre açıkça ölçülmesi gerektiğini belirtmektedir. Redman ve Wilkinson (2009: 179), performans yönetiminin, kuruluşun amaçlarını bu sürecin merkezinde objektif belirleme ve resmi değerlendirme ile çalışanlar için bir dizi iş hedefine bağlamak adına bir araç olarak kullanıldığını belirtmektedir. Performans değerlemesinin kullanılması, performans yönetimi için tek bir yöntem olmaktan ziyade tüm performans yönetim sisteminin daha bütünlüklü bir parçası olmaktan geçmektedir (Işık, 2009).

Roberts’e (2003: 90) göre spesifik olarak, performans yönetimi şu unsurlardan oluşmaktadır: organizasyonel, departman, takım ve bireysel düzeyde performans hedefleri belirlemek, performans değerlendirmeleri yapmak, ödüller sağlayacak sistemler geliştirmek, geri bildirim ve koçluk yapmak ve performans yönetim sistemlerinin etkinliğini ölçmek.

Otley’e (1999: 365-366) göre, genel bir performans yönetimi şu tür problemleri göz önünde bulundurur: “Kuruluşun gelecekteki başarısının merkezinde yer alan temel hedefler nelerdir ve bu hedeflerin her biri için başarısını değerlendirmek için nasıl devam eder? Kuruluş hangi stratejileri ve planları benimsemiştir ve bunları başarıyla uygulamak için kararlaştırdığı süreçler ve faaliyetler nelerdir? Bu faaliyetlerin performansını nasıl değerlendiriyor ve ölçüyor? Yukarıdaki iki soruda tanımlanan

alanların her birinde kuruluşun hangi performans seviyesine ulaşması gerekiyor, bunlar için uygun performans hedefleri belirleme konusunda nasıl ilerliyor? Yöneticiler (ve diğer çalışanlar) bu performans hedeflerine ulaşarak hangi ödülleri kazanacaklar? (veya bunun tersine, bunları başaramazlarsa hangi cezaları alacaklar) Kuruluşun deneyimlerinden öğrenmesini sağlamak ve mevcut davranışını bu deneyim ışığında uyarlamak için gerekli olan bilgi akışları (geri besleme ve ileri besleme döngüleri) nelerdir? (Otley, 1999)

Etkili performans yönetiminin işletme için faydaları bulunmaktadır. Bu nedenle, hangi durumların iyi performans oluşturduğunu ve yüksek performansın farklı yönlerinin nasıl ölçülebileceğini belirlemek etkili bir performans yönetimi sürecinin tasarımı için kritik öneme sahiptir. Geri bildirim, performans yönetiminin önemli bir parçasıdır. Devam eden geri bildirim olduğunda performans yönetimi etkinliği artar, davranış temelli önlemler kullanılır ve önceden belirlenmiş hedefler kullanılabilir (Zhang, 2012: 8).

Bazı akademisyenlerin performans yönetimi ve performans değerlendirme kavramlarını birbirinin yerine kullandığı görülmektedir. Bununla birlikte, performans yönetimi performans değerlendirmesinden daha geniş olduğu belirtilmektedir. Performans değerlendirmesi, çalışanların organizasyondaki davranışlarının ve sonuçlarının değerlendirilmesi ve yönetimine odaklanırken, performans yönetimi, organizasyonel üyelerin organizasyonel hedeflerin ve misyonun etkin bir şekilde izlenmesinde nasıl yer alabileceğine odaklanır (Akt: Sefali, 2010: 14). Molefe (2004: 94), performans yönetiminin çalışanla bir kurumun performansını birleştirmeye çalışan bir sistem olduğunu belirtmektedir. Bu şekilde performans yönetimi, kurumun misyon ve hedeflerini, çalışanların çabalarıyla istenen sonuçları elde etmek için ilişkilendirmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle organizasyonun vizyonu, misyonu, stratejisi ve operasyonel planları performans yönetiminde çok önemli faktörlerdir (Molefe, 2004: 94). Performans ölçümü, eylemin etkinliğini ve etkinliğini belirleme sürecidir ve performans ölçümü belirli bir eylem için bu amaca hizmet eder. Performans ölçümü ve yönetimi terimleri literatürde genellikle birbirinin yerine kullanılır. Yazarların iki terimi ayırmaya çalıştıklarından biri, performans yönetiminin ölçüm sonuçlarına dayanarak ölçüm öncesi veya sonrası gerçekleşen yönetim eylemini kapsadığını öne sürmeleridir (Beckman-Cross, 2016: 21). Performans problemlerini anlamak ve bulmak için, sistemin performansının bir değerlendirmesini yapmak, performans değerlendirmesini gerekli

kılmaktadır. Performansdeğerlendirmesi, sistemin darboğazlarını keşfetmek için verimlilik, kaynak kullanımı ve cevap verme süresi gibi ölçütler sunar ve bu da tasarımıdaki performansla ilgili sorunları bulmaya tamamen yardımcı olmaktadır (Shoaib, 2011: 14).

1.2.2. Performans Denetimi

Denetim kelimesinin kökeni eski zamanlara kadar takip edilebilir, ancak mevcut haliyle denetim ancak 19. yüzyılın ortalarında yapılmıştır. Terim, eski zamanlarda olduğu gibi, kelimenin tam anlamıyla “duymak” anlamına gelen Latince kelime dinleyicisinden türetilmiştir. Denetçiler, sorumlu yetkililerin (görevliler) sözlü raporlarını sahiplerine veya otoriteye sahip olanların sözlü raporlarını dinlemiş ve raporların doğruluğunu onaylamışlardır. Performans denetiminin kökleri özel sektörde ortak denetim türü biçiminde değildir (Irawan, 2015: 15). Kökenleri, sürekli olmayan bir şekilde yapılan devlet programlarının ve ajanslarının ekonomisinin, verimliliğinin ve etkinliğinin bağımsız, geniş kapsamlı analizlerine ihtiyaç duyulmasından kaynaklanmaktadır (Irawan, 2015: 19). Bazı literatür’deki çalışmalar, denetimin gelişiminin muhasebenin izini sürdüğünü göstermektedir (Irawan, 2015: 16).

Mevcut bağlamda, finansal denetim, uygunluk denetimi ve performans denetimi gibi çeşitli denetim biçimleri vardır. Bu formların hepsinin farklı amaçları vardır. Finansal denetimlerin amacı, finansal tabloların doğruluğunu ve adil sunumunu değerlendirmektir. Uyumluluk denetimleri, fonların uygun bir şekilde kullanılıp kullanılmadığını ve ilgili yasa ve düzenlemelere uygun olup olmadığını değerlendirir. Ek olarak, performans denetimleri maliyet etkinliğini (ekonomi), operasyonel verimliliği ve hükümet programlarının amaçlarına ulaşmadaki genel etkinliği değerlendirmektedir. Performans denetimi, 30 - 40 yıl öncesinden evrilmiş olmasına rağmen son yıllarda popüler hale gelmiştir. Performans denetiminin gelişimi ülkeden ülkeye değişmektedir. 1960'lardan önce, birkaç ülke performans denetimi uygulamıştır. Öncüler, Amerika Birleşik Devletleri ve İsveç'tir. Geniş çaplı, bilinçli olarak farklı bir uygulama olarak performans denetimi ilk olarak 1970'lerin sonunda ortaya çıkmıştır. 1990'ların sonunda, performans denetimleri artık birçok demokratik refah devletinde siyasi merkeze yakın hükümet kuruluşlarının merkezi faaliyeti haline almıştır. Dolayısıyla performans denetiminin, en azından merkezi yönetim düzeyinde,

demokratik yönetişimde hesap verebilirlikte önemli bir rol oynaması muhtemeldir. Performans denetimi, geleneksel finansal yönetimi aşan bir yaklaşımdır. Dünya genelinde denetim kurumları arasında evrensel olarak kabul edilmiş bir performans denetimi tanımı yoktur. Bununla birlikte, birçok ülkede performans denetiminde ekonomi, verimlilik ve etkililiği belirleyen performans denetimi yasama yetkisi bulunmaktadır (Irawan, 2015: 17-19).

Performans denetiminin amacı, bir kamu kurumunun performansını, eğilimini ve elde ettiği sonuçları değerlendirerek denetlemektir. Performans denetimi, finansal denetim gibi, bir kamu kurumunun finansal işlemlerini doğru bir şekilde verip göstermediğini incelemekle sınırlı değildir. Aksine, seçilen meseleleri belirli bir zamanda kontrol eden, sürekli olmayan bir incelemedir. Bu nedenle “polis devriyesi” yerine “yangın alarmı” olarak nitelendirilebilir. Performans denetimi, değerlendirmeye benzer, ancak kurumsal bir hesap verebilirlik bağlamına yerleştirilir. Performans denetimi, devlet teşebbüslerinin, sistemlerinin, operasyonlarının, programlarının, faaliyetlerinin veya organizasyonlarının ekonomi, verimlilik ve etkinlik ve iyileştirme için yer olup olmadığını ortaya koyma adına yapılmaktadır (KristinReichborn-Kjennerud, 2013: 8-9).

Performans denetiminin büyümesi, denetçilerin oynayabileceği rollerin artmasına neden olmuştur. Bir denetleme kurumunun denetlenmiş devlet sektörlerinde oynayabileceği en az dört rol vardır. İlk performans denetimi rolü, amacın kamu yönetimini geliştirmek olduğu yönetim danışmanıdır; ikinci güvence sağlamaktır. Bağımsız ve objektif bir dış denetim olarak performans denetimi, raporları da yapıcıdır, departmanlara yardım eder ve kurumlar vatandaşların ve vergi mükelleflerinin yararına performanslarını artırır. Dördüncü rol hesap verebilirliği arttırmaktır. Performans denetiminin, yönetim için yardımcı bir araç olarak ortaya çıkan rolü, değerlendirmeye daha yakın hale getirmesidir. Ayrıca, performans denetiminin öncelikle yönetim danışmanlığı olamayacağını ya da eğer öyleyse kurumsal rolünü kaybettiğini savunulmaktadır. Ulusal denetim organizasyonları ve şimdi ürettikleri performans denetimleri kamu hesap verebilirliğine hizmet etmede birincil bir role sahiptir. Bu ayrım, performans denetiminin programların performansını doğrudan incelediği ve metodolojik olarak değerlendirmeye oldukça benzer olduğu durumlarda bile geçerli görünmektedir (Balli, 2016: 14-15).

Paydaşların kamudan para karşılığı değer alıp almadıklarını, kamu fonlarının daha iyi harcanabildiğini ve bu faaliyetlerde doğru eylemlerin ve faaliyetlerin yapılıp yapılmadığını belirlemek için performans denetlemeleri gerekmektedir. Ek olarak, performans denetimleri, bu eylemlerin ve faaliyetlerin doğru ve etkili bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini ve hizmet sunumunun mümkün olan en ekonomik, etkin ve verimli biçimde yapılıp yapılmayacağını değerlendirir (Gildenhuis ve Roos, 2015: 49-50).

Başarılı performans denetiminin yürütülmesinde on önemli faktör aşağıda belirtilmiştir:

- Görevliler, denetçiler ve personel tarafından anlaşılan açık referans şartları,
- Bir konunun dikkatlice seçilmesi,
- Denetçi, memurlar ve politikacılar arasındaki iyi iletişim hatları,
- İncelenen faaliyetlere katılan personelle istişare,
- Memurlarla ve tercihen siyasetçilerle, geliştirildikleri sonuçlar ve bulgulardan haberdar olmaları için resmi ilerleme toplantısı,
- Deneyimli danışmanların kullanımı. Para denetimleri için değer üzerinde çalışan personelin yerel yönetim kültürünü olgunlaştırması, tecrübe etmesi ve anlaması gerekir,
- Politik farkındalık,
- Memur taahhüdü,
- Makul bir zaman diliminde iyileştirmeler uygulamak için olumlu önlemlerin alındığından emin olmak için bir incelemenin sonuçlarını takip etmek için resmi bir prosedür, aksi halde işten gerçek bir kazanç elde edilemez,
- Politik taahhüt (Seçilen politikacılar para denetiminin değerini anlamalı ve iyileştirmeler elde etmek için kendileri karar vermeli. Bu taahhüt olmadan her şeyin boşa harcanması muhtemeldir) (Amara, 2011: 37).

1.3. Performans Boyutları

Performans her zaman tartışmalı, sürekli gelişen bir kavram olarak kalacaktır. Performans tanımlarken kavramsal zorluklar ortaya çıkar, çünkü bu sık kullanılan

kavramın çoğu zaman belirsiz bir karaktere sahip olduğunu tanımlaması zordur (Luecke, 2008:431). İktisat teorisi açısından (Angelescu vd, 2001:27), bir işletmenin performansı, sonuçları üretimlerine katkıda bulunan üretim faktörlerinin tüketimi ile karşılaştırarak veya tahminleri başarılarla karşılaştırarak tanımlanır. Aynı yaklaşıma göre, işletmenin performansı aynı zamanda küresel verimlilik ile de tanımlanmaktadır. Küresel verimlilik, tüm üretim faktörlerinin ekonomik bir işletme düzeyinde kullanımının toplam verimliliğini ifade etmektedir. Aynı zamanda ekonomik açıdan, Bourguignon (2000:35) genel olarak performansı, doğası ve çeşitliliği ne olursa olsun işletmenin amaçlarına ulaşması olarak tanımlamaktadır. Daha sonra, Djellal ve Faiz (2007:46), bilimsel bakış açısından farklı bir konuma sahip, performansı sosyal bir yapı olarak yorumlamaktadır. Performansı tanımlama girişimi, performans biçimleri olarak etkinlik, verimlilik, ekonomi ve üretkenliğe dayanmaktadır. Performansın en yeni ekonomik yaklaşımlarından biri, performansı verimlilik, etkinlik, kalite ve artı değerle tanımlayan Bartoli'ye (2009:51) aittir. Bu yaklaşım genel olarak sırasıyla ekonomik, yönetsel ve muhasebe seviyelerinde görülen çok boyutlu performans yaklaşımıdır (Luecke, 2008:431).

1.3.1. Verimlilik

Performansın değerlemesi ile ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır. Mouzas (2006:1128) performansı değerlendirmek için iki göstergeye vurgu yapmaktadır: verimlilik ve etkinlik. Yöneticiler, tedarikçiler ve yatırımcılar için bu iki terim eşanlamli olabilir, ancak bu terimlerin her birinin kendine özgü anlamları mevcuttur.

Verimlilik girdiler ve çıktılar arasındaki ilişkiyi ya da girdilerin çıktılara ne kadar başarılı bir şekilde dönüştürüldüğünü ölçmektedir (Low, 2000:71). Çıktının en üst düzeye çıkarılması için Porter'ın Toplam Üretken Bakım sistemi, altı zararın ortadan kaldırılmasını önermektedir: (1) düşük verim - başlangıçtan kararlı üretim; (2) işlem hataları; (3) azaltılmış hız; (4) rölanti ve küçük stopajlar; (5) kurulum ve ayarlama; ve (6) ekipman arızası. Çıktıları üretmek için kullanılan girdiler ne kadar az olursa, verimlilik o kadar artmaktadır (Şimşek, 2001: 164).

1.3.2. Verim ve Girdilerden Yararlanma

Verim ve Girdilerden Yararlanma Bir işletmenin, ürün veya hizmet üretme sürecinde üretim kaynaklarını ne şekilde kullandığının veya bu kaynaklardan hangi düzeyde

istifade ettiğinin göstergesi verim ve girdilerden yararlanma kavramlarıdır (Akal, 2000:21). Bir örgüt, etken olmasına karşın verimli olmayabileceği gibi, bu durumun aksi de mümkündür. Bu doğrultuda, bir örgüt üst düzey etkenliğe rağmen düşük verimlilik nedeniyle iflas etmek durumunda kalabilir veya üst düzey verim sahibi bir işletme etkenlik alanında zayıf kalmasının neticesi olarak faaliyetlerini sürdüremeyecek duruma gelebilir. Bu nedenle işletme bünyesindeki verimlilik, örgütün amaç ve hedeflerine ulaşması hususunda gerektiği kadar katkı sağlayamıyorsa yani diğer bir deyişle düşük etkenliğe sahipse, bu işletmenin uzun dönemde başarısının riskli olduğu söylenebilir (Gürsoy, 1985).

1.3.3. Etkinlik

Etkinlik odaklı şirketler; üretim, satış, kalite, katma değer yaratma, inovasyon, maliyet azaltma ile ilgilidir (Şimşek, 2001:169). Bir işletmenin hedeflerine ulaşma derecesini veya çıktıların ekonomik ve sosyal çevre ile etkileşimini ölçmektedir. Genellikle etkinlik kuruluşun politika hedeflerini veya kuruluşun kendi hedeflerini gerçekleştirme derecesini belirlemektedir (Zheng, 2010:766).

Heilman ve Kennedy - Philips'e (2011:31) göre organizasyonel etkinlik, görevin yerine getirilmesi ve hedef başarısına yönelik ilerlemenin değerlendirilmesine yardımcı olmaktadır. Örgütsel etkinliği artırmak için yönetim daha iyi iletişim, etkileşim, liderlik, yönlendirme, uyumluluk ve olumlu çevre için çaba sarf etmelidir.

Etkinlik ve verimlilik farklı kavramlardır, ancak aynı zamanda birbirlerini etkilemektedirler; bu nedenle, yönetimin her iki alanda da başarıyı garanti etmesi önemlidir. Pinprayong ve Siengthai (2012:39), ROA'nın genel şirket performansının uygun bir ölçütü olduğunu öne sürmektedir, çünkü kurumların varlıklarının gelir elde etmede ne kadar karlı olduğunu ortaya koymaktadır (Akal, 2000: 20).

1.3.4. Karlılık ve Bütçeye Uygunluk

Firmanın kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılması, işletme sermayesi yönetimi ile ilgili olduğu için, yöneticilerin, optimum etkiyi elde etmek için günlük işlemler için mevcut olan nakit parayla başa çıkmada etkili ve verimli yollar bulmaları gerektiği anlamına gelmektedir (Akal, 2000:39). İyi işletme sermayesi yönetimi, artan nakit akışlarına ve dolayısıyla dış finansmana daha az ihtiyaç duyulmasına neden olmaktadır; bu nedenle, firma için temerrüde düşme olasılığı azalmaktadır. Çalışma sermayesi

yönetiminde kilit bir faktör nakit dönüşüm döngüsüdür (Deloof, 2003:577). Nakit dönüş döngüsü, hammadde alımı veya hizmet sunumu ile elde edilen mal veya hizmet satışından nakit tahsilatı arasındaki gecikme süresi olarak tanımlanmaktadır. Firmanın ihtiyaçları daha büyük olacaktır. Faiz gideri de daha yüksek olacak ve bu da daha yüksek temerrüt riskine ve düşük karlılığa yol açacaktır (Charitou vd., 2010:12).

1.3.5. Kalite

Genel kalite kavramları geliştirilmiştir ve giderek daha sofistike hale gelmiştir. 1970'lerde, ürün odaklı, kalitenin uygunluk görüşü ortaya çıkmıştır; Ürün ve hizmetlerin boyut, ağırlık, renk, cila, pil ömrü veya arızalar arasındaki ortalama süre gibi net özellikleri karşıladığını göstermektedir (Köseoğlu, 2005: 218). Buradaki fikir, tüketicilerin ürünün güvenilir şekilde performans göstermesini bekleyebilecekleridir. Ancak hizmet sektörü büyüdükçe, birçok şirketin farklı bir kalite modeli geliştirmesi gerekmektedir; kalite modelleri, bir şirketin farklı bir müşteri tabanının beklentilerini karşılamak üzere değişebilme yeteneğine göre değerlendirilmiştir (Prahalad ve Krishnan, 1999:109).

1.3.6. Yenilik (İnovasyon)

Yeni fikirler ve inovasyon yeteneği birçok kuruluş için bir öncelik haline gelmiştir. Yoğun küresel rekabet ve teknolojik gelişme, inovasyonu bir rekabet avantajı kaynağı haline getirmiştir. İnovasyon araştırması, bireylerde, takımlarda / projelerde veya organizasyonlarda inovasyon seviyelerinin kullanılmasıdır (Drucker, 1999:113) veya inovasyonun yoğunluğu gibi bir dizi yolu ele almıştır (Hollenstein, 1996:638).

İnovasyonun tanımı hem araştırmacılar hem de farklı endüstriler için ilgi alanı olmuştur. İnovasyonun bir organizasyon içinde tanımlanma şeklinin şirket içinde hangi aktivitelerin gerçekleştirileceğinin ve dış kaynaklı olanlarının belirleyeceği önem arz etmektedir (Bilge, 2014:51-54). Bilim adamları ve endüstri, ürünlerdeki, süreçlerdeki ve pazarlardaki radikal veya artan değişiklikler de dahil olmak üzere, inovasyonun tanımına ilişkin birçok açıdan farklı bir yaklaşım kullanmışlardır (Popa vd., 2010:154).

1.3.7. Ekonomiklik

Ekonomiklik (Economy): Bir faaliyetin planlanmış sonuçlarına ya da çıktılarına ulaşmak için, uygun düzeydeki kaliteyi de gözeterek, kullanılan kaynakların maliyetini

en aza indirilmesidir. Diğer bir ifadeyle, en uygun girdinin en düşük maliyetle temin edilmesidir (Resmi Gazete, 2006).

1.3.8. Çalışma Yaşamının Kalitesi

Kuruluşlar çalışanlarının çalışmaya devam etmeleri için yüksek bir çalışma yaşam kalitesi (ÇYK) sunmaları gerekmektedir (Sandrick, 2003:9). ÇYK, çalışan memnuniyetini artırmak, işyeri öğrenmesini güçlendirmek ve çalışanların değişim ve geçişi daha iyi yönetmelerine yardımcı olmak için tasarlanmış, departman genelinde kapsamlı bir programdır (Anonymous, 2005). Yaşam kalitesinin kalitesi ile ilgili memnuniyetsizlik, pozisyon veya durumdan bağımsız olarak hemen hemen tüm çalışanları etkileyen bir sorundur (Akal, 2000:35). Birçok yönetici, kendileri de dahil olmak üzere tüm organizasyonel seviyelerde memnuniyetsizliği azaltmaya çalışmaktadır. Ancak bu karmaşık bir sorundur, çünkü iş yaşamının kalitesini etkileyen tüm nitelikleri izole etmek ve tanımlamak zordur (Walton, 2005:18).

1.4. İşletmelerde Performans İle İlgili Ölçme ve Değerlendirmeler

Bazı durumlarda, “performans ölçümü” teriminin bireylerin performansını değerlendirmek için kullanıldığı görülmektedir (Berman ve Wang, 2000: 409). Performans, örneğin girdilerle (kullanılan kaynaklar), çıktılarla (yani üretilen hizmetler) ve sonuçlarla ilgili çeşitli anlamlara gelmektedir. Performans ölçümü, neyin ölçüleceği ve nasıl ölçüleceği hakkında bilgilendirici bir metodolojidir. Performans ölçümü, hükümet amaçlarına ulaşıp ulaşılmadığını ve insanların ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığını görmek istemesi sebebiyle önemli hale gelmeye başlamıştır. Hükümetin performans ölçümü kapasitesi, örgütsel eksiklik alanlarını tespit etmek için yararlı bir teşhis stratejisidir. Kamu programlarının performansının ölçülmesi, 1960'larda bütçeleme süreci ve 1970'lerde değerlendirme programının sonuçlara dayalı yönetim hareketinin bir parçası olmuştur (Poister ve Streib, 1999: 325).

1980'lerden önce, sınırlı sayıda kilit finansal önlemlerin elde edilmesine odaklanan büyük sanayi şirketleri içinde performans ölçümü gelişmiştir. 1980'lerin başında, kuruluşların artan karmaşıklığı ve şirketlerin rekabet ettiği pazarlar olarak, finansal değerlendirmelerin başarının değerlendirilmesinde tek kriter olarak kullanılması artık uygun görülmemeye başlanmıştır. Performans ölçümü ile ilgili literatür, iki aşamada gerçekleşmiştir. 1880'lerin sonunda başlayan ve 1980'lerde sonuçlanan ilk aşama, kar,

yatırımın geri dönüşü ve verimlilik gibi finansal değerlendirmelere yer vermiştir. İkinci aşama 1980'lerin sonunda dünya pazarındaki, özellikle de kurumsal ortamlardaki değişikliklerin bir sonucu olarak başlamıştır (Wu, 2009: 12).

Neely, Gregory ve Platts (1995: 80), performans ölçümünün verimlilik ve etkinlik kavramlarını içerdiğini belirtmektedir. Performans ölçümünü şu şekilde tanımlamıştır:

- Geçmiş eylemlerin etkinliğini ve etkinliğini ölçmek için bir süreç,
- Bir eylemin ne kadar etkili ve / veya verimli olduğunu vurgulamak için kullanılan bir gösterge,
- Eylemin etkinliğini ve etkinliğini ölçmek için kullanılan bir dizi gösterge.

Bir performans ölçüsü, bir eylemin etkinliğini ve / veya etkinliğini ölçmek için kullanılan bir ölçüm olarak tanımlanabilir. Örgütsel performansın ölçülmesi merkezidir ve organizasyon içinde tutarlılığın sağlanması için, önlemlerin iş stratejisine dayanması büyük önem taşımaktadır. En uygun önlem iş stratejisine uygun olmalı ve kurumun kültürüyle tutarlı olmalıdır. Bireysel bir çalışan için performans ölçüleri kendi davranışları ile kuruluşun hedefleri arasında bir bağlantı oluşturur. Performans ölçüleri, finansal olandan finansal olmayana kadar değişebilir ve üstü kapalı veya açıkça stratejiyle bağlantılı olabilir. Alınan önlemler, karar vermeyi bildirmek ve hem finansal hem de finansal olmayan ödül üzerinde etkili olmak dahil olmak üzere hem organizasyonel hem de yönetsel performansı değerlendirmek için kullanılabilir. Performans ölçütleri genellikle stratejik hedefleri operasyonel hale getirmek için kullanılır ve bir kuruluştaki farklı alanlarda sonuçları olabilir. Ayrıca, müşteri ve ürün karlılığının daha iyi bir görüntüsünü sağlamak ve dış raporlama için bilgi sağlamak amacıyla yönetim düzeyinde ve operasyonel düzeyde karar desteği için performans ölçümleri kullanılabilir (Runfors ve Lund, 2017: 13).

Pazar odaklı rekabet dünyasında performansı ölçmek ve iyileştirmek için yeni stratejiler ve iş modelleri aramak esastır. Kaplan ve Norton 1992 yılında performansı ölçme adına bir sistem geliştirmişlerdir. Bu sistemi dengeli puan kartı olarak adlandırmışlardır. Dengeli puan kartı, performans ölçüm sistemi olarak daha önce yapılmış olan eylemlerin sonuçlarını gösteren finansal önlemleri içerir ve finansal önlemleri, müşteri memnuniyeti, iç süreçler ve kuruluşun inovasyon ve iyileştirme faaliyetlerine ilişkin

operasyonel önlemlerle tamamlar. Önceki yönetim yaklaşımlarının zayıflıklarının ve belirsizliğinin bir kısmını tanıyan dengeli puan kartı yaklaşımı, finansal perspektifin dengelenmesi için hangi şirketlerin ölçmeleri gerektiği konusunda net bir reçete sunar. Kuruluşların vizyon ve stratejilerini netleştirmelerini ve eyleme dönüştürmelerini sağlar. Stratejik performansı ve sonuçları sürekli olarak geliştirmek için hem iç iş süreçleri hem de dış sonuçlar hakkında geri bildirim sağlamaktadır (Işık, 2009: 16-17).

Performans ölçümü, odağın bir dizi ölçümle eylemin etkinliğini ve verimliliğini ölçmenin içsel süreci olduğu bir süreç görünümünü desteklemektedir. Önlemler ve göstergeler örgütsel fenomenler için vekil olarak hareket eder. Performans ölçümü, iç ve dış kullanıcılarla paylaşılacak bilgileri üreten yönetimdir ve aynı zamanda kontrol sistemlerini temsil eder. Ayrıca, işletme yönetimi döngüsünün tüm yönlerini kapsadığından, bu model performans yönünü geliştirmek ve dağıtmak için bir süreç oluşturmaktadır (Henri, 2004: 95).

1.5. İşletmelerde Performans Ölçülme Gerekliliği Nedenleri

Kuruluşlar, çeşitli kaynakların birbirleriyle etkileşime girdiği, dönüşümler ve değer katan etkinliklerden geçtiği karmaşık yapılara sahiptir. Kaynaklar verimli ve etkili bir şekilde kontrol edilmedikçe, şirketlerin rekabet edebilirliği azalır. Amaçlarını ve hedeflerini verimli ve etkili bir şekilde yerine getirebilmek için eylemlerini ve sonuçlarını stratejileri ile ölçmek, analiz etmek ve bağlamak için oldukça uygun tekniklere ve sistemlere sahip olmaları gerekmektedir. Performans ölçümü, yönetsel faaliyetleri kontrol etmede veya şirket stratejilerini ve hedeflerini tercüme etmek ve uygulamak için kullanılabilir. Kullanımları bunun ötesinde, firmaların kritik değerlerine dikkat çekmek, faaliyetlerin planlanması, karşılaştırma ve kıyaslama yapmak, ödülleri belirlemek ve davranışları etkilemek gibi çeşitli şekillerde olabilmektedir. Ayrıca, performans ölçümünden elde edilen bilgiler, düzenlemelere uyum, dış iletişim ve ilişkileri yönetmek için de kullanılabilir (Goshu ve Kitaw, 2017: 393).

Performans ölçümü, kurumsal eksiklik alanlarını tanımlamak için kullanışlı bir teşhis stratejisidir. Belirli bir görevin nasıl yerine getirilmesi gerektiği ve nasıl iyi bir şekilde gerçekleştirilebileceği konusundaki algıları değiştirebilir (Ham, 2009: 67).

Performans ölçümünün şirketleri olumsuz performans sırasında uyardığı ve fırsatlardan

yararlandığı açıktır. Bununla birlikte, şirket genelinde kurumsal vizyon ve strateji anlayışını da arttırmaktadır. Ölçüm işlemleriyle daha güçlü iletişim sağlanır. Dahası, sadece en önemli önlemler dikkate alındığından, bilgi yüklemesinden kaçınılır. Uzun vadeli hedefler ve stratejik hedeflerle ilgili konuların altı çizilmiştir. Geliştirilmiş örgütsel uyum ve çalışan performansı ve belirlenen stratejiye göre gerçekleştirilen eylemler, başarıyla uygulanan bir performans yönetim sisteminin ortak bir sonucudur. Şirkette ihtiyaç duyulan ve ulaşılabilen yetkinlikler belirlenir ve buna bağlı olarak sürekli bir değişim yönetimi ve stratejik planlama sağlanır. Olumsuz performans ve büyüme fırsatlarından yararlanmak için uyarılar verir. Performans ölçümü, şirketlerin hedeflerine net bir şekilde karar vermelerine yardımcı olur; bu nedenle, hedefler ve sonuçlar daha yakından hizalandığından şirketteki operasyonları optimize eder. Faaliyetlerden sonuçlara perspektifte bir değişiklik yaratır, sürekli iletişimi destekler, kurumsal hedefler hakkında geri bildirimde bulunur. Performans, bir defalık bir etkinlik yerine devam eden bir strateji oluşturma süreci olarak görülmekte olup, müşteri ihtiyacına ve memnuniyetine odaklanmaktadır. Performans ölçümü, sağladığı taahhütlerde ve kaynaklarda, kıyaslamalarda, yön ve uzun vadeli planlamada özgüllük üretir (Işık, 2009: 14-15).

- Performans ölçümünün birçok rolü vardır. Kanji ve Moura'ya göre performans ölçümünün gerekliliği aşağıdaki nedenlerle açıklanmaktadır:
- Performans ölçümünün en önemli rolü, kuruluşun hedeflerine ulaşmadaki ilerlemesini kontrol etmektir,
- Performans ölçümünün bir diğer önemli rolü de bireylere kurumsal başarı için önemli olan hususları bildirmek ve iyileştirilmesi gereken alanları tespit etmektir,
- Performans ölçümü, kurum tarafından kaydedilen sonuçların ne kadar olumlu olursa olsun, her zaman iyileştirme için yol olması nedeniyle, verimli ve etkili gelişme stratejisinin geliştirilmesine olanak tanır (Kanji ve Moura, 2002: 715).

1.6. İşletmelerde Performans Ölçümlemesinin Önemi ve Amacı

Küreselleşme ve giderek daha rekabetçi bir ortamda, performansın ölçülmesi iş başarısı için kritik hale gelmiştir. Performans ölçümü, organizasyon kaynaklarını, faaliyetlerini ve süreçlerini organizasyonun ana hedeflerine uyarlamaktadır. Uzun vadeli hedeflere

odaklanır ve kuruluşun uzun vadeli stratejik bir bakış açısını geliştirir ve bu nedenle anlamlı önlemler almaktadır. Çok çeşitli kullanışlı uygulamalara sahiptir. Performans ölçmesi Kıyaslamada ya da diğer kuruluşlardaki en iyi uygulamalarla karşılaştırmak için standartlar koymak faydalıdır ve bu içsel değişim çabaları sırasında karşılaştırma yapmak için tutarlı bir temel sağlar ve geliştirme çabaları sırasında sonuçları anlamlı bir şekilde gösterir (Işık, 2009: 14).

Geçtiğimiz yıllarda, birçok kuruluş işletmelerinin performanslarının ölçülmesinin önemi konusunda uyarmalı araştırmalar yapılmıştır. Araştırmalar performans ölçümünün, uzun vadeli rekabetçiliği sürdürmek için iş potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olabileceği belirtilmektedir. Artan rekabet, iyileştirme girişimleri, ulusal ve uluslararası kalite ödülleri, örgütsel rollerin değiştirilmesi, dış taleplerin değiştirilmesi ve bilgi teknolojisinin gücü gibi işin değişen doğası, kuruluşları tüm sektörlerden performanslarını izleme ve geliştirme yollarını takip etmeye ikna etmiştir. Performans ölçümü, yöneticilerin doğru yönde hareket etmelerine, iş hedeflerini gözden geçirmelerine ve gerektiğinde iş sürecini yeniden düzenlemelerine yardımcı olmak için kullanılır. Performans ölçümü, müşteri memnuniyetini ve kurum itibarını artırır, verimliliği artırır ve daha iyi bir gelecek için işi iyileştirir. Performans ölçme sistemi, bir yönetim iyileştirme sistemi olduğu kadar bir yönetim kontrol sistemi olarak da tanınmaktadır. Buna ek olarak, performans ölçümü hem organizasyonel değişimin hem de yenilenmenin itici gücü ve yeni organizasyonel formlar oluşturma aracı olabilmektedir. Strateji geliştirme sürecinde performans ölçümünün kabul edilmesi, kuruluşların amaçlarını ve hedeflerini geliştirirken kendi içinde ve dışında, etkinliklerini ve kuruluşun tüm yönlerini iyi değerlendirmelerini sağlamanın bir yoludur. Bir kuruluş sadece gelecekte neye ulaşmak istediğini düşünmekle kalmayıp aynı zamanda performans ölçümünün hedeflerini daha gerçekçi, ulaşılabilir ve herkes tarafından daha parlak bir iş geleceği için bir değerlendirme olarak kabul etmektedir. Performans, iş planlama süreçlerinde tanımlanan amaç veya hedeflerle ilişkili olarak ölçülmelidir (Ahmad-Latiffi, 2012: 23-24).

Performans ölçümü, performans yönetiminin barometresi olmuştur. İşletmelerin kalitesini artırmak ve kazanıp kazanamadıklarını tespit etmek için yararlı bilgileri kaydeden bir puan kartı olarak görülmektedir. Bilgi sağlamak için performans yönetim sistemleri göz önüne alındığında, performans temelli bir kültürde performans yönetim

sistemlerinin geliştirilmesinin benzer kuruluşlarla karşılaştırmanın yararlı olabileceği görülmektedir. Daha spesifik olarak, ölçüm, insanların yalnızca işletmelerin ne kadar para harcadıklarını değil, aynı zamanda ne kadar çok çalıştıklarını ve ne kadar iyi ya da verimli yaptıklarını bilmelerini sağlayabilir. Ayrıca, seçilen temsilcilere hesap verilebilirlik de dahil olmak üzere performans ölçümünden elde edilen bilgilere ihtiyaç vardır. Bu nedenle, performansa dayalı ölçüm, kamu ve kamu tarafından finanse edilen kuruluşlar arasındaki hesap verebilirliğin artırılmasına, işletmelere ve politika oluşturma ve karar verme süreçlerinin kalitesini iyileştirmeye yardımcı olabilmektedir (Ham, 2009: 38).

Sosyal ve özel sektördeki kuruluşların çoğunun performanslarını ölçmek istemelerinin altında birçok neden vardır. Performans ölçüm sisteminin temel amacı, bir kuruluşun faaliyetlerinden kaynaklanan nihai sonuçları değerlendirmektir (Ham, 2009: 43).

Tablo 1.1. Performans Ölçümlemenin Temel Amaçları

Amaç	
Değerlendirmek	Çıktılar ve dışsal faktörlerin etkileri ile birleştirilen sonuçlar
Kontrol etmek	Düzenlenebilen girdiler
Bütçelemek	Verimlilik ölçümleri (özellikle girdilere bölünmüş sonuçlar veya çıktılar)
Motive etmek	Üretim hedefleriyle karşılaştırıldığında neredeyse gerçek zamanlı çıktılar
Tanıtmak	Hangi kişilerin gerçekten umursadığı hakkında performansın kolayca anlaşıldığı
Takdir etmek	İnsanlara gerçek anlamda kişisel ve toplu başarı duygusu kazandıran periyodik ve önemli performans hedefleri
Öğrenmek	Beklenenden sapmaları açığa çıkarabilen ayrıştırılmış veriler
Geliştirmek	İşlemlerdeki değişiklikleri çıktı ve sonuçlardaki değişikliklere bağlayan ilişkiler

Kaynak: (Akt: Ham, 2009: 43).

Performans ölçümünde değerlendirmenin amacı, kuruluşların hedeflerine ne kadar iyi performans gösterdiklerini bilmeleridir. Vekâlet teorisine bakıldığında, asil-vekil ilişkilerinin temel kaygısı, asillerin vekillerinin davranışlarını nasıl kontrol edebileceğidir. Bir performans ölçüm sistemi, asillerin vekillerinin amaçlarını ve bütçelerini etkili bir şekilde uygulayıp uygulamadıklarını görmelerini sağlar. Performans ölçümü, performansla dayalı bütçeleme ve sonuçlara dayalı bütçeleme dahil olmak üzere kuruluşların bütçelerine yardımcı olabilir. Çoğu kuruluş, performansını artırmak için kendi hedeflerini belirler ve performans yönetimi verilerini, çalışanları kuruluş hedeflerine ulaşma yönünde motive etmeye yardımcı olabilir. Performans verileri ayrıca halka ve kuruluşun iyi yaptığını başkalarına tanıtmak için de kullanılabilir. Bu, halkın güvenini ve hesap verebilirliğini artırabilir. Takdir etme, öğrenme ve iyileştirme gibi başarıları ve başarıları teşvik edebilir. Performans ölçümü için sekiz temel amacın diğer alt amaçları şunlardır: planlama, karar verme, programları değiştirme, performans hedeflerini belirleme, iyi performans tanıma, performans karşılaştırma, paydaşları bilgilendirme, performans sözleşmesi yapma ve hesap verebilirliği teşvik etmedir (Ham, 2009: 44-45).

Çoğu yönetici performansı ölçer, çünkü mevcut performans seviyesini, neyin iyileştirileceğini ve bir kurum içindeki davranışı nasıl etkileyeceğini bilmek isterler. Performans ölçümü ayrıca şirketlerin kıyaslama kullanarak birbirleri arasındaki rekabet edebilirliklerini değerlendirmelerini sağlar. Kıyaslama en iyi uygulama arayışı olarak tanımlanabilir ve şirketlerin performanslarını rakiplerle, diğer endüstrilerle (örneğin verimlilik ölçütleri) ve dahili olarak projeden projeye karşılaştırmalarını sağlar. Rekabetçi bir pazarda, şirketlerin iş ve proje başarısını sağlamak için performanslarını ve proje performansını ölçmeleri önemlidir. Performans ölçümü artık “işin değişen doğası, belirli iyileştirme girişimleri, ulusal ve uluslararası kalite ödülleri, örgütsel rollerin değiştirilmesi, dış taleplerin değiştirilmesi ve bilgi teknolojisinin gücü” nedeniyle kilit bir yönetim aracı olarak kabul edilmektedir. Yöneticilerin proje ve iş performansını değerlendirerek, kontrol ederek ve geliştirerek bu zorlukları çözmelerini sağlar. Bir şirketin başarısı ile performansı ölçüp ölçmemeleri arasında güçlü bir ilişki vardır. Yapılan bir çalışmada, 200'ün üzerinde yönetici araştırılmıştır ve performans ölçümü yapan şirketlerin yapmayanlara göre daha iyi finansal performans gösterdiği bulunmuştur (Beckman-Cross, 2016: 21-22).

1.7. Finansal Performans Kavramı

Performans kavramları, çeşitli muhasebe alanlarına, özellikle muhasebe ve işletme yönetimi literatürlerine dayanmaktadır. Performansın araştırma alanlarının önemli bir alanı, finansal ve parasal terimlerle ifade edilen, kâr ve verimlilik kavramlarına odaklanan yönetim muhasebesidir. Finansal değerlendirmelere odaklanan literatürde yatırımın geri dönüşü, farklı nicel ekonomik katma değerli kavramlar ele alınmıştır. Hissedar zenginliği olarak ifade edilen tedarik zinciri aksaklıklarının veya sorunlarının performans üzerindeki etkileri ele alınmıştır (Dickinson, 2008: 15-16). Performansın, özellikle finansal performansın ölçülmesi, kuruluşlar için her zaman önemli bir unsur olmuştur. Finansal performansın ölçülmesi, yönetim muhasebesi olarak bilinmektedir ve kar, yatırımın geri dönüşü, satışların geri dönüşü ve birim üretim başına kar gibi ölçümlere odaklanmaktadır (Heini, 2007: 33).

Finansal tablo, bir kuruluştaki finansal durum, performans ve finansal durumdaki değişiklikler hakkında bilgi ve öneri sağlayan temel belgedir. Çeşitli insanlar, hissedarlar, dış sermaye sağlayıcılar, mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler, diğer alacaklılar, devlet daireleri, çalışanlar, müşteri, tedarikçiler, rakipler ve borsacılar gibi finansal tablolarla ilgilenmektedir. Finansal performans, finansal faaliyet gerçekleştirme eylemine atıfta bulunur ve finansal hedeflerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini gösterir. Finansal performansın ölçülmesi, belirli bir zaman dilimine ve aynı sektördeki benzer firmalara dayanır veya sektörleri veya toplam sektörleri karşılaştırmak için kullanılır. Düzgün çalışmasını sağlamak ve yükümlülüğünü yerine getirmek için kuruluşun günlük operasyonda likiditesini korumak için finansal performansın ölçülmesi gerekir. Analiz, firmanın likiditesini, karlılığını gösterir ve işin rasyonel ve normal şekilde yapıldığını belirten diğer rakiplerle karşılaştırmak için bir platform oluşturur; hissedarlarına en azından piyasa değerini korumak için yeterli getiri sağlamaktadır. Finans performansı analizine dayanan kararlar, hissedarların veya mal sahiplerinin servetini en üst düzeye çıkarmaya yardımcı olmaktadır (Jayawardhana, 2016: 74).

1.8. Finansal Performans Ölçümlemesinin Amaçları

Performans; işletme amaçlarının gerçekleştirilmesi için gösterilen tüm çabaların değerlendirilmesi olarak ifade edilebilirken, daha kapsamlı olarak incelendiğinde ise;

işletmenin mevcut durumunun ve kaynaklarının incelenerek bilgi verilmesini, aynı zamanda işletmenin mevcut koşullardaki potansiyel gücünden yararlanma düzeyini de gösterir. Performans ölçümleri olmadan kurum süreçlerinin performansının nasıl olduğu, işin nasıl yapıldığı, kurum misyonunun ne kadar gerçekleştirildiği ve kurum vizyonuna ne kadar yaklaşıldığı bilinemez. Bu nedenle performans ölçümü kurum ve kuruluşlar için büyük öneme sahiptir ve stratejik karar vermeyi etkilemektedir (Tarım, 2004:234). İşletmeleri performans ölçümüne yönelten nedenler ya da performans ölçümünden beklenen yararlar şunlardır;

- Müşteri beklentilerinin, isteklerinin karşılanıp karşılanmadığını anlamayı sağlar (Toprak, 2013:26).
- Süreçlerin anlaşılmasını sağlar. (Yapılan ve yapılmakta olan işlerin doğru olarak yapılıp yapılmadığını takip etmek) (Aksoy, 2011:17).
- Kararların duygulara değil gerçeklere dayandırılmasını sağlar. (Kararların, duygusal, sezgisel, inanışlara veya varsayımlara dayalı olarak değil de, gerçek verilere dayanarak alındığından emin olmak) (İlarslan, 2011:147).

1.9. Finansal Analizin Tanımı ve Amacı

Firmanın belirli bir zamanda finansal durumu nedir? Belirli bir süre zarfında firmanın Finansal Performansı nasıldır? Bu sorular bir firmanın finansal analizi ile cevaplanabilmektedir. Finansal analiz, finansal tabloların kullanılmasını içermektedir. Bir finansal tablo, Mantıksal ve Kavramsal Çerçeve tutarlı muhasebe prosedürlerine göre organize veri toplanmasıdır. Amacı, bir işletme firmasının bazı finansal yönlerinin anlaşılmasını sağlamaktır. Bir Bilanço durumunda olduğu gibi bir anda bir pozisyon gösterebilir veya bir Gelir Tablosunda olduğu gibi, belirli bir süre boyunca bir dizi faaliyet gösterebilir (Eshna, 2016: 55). Finansal tablo analizi, bir şirketin finansal durumu hakkında finansal durumu hakkında temel bilgiler sağlamayı amaçlayan temel performansıdır. Temel olarak, şirketin iç ve dış kullanıcılarının karar vermesi çok önemlidir. Borç verenler, hissedarlar, yatırımcılar, sahipler ve yöneticiler dahil olmak üzere dış ve iç kullanıcılar, alınacak karar türlerine bağlı olarak özel ihtiyaçlara sahiptir. Bir şirketin üç özelliğine odaklanırlar: ödeme gücü, karlılık ve likidite. Örneğin, banka gibi kısa vadeli bir alacaklı, borçlunun vadesi geldiğinde borç ödeme kabiliyeti ile özellikle ilgilenmektedir. Bu nedenle, alacaklılar borç vermeden önce borç alanın

likiditesine yoğunlaşmaktadır (Ganbaatar, 2010: 11)

Finansal tablolar, bir firmanın finansal işlemleri ile ilgili tüm bilgileri ortaya çıkarmaz, ancak iki önemli faktörü karlılık ve finansal sağlamlığa vurgulayan son derece yararlı bilgiler sunar. Bu nedenle, finansal tabloların analizi finansal performans analizine önemli bir yardımcıdır. Finansal performans analizi, finansal tabloların işletmenin kârlılığı ve finansal sağlamlığının tam teşhisini üstlenecek şekilde analiz edilmesini ve yorumlanmasını içerir. “Finansal tabloların analizi, firmanın konumu ve performansı hakkında daha iyi bir anlayış elde etmek için finansal tabloların bileşen bölümleri arasındaki ilişkiyi değerlendirme sürecidir.” Finansal performans analizi, firmanın finansal yönlerini ve zayıflıklarını doğru bir şekilde belirleyerek, bilanço kalemleriyle kâr-zarar hesabı arasındaki ilişkileri incelemektedir. Finansal analiz seçim, ilişki ve değerlendirme sürecidir (Eshna, 2016: 56). Finansal analizin amacı, şirketin yıllık raporları hakkında bir bilgi ve anlayış oluşturmak ve değerlendirme için bir yöntem tanıttırır (Yousafzai, 2014: 9). Finansal analizi gerçekleştirmekle sorumlu olan finansal analistin ilk görevi, finansal tablolarda yer alan toplam bilgiden dikkate alınan karara ilişkin bilgiyi seçmektir. İkinci adım, bilgileri önemli ilişkileri vurgulayacak şekilde düzenlemektir. Son adım ise çıkarım ve sonuçların yorumlanması ve çizilmesidir (Eshna, 2016: 56).

1.10. Finansal Analizin Önemi

Finansal analiz, bir işletmenin finansal durumunu ve finansal yönden gelişmesinin yeterli olup olmadığını saptamak amacıyla finansal tablolarda yer alan kalemlerde meydana gelen değişikliğin, finansal tablo kalemleri arasındaki ilişkilerin zaman içinde göstermiş oldukları eğilimlerin incelenmesi ve ihtiyaç duyulduğunda belirlenen standartlarla ve sektör ortalamalarıyla karşılaştırılarak yorumlanması faaliyetlerin tamamıdır.

- İşletmenin varlığını tehlikeye düşürmeden yükümlülüklerini yerine getirme kapasitesi olup olmadığını saptamak,
- İşletmenin faaliyetlerini değerlendirme ve kontrol etme,
- İşletmenin yürüttüğü faaliyetlerdeki etkinlik ve verimlilik derecesini ölçmek,
- İşletmenin yürüttüğü faaliyetlerin her aşamasında doğru kararlar alabilmek,

- İşletme tarafından üretilecek olan mal ve hizmetler ve bunların üretim bilişimi, miktarı ve işletme tarafından izlenecek olan fiyat politikası hakkında karar almak,
- İşletmenin temel ve ikincil hedeflerine ulaşp ulaşamadığını belirleme,
- İşletmenin hedeflere ulaşamaması durumunda bunu nedenini araştırarak ortaya koymak,
- İşletmenin ileriye yönelik planları hazırlama (Savcı, 2011: 14).

1.11. Finansal Analiz Teknikleri

Finansal analiz, finansal tabloların kullanılmasını gerektirmesi nedeniyle finansal analiz tekniklerinden birisi ‘Finansal Tablolar’dır. Finansal tablolar terimi, genellikle iki temel tabloya atıfta bulunur:

Bilanço, bir şirket, özel bir limited şirket veya Devlet kuruluşu gibi başka bir kuruluşun finansal dengelerinin bir özetidir. Varlıklar, borçlar ve öz kaynaklar, finansal yıllarının sonu gibi belirli bir tarihte listelenmiştir. Bilanço genellikle “şirketin finansal durumunun anlık görüntüsü” olarak tanımlanır. Dört temel finansal tablodan, bilanço, bir işletmenin takvim yılı boyunca tek bir nokta için geçerli olan tek ifadedir.

Gelir tablosugelir tablosu bir şirketin finansal tablolarından biridir ve şirketin belirli bir dönem içindeki gelir ve giderlerini gösterir. Gelirlerin gelir net kâra nasıl dönüştürüldüğünü gösterir. Gelir tablosunun amacı, raporlama dönemi boyunca yöneticilere ve yatırımcılara şirketin para (kar) veya kaybetmiş (zarar) olup olmadığını göstermektir. (Williams vd.,2008).

Bir şirketin finansal durumunu analiz etmek için, sadece finansal tablo ve rakamların kullanılması mümkün değildir. Aksine, bu sayılar arasında anlamlı bir ilişki oluşturmak ve bunları birbirleriyle karşılaştırmak, şirketin mevcut durumu ve gelecekteki tahmini hakkında daha kapsamlı ve kesin bir görüş sağlar (Kothari,2003). Çeşitli finansal verilerin önemini değerlendirirken, uzmanlar oran analizlerine, finansal oranları belirleme ve değerlendirme sürecine katılırlar. Finansal oran, bir şirketin faaliyetleri hakkında, şirketin mevcut varlıkları, cari borçları veya alacak hesapları ile yıllık satışları arasındaki oran gibi bir şey olduğunu gösteren bir ilişkidir. Bu oranlar için temel kaynak, şirketin varlıklar, borçlar, karlar veya zararlara ilişkin rakamları içeren finansal tablolarıdır. Finansal oranlar sadece diğer bilgilerle karşılaştırıldığında anlamlıdır. En

sık endüstri verileriyle karşılaştırıldıklarından, oranlar bir bireyin bir şirketin rakiplerinin performansına göre performansını anlamalarına yardımcı olur; sık sık zamanla performansı izlemek için kullanılırlar (Mahmud, 2013: 6).

1.11.1. Oran (Rasyo) Analizi

Analiz, finansal tablolarda işletme ile finansman kalemleri arasında ayrım yapmaktadır. Bu, Modigliani ve Miller'den değer yaratan faaliyetler olduğu ve olası vergi etkilerinin yanı sıra finansman faaliyetlerinin sıfır net-bugünkü değer faaliyetleri olduğu fikrinden esinlenmiştir. Ayrıca, finansal varlık ve borçların bilançoadaki piyasa değerine yakın olduğu ve dolayısıyla zaten değerlendirilmiş olduğu şeklindeki bir takdirden kaynaklanmaktadır. Ancak işletme sadece varlıkları ve borçlarıyla tarif edilecek değil, bu yüzden analiz edilmesi gereken işletme faaliyetleridir (Feltham ve Ohlson, 1995: 689). Bu ayrım, Feltham ve Ohlson'daki (1995) muhasebe esaslı değerlendirme modelinin ve kalan gelir modelinin “ekonomik kar” versiyonlarının bir özelliğidir. İşletme ve finansman faaliyetleri arasındaki ayrım, işletme raporunda ve işletme kalemlerinin, raporunda, ileri sürülenlerin işletme ölçütlerine ölçüme götüren mali tablodaki dikkatlice ayrılmasını gerektirir. Aynı zamanda, biri finansman faaliyetlerinden diğeri işletme faaliyetlerinden kaynaklanan iki kaldıraç tedbirini içeren bilanço kaldırıcının daha iyi anlaşılmasını sağlar. Büyümeyi, finansman faaliyetlerine değil, faaliyet faaliyetlerinin bir niteliği olarak izole eder ve faaliyet faaliyetlerinin analizinden kaynaklanan büyüme ölçütleri geliştirir. Finansal oranların analizi, şirketlerin finansal durumunu belirlemek için kullanılan araçlardan biridir. Nitekim, finansal oranlar bir şirketin işlemleri ve finansal durumu ile ilgili önemli gerçekleri ortaya koymaktadır. Oran hesaplama, finansal tabloların ana kalemleri arasındaki ilişkinin doğru olduğu ve aynı zamanda firmaların sorunlarını ve zayıf yönlerini ve güçlü yönlerini göstermektedir. Elbette, oranlar, aynı şirketin geçmişteki diğer oranlarla veya benzer kurumlar veya endüstri standardı ile karşılaştırılınca şirketin hakkında daha çok bilgi öğrenebiliriz (Anderson, 2009).

Bu oranlar, finansal tabloların etkin faktörleri arasında anlamlı korelasyon göstermektedir ve finansal tablolardaki bilgiler ile kullanıcıları arasındaki ilişkiyi analiz etmektedirler. Finansal oranların incelenmesinde dikkat çekici bir nokta, herhangi bir finansal oranın diğer oranlarla birlikte bir sinyal olarak kullanılabileceğidir. Finansal

oranlara dayalı raporlar, belirli bir finansal dönemde faaliyetlerin sonuçlarını ve şirketin finansal durumunu ifade etmektedirler. Aynı sektördeki şirketler genellikle benzer sermaye yapılarına ve sabit kıymet yatırımlarına sahip olduklarından, oranlarının büyük ölçüde aynı olması gerekmektedir. Farklı oranlı sonuçlar, bir firmanın potansiyel bir sorunu olduğu ve rekabeti iyi performans göstermediği anlamına gelebilir, ancak aynı zamanda belirli bir şirketin kar elde etmede emsallerine göre çok daha iyi olduğu anlamına da gelebilir. Pek çok analist, grupları incelemek için oranları kullanır, gruptaki en ve en değerli şirketleri arar. (Anderson, 2009). Mevcut oranlar gelecekteki oranları öngörmektedir. Mevcut finansal tabloların analizine tahminde bulunma kabiliyeti prensibi rehberlik eder. Dolayısıyla, oranların geçici ve temel yönleri (prensipte) tanımlanmaktadır (Nissim ve Penman, 2001: 110-112). Likidite oranını kavramsal olarak “bilançoda gerçekleştirilebilir nakit olarak çok kısa vadeli yükümlülükler” olarak tanımlamaktadır. Buna karşılık, “gerçekleştirilebilir nakit”, likit varlıklar artı bir satış kesiminin uygulandığı diğer varlıklar olarak tanımlanmaktadır (Morris ve Shin, 2010: 5). Oran analizi, şirketi değerlendirmek için finansal tabloları kullanan ve finansal anlamda basit yorumlu standartlar yaratan geleneksel yöntemlerden biridir (Pink vd., 2006: 229-230). Finansal oranlar, finansal durumları ve firmaların veya şirketlerin performansını analiz etmek için kullanılan temel araçlardır. Ek olarak, finansal oranlar sayısal değerlerdir ve şirketin finansal tablolarından elde edilir (Singh, 2011: 351). Finansal oranlara dayalı analiz, şirket performansını için farklı yönleriyle değerlendirmede en önemli yöntemdir. Finansal oranlar, bir şirketin finansal bilgileri tarafından belirlenen ve karşılaştırma amacıyla kullanılan ilişkiler olarak tanımlanır (Saleem ve Rehman, 2011: 95-98). Şirketin belirli bir dönemde finansal koşullarını ve performansını yansıtacak analiz için en uygun araç olarak kabul edilirler. Ayrıca, güçlü ve zayıf yönleri belirlemeye de yardımcı olurlar. Ek olarak, bu oranlar, bilançodaki kalemler ile firma içindeki kar zarar hesabı arasında doğru bir ilişki kurarak finansal analiz için sağlam bir temel oluşturmaya yardımcı olur. Finansal oranlar bir endüstriden diğer endüstriye değişebilir ve farklılıklar açıkça işletme özelliklerine bağlıdır. Bu oranlar, sektördeki meslektaşlarla karşılaştırılırsa iyi analiz edilir. Finansal oranlar, resmi finansal tablolardan hesaplanan sayaç olarak adlandırılabilir. Bu sayaçlar, genellikle belli bir şirketin finansal performansını göstermek için kullanılmaktadır. Finansal analiz türlerinden, oran analizinin finansal tabloları analiz etmenin en yaygın

ve popüler yolu olduğu söylenebilir. Tipik olarak, finansal oranlar farklı finansal yönleri tanımlayan üç gruba ayrılabilir. Bu gruplara karlılık, likidite ve ödeme gücü denir. Bazı kaynaklar, oranları iki gruba ayırır: ilk kârlılık ve nakit akışı ve finansman durumu. Nakit akışı ve finansman durumu temel olarak likidite ve borç ödeme oranlarını içerir. Bununla birlikte, finansal oranlar bu üç grupla sınırlı değildir, çünkü verimlilik oranları, stok oranları ve nakit akışı ile ilgili oranlar da vardır (Batty, 2010: 228).

1.11.1.1. Likidite Oranları

Likidite yönetimi, işletme ile ilgili mevcut yükümlülükleri ödemek anlamına gelen her kuruluş için çok önemlidir; ödeme yükümlülükleri, kısa vadeli ancak uzun vadeli borç vadesinde işletme ve finansal harcamaları içerir. Likidite oranları, her kuruluşta likidite yönetimi için cari oran ve Asit test oranı şeklinde ve kurumun karlılığını büyük ölçüde etkileyen bir orandır. Bu nedenle, işletmedeki nakit ödeme ve nakit ödeme ile ödeme zorunluluklarını karşılaştırarak ödeme planını yerine getirmek için yeterince likit varlık vardır (Nakit, Banka vb.). Likidite oranları, bir taraftaki bir işletmenin nakit ve nakde yakın varlıkları (birlikte "cari" varlıklar) ve diğer tarafındaki ani ödeme yükümlülükleri (cari borçlar) ile çalışır. Nakit paraya yakın varlıklar, esas olarak müşterilerden alacakları ve nihai ürün ve hammadde stoklarını içerir. Ödeme yükümlülükleri, tedarikçilere ödenecek ücretleri, kısa sürede ödenmesi gereken işletme masraflarını ve uzun vadeli borç altında taksitleri olgunlaştırmayı içerir. Likidite oranları, bir işletmenin nakit ve nakit paraya yakın ödeme yükümlülüklerini karşılaştırarak ödeme yükümlülüklerini yerine getirme kabiliyetini ölçer. İkincisinin kapsamı eski tarafından yetersiz ise, işletmenin acil finansal yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanabileceğini gösterir. Bu da şirketin ticari faaliyetlerini ve karlılığını etkileyebilir. Likidite ve Kârlılık İlkesi: Likidite ve karlılık arasında bir denge vardır; bir tanesinden daha fazlasını kazanmak, diğerinden vazgeçmek anlamına gelir (Soenen, 1993: 53). Mevcut varlıkları daha az olan firmalar faaliyetlerini sürdürmekte sorun yaşarken, mevcut varlıklar çok fazlaysa, yatırım getirisinin mükemmel durumda olmadığını göstermektedir (Horne ve Wachowicz, 2000: 15).

Söylenilecek tek şey, şirketlerin şüphesiz oranların belirli seviyelerin altına düşmesine izin vermekten kaçınmak için çaba gösterdikleridir. Univ. CECCAR Yayınevi, Bucuresti 2008'de yayımlanan Finansal Muhasebe Analizi ve Teşhisi

kitabının yazarı SilviaPetrescu, likidite, şirketin kısa vadeli yükümlülüklerle yüz yüze kalma yeteneğini ölçer ve mevcut varlıkları nakit olarak hızlı bir şekilde dönüştürme kapasitesini gösterir. Bir alıştırmının mevcut işletmeleri tarafından yayınlanan kaynaklar, kısa vadeli ödeme takas günleriyle yüzleşmek için yeterli miktarda para sağladığında ve likidite derecesi, şirketin finansal dengesinin kalitesini kısa vadede ifade ettiğinde bir şirket likit kabul edilmektedir.

Optimum nakit seviyeleri, hazine önleyici kavramı dışındaki faktörlerden etkilendiğinden, şirket geniş düşünmeli ve nakit akışı sürecinde mevcut olan kar fırsatlarının nasıl sağlanacağı konusunda ciddi operasyonel kararlar almak zorundadır. İşte bir işletme organizasyonundaki likiditeyi hesaplamaya yardımcı olacak yöntemler. Oran analizi kullanarak firmanın likiditesini belirleyebiliriz. Cari varlıkların cari borçlara oranını bulmak cari orana bağlıdır. Asit test oranı, herhangi bir envanter satmak dışında, mevcut borçlarını ödeyip ödeyemeyeceğinin bilinmesini sağlayacaktır. Bir kuruluşun bu konuda endişelenmesi çok önemlidir, çünkü envanter satmaları gerekiyorsa, envanteri satın almak için bir müşteriye de ihtiyaçları vardır. Likit varlıklar aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır:

- Kurumuna özel nakit akışı ihtiyaçlarına uygun çeşitlendirilmiş vadeler,
- Minimum kredi riski ile kolayca pazarlanabilir veya nakde çevrilebilir.

Likidite hatları ve finansman olanakları, bir kurumun nakit çıkışı taahhütlerini yerine getirirken oluşabilecek geçici zorluklara karşı korunmasına yardımcı olarak kurumun likidite programı içinde de bir rol oynayabilir. (Saleem ve Rehman, 2001: 95-96). Birçok üniversite araştırmacısına göre, her bir işletme için gereken likidite, işletmenin bilanço durumuna bağlı olarak değişmektedir. Likidite durumunu değerlendirmek için sınıflandırılmış örgütsel varlık ve yükümlülüklerin bulunmasına önem verilmektedir (Dedu, 2003: 15). Uluslararası Muhasebe Standartları, ilerdeki dönemde finansal yükümlülükleri dikkate alarak, likiditenin yakın gelecek için mevcut nakit anlamında olduğunu göstermektedir. Likidite riski, uzun vadeli krediler ve kısa vadeli kredilerin oranındaki değişiklikler ve kuruluşun yükümlülüklerinin yapısı ile korelasyonunun bir sonucu olarak kuruluşun alacaklılara ödemelerini yapamaması ihtimalinden kaynaklanmaktadır (Ball, 2006: 5-6. Likidite yönetimi sürecine dikkat edilmemesi, uzun vadede olumlu beklentileri olan firma için bile olumsuz kısa vadeli gelişmelerden

dolayı, ciddi zorluklara ve kayıplara neden olabilir. Bir firmanın işletme sermayesi gereksinimlerinin likidite etkilerinin yanlış değerlendirilmesi, karşılığında alacaklıları ve yatırımcıları beklenmeyen bir temerrüt riskine maruz bırakabilir. Finansal yöneticiler ve dış finansal analistler, en azından sezgisel olarak, tüm işletme sermayesi yatırımlarının aynı ömür beklentisine sahip olmadıklarını veya aynı hızla kullanılabilirliklikte akışlarına dönüşmediklerini kabul etmektedirler. Ancak, bu farklılıkların bir firmanın likidite pozisyonunu değerlendirmedeki kritik rolünü açıkça tanıdıkları açık değildir. İşletme sermayesi yönetimine yapılan nakit dönüşümü yaklaşımı, likidite analizine yönelik sezgisel bir yaklaşımın potansiyel tehlikesini göstermektedir (Dileep, 1974: 25). Cari oran istatistiklerinin firmalar arası ve dönemler arası karşılaştırması, mevcut varlık yatırımlarının likidite niteliklerindeki farklılıklar nedeniyle finansal analist için sorgulanabilir bir değerdir. Daha az likit alacaklar ve envanter formlarındaki bir cari varlık yoğunlaşması, firma için gelişmiş bir likidite pozisyonundan ziyade firmanın mevcut yükümlülüklerini karşılama kabiliyetini yansıtan bir cari oran yaratabilmektedir. Analistler, bu soruna cari oranın daha kısıtlayıcı asit-test oranıyla “bir şirketin cari borçlarının en likit cari varlıkları ile karşılandığı derece” ile desteklenerek cevap vermişlerdir. Nispeten likit olmayan stokları ve ön ödemeli işletme giderlerini ortadan kaldırarak asit testi oranı, bir firmanın cari borçlarını, mevcut cari varlık ile ilişkilendirir. Dolayısıyla, asit testi oranı, işletme sermayesi oranından çok daha şiddetli bir cari likidite testidir (Weston ve Eugene, 1979: 75).

Bu orandaki hızlı varlıkların, belirtilen bilanço tutarlarında yaklaşık olarak nakde çevrileceği varsayılmaktadır. Bununla birlikte, firmalar alacakları ve stokları kullanılabilir nakit akışlarına dönüştürme hızlarında belirgin farklılıklar yaşayabilir. Her iki statik likidite göstergesinin faydası, bir firmanın işletme sermayesi pozisyonundaki dönüşüm sürecinin nakit akış özellikleri hakkında yeterli bilgi verememesiyle sınırlıdır. Statik likidite göstergeleri, temel olarak likidite analizine yönelik bir yaklaşımdan ziyade, bir likidite üzerinde durmaktadır. Bir firmanın yükümlülüklerini temerrüt halinde varlık tasfiyesi yoluyla yerine getirme kabiliyeti kesinlikle ikinci bir savunma hattı olarak görülmelidir. Yatırımcılar, şirketin faaliyetlerinin normal süreci içinde stok ve alacak yatırımlarının nakit akışı ile yükümlülüklerini yerine getirme zorunluluğunu ve bu faaliyetlerin nakit akışının azalan satışlara ve ekonomik sıkıntı dönemlerinde bu oranlara önem vermektedirler. Operasyonel nakit akışı teminatı, varlık likidite değeri

yerine, likidite analizinde çok önemli bir unsurdur (Anthony, Welsch ve Reece, 1985: 19-20).

Likidite akış kavramı, bir firmanın işletme faaliyetinin gelir tablosu ölçütlerini içerecek şekilde potansiyel tasfiye değeri teminatının statik bilanço analizinin genişletilmesidir. Özellikle alacak hesaplarının ve stok devir işlemlerinin bir işletme döngüsü konseptine dahil edilmesi, likidite yönetiminin borç ödeme mevcut ve asit testi oranı göstergelerine dayanmaktan daha uygun bir görünüm sağlamaktadır. Ayrıca likidite önlemleri, bazı işletme sermayesi bileşenlerinin yaşam beklentilerinin "üç temel faaliyetin "üretim, dağıtım (satış) ve tahsilat"ın ne zaman anlık ve senkronize edilmediğine bağlı olduğunu açıkça kabul etmektedir (Anthony vd., 1985: 20). James Clausen'e göre likidite, bir şirketin performansını ölçmek için kullanılan finansal tabloların bir analizi olduğunu söylemektedir. Ayrıca gelir tablo ve bilançonu analiz yapmaktadır. Yatırımcılar ve borç veren kurumlar genellikle bir şirketin kârlılığını ve likiditesini belirlemek için finansal tabloların oran analizlerini kullanır. Oranlar düşük performans gösteriyorsa, yatırımcılar yatırım yapmakta isteksiz olabilir. Dolayısıyla cari oran veya işletme sermayesi oranı, cari varlıkları cari borçlara karşı ölçmektedir. Cari oran, şirketin kısa vadeli borç yükümlülüklerini, mevcut varlıklarıyla geri ödeme yeteneğini ölçer. Başka bir deyiş ile bir oran, şirketin kısa vadeli borçlarını cari varlıklar ile ödemek için daha donanımlı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, asit testi oranı veya asit test oranı, varlıkları mevcut yükümlülüklerle karşı hızlı şekilde ölçer. Hızlı varlıklar, nakde çevrilebilecek varlıklar olarak kabul edilmektedir. Genellikle mevcut varlıklar daha az stoktur (Clausen, 2009: 15). GopinathanThachappilly, Likidite Oranlarının İyi Mali'ye yardım ettiğini de belirtti. Bir işletmenin yüksek kârlılığa sahip olan işletme, kısa vadeli finansal sorunlarla karşı karşıya kalabilmekte ve fonları aylarca gerçekleştiremeyen stok ve alacaklara kilitlenmektedir. Bunların yerine getirilmemesi, itibarını ve itibarını zedeleyebilir ve aşırı durumlarda bile iflasa neden olabilir. Buna ek olarak, likidite oranları bir tarafta bir işletmenin nakit paraya yakın varlıkları ile diğer tarafta ani ödeme yükümlülüklerini gösteren oranlardır. Nakit paraya yakın varlıklar, esas olarak müşterilerden alacakları ve nihai ürün ve hammadde stoklarını içermektedir. Böylece cari oran, bir işletmenin işletme sermayesine giren tüm kalemlerle birlikte çalışır ve kısa vadeli finansal pozisyonuna hızlı bir şekilde bakar. Cari varlıklar; Nakit, Nakit Eşdeğerleri, Menkul Değerler, Alacaklar ve Stokları içermektedir (Gopinathan, 2009:

15) Likidite oranları, bir şirketin kısa vadeli borç ödeme yeteneğini belirtmek için kullanılır. Genellikle, tedarikçiler ve bankacılar gibi kısa vadeli alacaklılar bir şirketin likiditesini değerlendirmekle ilgilenir. En çok kullanılan likidite oranları cari oran, asit test oran, nakit oran, stok devir hızı ve alacak devir oranıdır (Edward, Hermanson ve Salmonson, 1989: 700).

Cari oran, bir şirketin kısa vadeli finansal yükümlülüklerini cari varlıklardan ödeyebilme kabiliyetini gösterir ve bu şekilde, şirketin işletme sermayesi pozisyonunun gücünü gösterir. Cari oran, cari varlıkları cari borçlara bölmek suretiyle hesaplanır (Edward vd., 1989: 786). Cari oran, cari varlıkları cari borçlara bölmek suretiyle hesaplanır. Cari varlıklar; stok, ticari borçlular, avanslar, depozitolar ve geri ödemeler, kısa vadeli kredilerde satılabilir menkul kıymetlere yapılan yatırımlar, nakit ve nakit benzerleri ve cari borçlar için kısa vadeli bankalar kredisi, uzun vadeli krediler-cari kısımlar, diğer finans vb. gibidir. Formül aşağıdaki gibi gösterilmiştir:

$$\text{Cari Oran} = \text{Cari varlıklar} / \text{Cari borçlar} \text{ (Akgüç, 2010:20).}$$

Likidite Oranı(Asit test oran veya hızlı oranı), cari varlıkları eksi envanterlerden sonra da cari borçlara bölünmek üzere tahmin etmektedir. Sırayla kitap değerlerine kolayca paraya çevrilir ve bir şirketin yakın parasını kullanma yeteneğini de göstermektedir (Hutchinson, 2010: 12-13).

Asit test oranının formülü;

$$\text{Asit test oran} = (\text{Cari varlıklar-stoklar}) / \text{Cari borçlar} \text{ şeklinde tanımlanmıştır (Akdoğan ve Tenker, 1998:26).}$$

Stokları dönen varlıklardan ayırdığı için cari oranı daha anlamlı hale getiren ve cari orana göre daha hassas bir orandır. Borçları ödeme gücünün tespit edilmesinde stokların likidite riskini ortadan kaldırmaktadır (Çabuk ve Lazol,2005: 191).

Nakit oranının payında firmanın kısa süreli alacakları da yer almadığından, anılan oran, likidite oranına kıyasla daha katı bir ölçü olarak kabul edilebilir. Bu oran, firmanın alacaklarını tahsil edememesi ve satış yapamamasından dolayı firmaya para girişinin kesilmesi durumunda, kısa süreli borçlarını karşılayabilme gücünü göstermektedir (Akgüç, 2010:24).

$$\text{Nakit Oranı} = \text{Kasa} / \text{Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar} \text{ (Ceylan, 1998:32)}$$

1.11.1.2. Faaliyet Oranları

Faaliyet oranları, başka bir oran grubudur; genellikle mevcut kaynakların kullanımını optimize etme yeteneğini ölçmek için kullanılır. Bu oranlar, diğer operasyonel verimlilik ve performans ölçütleridir. Bu oranlar arasında, yatırım getirisi (Return on Investment-ROI) oranı yer almaktadır. Yatırım Getirisi Oranı formülü aşağıdaki gibidir:

Yatırım Getirisi Oranı= Vergi sonrası net kar / Sermaye olarak ödenmiş toplam (Akgüç, 2010:32).

Bu oran, vergi sonrası net kar olarak, sermayenin ödenmiş toplamına bölünerek hesaplanır. Firmanın yatırım sermayesini kullanmadaki etkinliğini ölçer. Diğer bir deyişle bu oran, şirketin yatırımcı kaynakları hissedarlar tarafından kullanılmasına ve yönetilmesine dayanarak gerekli getiriye (beklenen getiriye) oluşturma yeteneğini ifade eder (Kabajeh, Al Nuaimat ve Dahmash, 2012: 116).

Alacak devir hızı oranı, genellikle varlık kullanımı veya varlık verimliliği oranları olarak adlandırılan varlık yönetimi oranlarından biridir. Alacak hesaplarının devir hızı oranı, genellikle net kredi satışlarının, alacakların ödenmemiş ortalama hesaplarına bölünmesiyle hesaplanır:

Alacak Devir Hızı Oranı = Net Kredi Satışları/Ödenmemiş Alacak Hesapları (Sayılğan, 2017:18).

Bu formülde, bir alacak ciro oranı, bir şirketin alacak hesaplarının yıl boyunca kaç kez üretildiğini ve toplandığını bildirir. Uygulamada, hesap alacakları ciro oranını hesaplarken, bazı hususlar dikkate alınmalıdır. Birincisi, varlıklar yılbaşı değerleri, yıl sonu değerleri veya yıl içindeki başlangıç ve bitiş bakiyesinin ortalaması olabilir. İkincisi, oran kredi satışlarını hesaba katmalıdır, ancak kredi satışları hakkında veri elde etmek genellikle zordur ve bu nedenle toplam satışların değeri kullanılabilir. Genel olarak, yüksek alacak devir oranları, bir şirketin alacaklarını verimli bir şekilde yönettiğini gösterir. Başka bir deyişle, alacakların devir hızı oranı, şirketin alacakların ne kadar verimli kullanıldığını incelemesini sağlar. Ancak, alacak devir hızı oranının kredi politikası yönetimi açısından analizi, nitelik olarak iki kademelidir. Her şeyden önce, oran kredi politikası yönetiminin etkinliği hakkında bilgi verir. Oran, bir şirketin alacak hesaplarının yıl içinde kaç kez üretilip toplandığını hesapladığında, oran ne kadar yüksek olursa, alacak yönetimi o kadar verimli olur (Ceylan, 1998). Kredi

politikasından kaynaklanan alacakların seviyesi yüksek ve oranın da yüksek olması durumunda, şirketin alacakları etkin bir şekilde tahsil ettiği varsayılabilir. Düşük veya azalan bir hesap alacak cirosu oranı, şirketin alacak tahsilât çabalarında aksamaya uğradığını veya nihayetinde tahsil edilmemesi muhtemel alacakları mahsup etmediğini gösterebilir. Diğer taraftan, alacak oranı, şirketin kredi politikasının ne kadar katı olduğunu göstermektedir. Oran yüksekse, şirketin kredi politikası çok kısıtlayıcı olabilir. Bu gibi durumlarda, yönetim daha esnek bir politikanın satışların artmasına neden olup olmayacağını düşünmelidir. Sonuç olarak, kredi süresini uzatmaya, kredi standartlarını gevşetmeye veya nakit indirimler teklif etmeye karar verebilir. Tabii ki, bu kredilerin toplam kredi politikası eğrisi ile ilgili olarak alınması gerekmektedir. Alacak hesaplarının devir oranının bir çeşidi, genellikle bir alacak dönüşüm süresi veya ortalama tahsilat süresi olarak adlandırılan alacak vadesi oranıdır. Aşağıdaki şekilde hesaplanır:

Alacak Vadesi= Ödenmemiş Alacak Hesapları/Ortalama Günlük Satışlar (Akgüç, 2010:35).

Günlük satış oranının, bir şirketin alacağı hesapları nakit paraya dönüştürmek için kaç gün harcadığını gösterir. Bu nedenle, gün olarak alacak devir hızı oranını hesaplar. Hesaplanma, işletme sermayesi yönetiminde özellikle amaçlıdır (Akgüç, 2010:36).

Envanter Stok Devir Hızı, üretim performansı ölçümlerden dünya standartlarında bir performansizleme yöntemidir ve aynı zamanda çabanın bir göstergesi olarak vurgulayabiliriz (Sakakibara vd.,1997: 1246-1247).

Daha yüksek stok devri, şirketin hammadde, süreç içi çalışma veya bitmiş ürünlere daha az sermaye yatırması gerektiği anlamına gelir. Elbette, işletme sermayesi miktarını azaltmak, kredileri serbest bırakır veya ek yatırımları mümkün kılar. Sınırlı üretimin temel amaçlarından bir diğeri, aşırı stokları bir atık şekli olarak ortadan kaldırmaktır. Diğer atık kaynakları da stokların seviyesini ve cirosunu etkiler. Örneğin, aşırı üretim, şirketin beklenenden daha fazla ürün ürettiği anlamına gelir; bu da depoda uzun zaman harcayan veya hiç satılmayan yüksek bitmiş ürün stokları ile sonuçlanır. Hatalı ürünler işe yaramaz malzemelere yol açabilir, işlemlerin daha fazla süreç içi çalışmaya yol açmasını bekler ve iş istasyonları veya tesisler arasında gereksiz yere taşınması da envanteri artırır. Formülü aşağıdaki gibidir;

Stok Devir Hızı = Satılan Malın Maliyeti / Stoklar (Sayılğan, 2017:32).

Öz Kaynak Devir Hızı Oranı, öz kaynakların hangi ölçüde verimli kullanıldığını göstermektedir. Oranın çok yüksek olması işletmenin faaliyetlerini gerçekleştirirken büyük ölçüde borçlanma yoluna gittiğini göstermektedir. Oranın düşük olması ise işletmenin öz kaynaklarını etkin olarak kullanamadığını ve faaliyet seviyesinin gerektiğinden daha fazla öz kaynağa sahip olduğunu belirtmektedir. Öz kaynak devir hızı konusunda sabit bir oran bulunmamaktadır. Geçmiş verilere göre kıyaslanabilir. Bu oranın formülü aşağıdaki şekilde gösterilmektedir:

Öz Kaynak Devir Hızı Oranı = Net Satışlar / Ortalama Öz Kaynaklar (Özer, 2012: 189).

Toplam Varlık Devir Hızı Oranı, bir firmanın satış üretmek için toplam kaynakları ne kadar etkili kullandığını ve daha önce tartışılan faaliyet oranlarının her birinin etkilediği bir özet, önlem olduğunu göstermektedir. Toplam varlık devir hızı şöyle tanımlanmaktadır:

Toplam Varlık Devir Hızı Oranı = Satış / Toplam Varlıklar (Akgüç, 2010:48).

Sıkı kredi politikaları, yetersiz envanter veya yetersiz ekipman, toplam satışlarda düşüşe yol açabilir ve bu da devir hızı oranını azaltır. Başarılı bir varlık yönetimine sahip olmak için, yöneticilerin şirket politikalarında büyük veya çok küçük bir varlığa yatırım yapmak arasında bir denge kurması gerekmektedir (Steinhauser, 2008: 26).

Dönen Varlıklar Devir Hızı Oranı, mevcut varlıkların satış olarak daha fazla satıldığını gösterir. Yüksek bir dönen varlık devir oranı, kuruluşun mevcut varlıklara asgari yatırımla maksimum satış yapma kabiliyetini göstermektedir. Mevcut oran yükseldikçe durumun daha iyi olacağı anlamına gelmektedir (Mohamed, 2015: 80). Aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanabilir:

Dönen Varlık Devir Hızı Oranı = Net Satışlar / Ortalama Dönen Varlıklar (Sayılğan, 2017:44).

Duran Varlık Devir Hızı Oranı, işletmenin mevcut mülkünü, tesisini ve ekipmanını satış üretmek için ne kadar kullandığını ifade etmektedir. Yatırım sermayesi mülkünün, tesis ve teçhizatın miktarını etkileyen birkaç faktör vardır. Bu faktörler örneğin satın alma maliyeti, satın alma süresinden bu yana geçen süre, amortisman ve kiralanan varlıkların kapsamıdır. Aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanabilir:

Duran Varlık Devir Hızı Oranı = Net Satışlar / Ortalama Duran Varlıklar (Özer, 2012:179).

1.11.1.3. Mali Yapı Oranları

Mali yapı oranları, işletmenin finansmanında yabancı kaynaklardan yararlanma derecesini görmeye yaramaktadır. Bu oranlar sayesinde, işletme borçlarının mali yapı içerisindeki yeri ve bu yapının ortaya çıkardığı sonuçlar elde edilir. Bu amaçla yabancı kaynakların, öz kaynaklar karşısındaki durumu ile duran varlıkların finansmanında kullanışları ve borçlanma giderlerinin dönem kârıyla karşılanması ele alınmaktadır (Koç-Yalkın, 1988: 109). Bu kısımda Toplam Yabancı Kaynak Oranı, Toplam Yabancı Kaynakların Öz Sermayeye Oranı, Faiz Karşılama Oranı, Öz Sermaye Oranları ve Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı açıklanmaktadır.

Toplam Yabancı Kaynak Oranı, diğer bir adıyla Finansal Kaldıraç Oranı olarak da bilinmektedir. Toplam Yabancı Kaynak Oranı, kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar toplamının pasif ya da aktif toplamına bölünmesi ile elde edilmektedir (Songur, Kar, Top, Gazi ve Babacan, 2016: 8).

Toplam Borç Oranı = (Uzun Vadeli Borçlar + Kısa Vadeli Borçlar) / Toplam Varlıklar (Akdoğan ve Tenker, 1998:114).

Toplam Yabancı Kaynakların Öz Sermayeye Oranı, yabancı kaynaklar ile öz kaynak arasındaki ilişkiyi gösteren bu oran, işletmenin nasıl finanse edildiğini göstermektedir. Genellikle, '1' olması istenmektedir. Oranın '1' olması durumunda, işletmenin tüm borçlarını sahip olduğu öz kaynaklarla ödeyebileceğini göstermektedir (Songur, Kar, Top, Gazi ve Babacan, 2016: 9). Formülü aşağıdaki gibidir;

Borç Özkaynak Oranı = Yabancı Kaynaklar / Özkaynaklar (Akgüç, 2010:56).

Faiz Karşılama Oranı, bir firmanın uzun vadeli borç ödeme yeteneğini gelir tablosu görünümünden göstermektedir. Yıllar boyunca nispeten yüksek istikrarlı bir ilgi alanı iyi bir rekor göstermektedir; düşük ve dalgalı bir kapsama alanı yıldan yıla zayıf bir rekor olduğunu gösterir (Atieh, 2014: 148).

Öz Kaynak Oranı, işletmenin sahip olduğu varlıklarının yüzde kaçının ortaklar veya işletme sahibi tarafından finanse edildiğini göstermektedir. Orta ve uzun vadeli kredi analizlerinde işletmenin kredi değerini belirlemek için kullanılmaktadır. Oran, yabancı

kaynak oranını 1'e tamamlamaktadır. Öz kaynak oranının yüksek olması işletmenin ödeme gücünün yüksek olduğunu ifade etmektedir. İşletmenin kredi değerini yükseltir ve meydana gelebilecek ani sorunlara karşı tedbir işlevi görür (Koç-Yalkın, 1988: 109). Formülü aşağıdaki gibidir;

Özkaynak Çarpanı = Varlık Toplamı / Özkaynak (Akgüç, 2010:88).

Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı, işletmenin özkaynaklarının yüzde kaçını kadar kısa vadeli borcu olduğunu göstermektedir. Bu oranın düşük olması, işletmenin öz kaynaklarla ya da uzun vadeli borçlarla faaliyet gösterdiğini belirtir ve güçlü bir mali yapıyı belirtmektedir. Aşağıdaki formülle gösterilmektedir:

Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı = Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar*100 / Öz kaynaklar (Koç ve Yalkın, 1988: 110).

1.11.1.4. Karlılık Oranları

Karlılık oranları, bir şirketin genel verimliliğini ve performansını göstermektedir. Şirkete, varlıklarının nasıl kullanılacağını ve kabul edilebilir bir getiri oranı elde etmek için giderlerinin kontrolünü ölçer. Ayrıca şirketin ne kadar iyi çalıştığını veya mevcut performansın geçmiş kayıtlara kıyasla ne kadar iyi olduğunu incelemek için de kullanılmaktadır (Faruk ve Habib, 2010: 33).

Beş önemli karlılık oranı bulunmaktadır:

Net Kâr Marjı, vergi sonrası net satışlardan net kar olarak belirlenir. Tüm masraflardan sonra satışların ne kadar değişebileceğini göstermektedir. Net kar marjları ne kadar yüksek olursa herhangi bir şirket için o kadar iyi bir sonuç göstermektedir.

Net Kar Marjı = Vergi / Satış Sonrası Net Kar * 100 (Faruk ve Habib, 2010: 33).

Brüt Kâr Marjı, çalışma sürecinde şirketin hammadde ve emeğin verimliliğini ifade etmektedir. Herhangi bir şirketin brüt kârmarjını artırması durumunda firma hammadde ve işçiliğini kontrol etmek için daha fazla verimlilik sağlar. Bu nedenle şirketin performans değerlendirmesi için çok önemlidir. Tek ürünlere veya tüm şirkete atanabilir. Net satışlarla bölünecek brüt karı belirler. Brüt kârmarjı oranı formülü aşağıdaki gibidir:

Brüt kârmarjı oranı = Brüt kar / satış * 100 (Faruk ve Habib, 2010: 34).

Toplam Varlıklar Getirisi, net gelirin ortalama toplam aktife bölünmesi ile doğrudan hesaplanabilir. Şirketin varlıklarını kullanma yeteneğini ve aynı zamanda şirketin kar elde etme konusundaki verimliliğini ölçmektedir. Formül aşağıdaki gibidir:

Toplam Varlıklar Getirisi = Vergilerden sonra net karlar / toplam varlıklar * 100 (Faruk ve Habib, 2010: 35-36).

Öz Kaynak Getirisi, net gelir daha az tercih edilen temettüyü ortalama şirket hissedar öz kaynaklarına bölerek hesaplanır. Bir şirketin yatırım fonu kullanmak için nasıl kazanç elde edeceğini gösterir. Ortalama ortak öz kaynak getirisi, net değerinde getiri, adi hissedarlar fonu gibi alternatif bir adı vardır. Formül aşağıdaki gibidir:

Öz Kaynak Getirisi = Net gelir / Adi hisse senedi öz kaynakları * 100 (Faruk ve Habib, 2010: 37).

Faaliyet Kâr Marjı Oranı, kalan satışlardan sonra tüm maliyet ve giderlere değişim için satışların yüzdesini tanıır. Yüksek faaliyet kârmarjı tercih edilmektedir. Faaliyet kârmarjı aşağıdaki şekilde hesaplanır:

Faaliyet Kâr Marjı = Faaliyet karı / Satışı (Faruk ve Habib, 2010: 39).

1.11.1.5. Borsa Performans Oranları

Borsa performansını ifade eden oranlar arasında Fiyat / Kazanç ile Piyasa Değeri / Defter Değeri oranları bulunmaktadır.

Fiyat / Kazanç Oranı (F/K), bir bankanın her 1 liralık hisse senedi başına düşen net karına karşılık, yatırımcının kaç lira ödemeye razı olduğunu gösteren bir orandır (Bektaş, 2013: 323).

Piyasa Değeri / Defter Değeri, hisse senedinin 1 liralık defter değerine karşılık yatırımcının kaç lira ödemeye niyetli olduğunun bir belirtecidir. Aşağıdaki formül ile hesaplanabilmektedir:

Piyasa Değeri / Defter Değeri = Hisse Senedinin Borsa Fiyatı / Hisse Başına Defter Değeri (Bektaş, 2013: 324).

İKİNCİ BÖLÜM

BANKACILIK SEKTÖRÜNDE PERFORMANS

2.1. Banka Kavramı

Bankalar mevduat biriktiren, kredi veren, yerli ve yabancı fonları güvenli kılan, ekonomik politikalarda önemli görevler üstlenen veya daha doğru bir şekilde tüm ticaret faaliyetlerine katılan kurumlardır. Buna göre bankalar fon tedarikçileri ve fon talep edenler arasında köprü görevi görüyor. Bu görevin sorunsuz bir şekilde yerine getirilmesi için, finansal sistemin ve bankaların faaliyetlerinin artması gerekmektedir. Bu amaca ulaşmak için, özellikle bankalar açısından asimetrik bilgi sorununun bankalar açısından ortaya çıktığını anlamak için, olumsuz tercih ve ahlaki tehlike konularının bir çözüme kavuşturulması gerekmektedir (Yeler, 2006:41).

Çeşitli finansal piyasalarda uzmanlaşmış bankalar olmanın yanı sıra, şube sayısı ve aktif büyüklük ölçütleri göz önüne alındığında, dünya ve ülkemiz bankacılık sisteminde kullanılan krediler, en büyük paya sahip olan ticari bankalara tekabül etmektedir. Diğer ticari işlerle aynı olarak, ticari bankaların amacı kar elde etmektir (Akgüç, 1989:7). Bu bankalar, fon sağlama, fon kullanımı, para yatırma ve hizmet fonksiyonu gibi işlevlere sahiptir. İşleyen bir fon yönetimine sahip olmak için, gerçek kaynağın yeterliliği, likidite ihtiyacının karşılanması, finansal yükümlülüğün bileşimi, aktif ve pasif pozisyonların hedge edilmesi gibi unsurlara çok önem verilmelidir. Bu bileşenlere doğru bir önem verilmezse ve asimetrik bilgiler sonucu ortaya çıkan ahlaki tehlike ve elverişsiz seçimler sorunları büyüme gösterir, ekonomide finansal bir krizle karşı karşıya kalır ve hatta gerçek ekonomik faaliyetlerin sıkılaştırılması kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkar (Takan, 2002:3).

Bankaların temel amacı kar elde etmektir. Bu kavram, hesap karı olarak ya da aynı zamanda mevcut piyasa değerinin maksimize edilmesini hedefleyen olarak anlaşılabilir. Ticari bankalarda kâr maksimizasyonu kriterleri, reel sektörlerin verimliliği aynı sektörde faaliyet gösteren işletmelerin kar oranları ile karşılaştırılarak yapılmaktadır. Kısa vadeli karlar bankalar için önemli olsa da, uzun vadedeki hedefleri piyasa değerlerini en üst düzeye çıkarmak olmalıdır (Parasız, 2000:5).

Bankacılık sisteminin verimliliğinin en önemli kriterlerinden bazıları, bankaların

tasarruf sahipleri ile yatırımcıları arasındaki finansal aracılık işlevini yerine getirmek ve toplanan tasarrufları karlı alanlara yönlendirmektir. Ticari bankaların kredilerdeki ve para piyasalarındaki üstünlüğü, bu piyasalardaki işlem hacminin yüzdesiyle birlikte, ülkenin ekonomisi ile sanayi ve ticaretteki hizmet çeşitliliği, ticari bankaların kredi ve para piyasalarındaki etkinliğini tanımlar (Aydemir, 2004:3).

2.2. Bankacılık Sektörünün Temel İşlevleri

Bankaların birçok görevi bulunmaktadır. Öncelikli olarak aracılık hizmeti vermektedir. Yani topladıkları mevduatları, kredi türleri ile isteyen kişi veya kurumlara aktarırlar. Aynı şekilde ihtiyacı olmayan kişilerden yani mevduat gibi işlemler yapan kişilerden, ihtiyacı olan kişilere belli kurallar çerçevesinde aktarımını sağlarlar. Bu durum da bankalarda bulunan kaynağın aktarım görevini bize gösterir (Günel, 2001:10).

Kısaca bankaların görevlerini sıralandıracak olursak;

- Aracılık,
- Kaynaklara aracılık sağlama,
- Kişilerin ve kurumların maddi varlıklarının rasyonel bir biçimde kullanımını sağlama,
- Kaynak kullanımını iyileştirme,
- Kısa süreli fonları, uzun süreli fonlar haline getirme,
- Kaydi para veya banka parası yaratma,
- Ulusal ve uluslararası ticareti geliştirme,
- Para politikasının etkinliğini artırma,
- Gelir ve servet dağılımını etkileme.

Bankaların uluslararası ticareti kolaylaştırması ve geliştirmesi de görevlerinin arasındadır. Para politikalarının da etkinliğini artırarak, gelir ve servet dağılımını etkiler. Bu görevlere baktığımızda, bankaların ekonomi içerisinde önemli bir yerinin olduğunu anlayabiliriz (Günel, 2001:12).

2.3. Bankaların Sınıflandırılması

Bankaların sınıflandırılması başlığı altında hukuki yapılarına göre bankalar, sermaye

kaynaklarına göre bankalar ve faaliyet alanlarına göre bankalar ele alınacaktır ve detaylı şekilde anlatılacaktır.

2.3.1. Hukuki Yapılarına Göre Bankalar

Hukuki yapısına göre bankalar üç grupta ele alınmaktadır. Bunlar;

- Özel yasalarla kurulan bankalar,
- Şahıs şirketleri şeklinde kurulan bankalar,
- Sermaye şirketi şeklinde kurulan bankalardır.

Özel Yasalarla Kurulan Bankalar; banka kurulması gereken bazı faaliyet alanları, özel kişi ve kuruluşlar için karlı olmayabilir. Konunun, ülke ekonomisi açısından büyük önemi, devlet sermayesi ve denetiminin olması gerekebilir. Benzer şekilde, bazı faaliyet alanlarında, genel yasalar yanında yeni kurulacak bankaların çalışma alanları özel yasalarla belirlenebilir. İşte bu ve benzeri durumlarda, sadece o bankanın faaliyetlerini düzenlemek için özel yasalar çıkarılır. Bu şekilde kurulan bankalara özel yasalarla kurulan bankalar denmektedir. Tarımsal madencilik, kalkınma, halk ve emlak bankalarının da örgütlenmeleri de genellikle özel yasalarla olmaktadır (Parasız, 2000:111).

Şahıs Şirketleri Şeklinde Kurulan Bankalar; günümüz ekonomilerinden örneği olmamakla birlikte, özellikle XIX. Yüzyıl Avrupasında zengin ailelerin kurdukları bankalardır. Yasal açıdan bu tür bankacılığın kurulması, herhangi bir ortaklık kurulmasından farklıdır. Ülkemizde de bankaların sermaye şirketi olarak kurulması yasal zorunluluktur (Parasız, 2000:114).

Sermaye Şirketi Şeklinde Kurulan Bankalar; çağımızın modern bankalarının hemen hepsi sermaye şirketleri şeklinde kurulmaktadır. Genellikle bu şirketler, anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklıklardır. Böyle olması hem tasarruf sahiplerini, hem kamu yararını, hem de bizzat bankaları korumak içindir. Çünkü, banka işletmelerinin sermaye yapıları açısından sağlam ve halkla olan ilişkileri yönünden de güvenilir olması gerekmektedir (Soydal, 2009:579).

2.3.2. Sermaye Kaynaklarına Göre Bankalar

Sermaye kaynaklarına göre bankalar ikiye ayrılır bunlar, Milli sermayeyle kurulan ve

yabancı sermaye ile kurulan bankalardır.

- **Milli Sermayeli Bankalar:** Ülkeminizin kanunlarına göre kurulmuş olan, sermayesi Türk parası olarak konulan, sermayesinin çoğunluğu ve yönetimle denetimi Türklere ait olan bankalar bu grupta yer alır. Bu tür bankalar kendi aralarında şöyle sıralanır (Altuğ, 2007:5)
- Devlet Bankaları: Sermayelerinin tümü kamuya, yani kamu adına hazineye ya da diğer kamu tüzel kişilerine ait bankalardır. T.C Ziraat Bankası, İller Bankası, Vakıflar Bankası, Hâlk Bank, Türk Kalkınma Bankası gibi bankalar devlet sermayeli bankalardır (Altuğ, 2007:5).
- Özel Sermayeli Bankalar: Sermayesinde kamu payı bulunmayan, özel kişi ve kuruluşların sahip olduğu bankalar bu niteliktedir. Özel sermayeli bankalar, genellikle ticaret, mevduat ya da yatırım bankası şeklinde kurulurlar (Altuğ, 2007:6).
- Karma Sermayeli Bankalar: Özel sektör ile kamu sektörünün belirli oranlarda sermaye koymaları ile kurulan bankalardır (Altuğ, 2007:6).

Yabancı Sermaye ile Kurulan Bankalar: Sermayesinin tamamı yabancı uyruklu kişi ve kuruluşlara ait olan bankalardır. Bu bankaların yönetim ve kuruluş merkezleri Türkiye sınırları dışında bulunur (Altuğ, 2007:7).

2.3.3. Faaliyet Alanlarına Göre Bankalar

Faaliyet alanlarına göre, ticaret, kalkınma, yatırım, merkez ve katılım bankaları olarak kategori edilebilir (Kar, 2008:12).

Merkez Bankaları: Merkez bankacılığı ve merkez bankaları eski bir tarihe sahiptir. 1694 ilk merkez bankası olan Bank of England'ın kurulduğu yıldır. 1668 yılında Bank of Sweeden kurulmuştur. Günümüzdeki manada merkez bankaları 20 yy'da kurulmaya başlamıştır. Dünya ekonomileri için kritik bir konumda olan FED (Federal Reserve Bank) 1913 senesinde para biriminin elastikiyetini sağlayabilme adına, kredilere kolaylık sağlayabilmek için, bankacılık sistemini denetleme gayesi ile faaliyete geçmiştir (Bağırov, 2003: 47).

Ticari Bankalar: Günümüzde bankaları hayatın içinde çok önemli işlevlere sahip olup elzem fonksiyonları üstlenmiş olup iktisadi hayatın parçası olan kurumlardır. Faaliyetlerin ilerlemesi ve farklılaştırılması bankalarında artmasına ve ihtisaslaşmasında

önemli role sahiptirler. Bankalar yalnızca tüketicilerin krediye gereksinim duyduğu zamanlarda tasarrufları krediye aktarak atıl durumu engellemekle kalmak kaydı parada oluşturarak iktisadi faaliyetlerin canlanmasında rol oynarlar. Bu açıdan bankalar tesadüfi ticari kurumlar değildirler. Tüm bu ürün ve hizmetler vasıtasıyla ekonomik faaliyetleri önemli derecede etkileyen kurumlardır (Şahin, 2002: 423).

Yatırım Bankaları: Devletlerin ve işletmelerin uzun vadede fon gereksinimlerini karşılayabilmek adına hisse senetleri, tahvil gibi menkul kıymetler ihrac edebilmelerinde aracılık rolü olan kuruluşlardır. Mevduat toplamaya yetkisi bulunan, tahvil ihrac edebilen ve kredi alma vesilesiyle kaynakları işletmelere orta ve uzun vadede proje kredisi sağlamak biçiminde kullanabilirler (Akbulak vd., 2004: 82).

Kalkınma Bankaları: En başta Dünya Bankası ile birlikte bir çok kalkınma bankası Bretton Woods anlaşmasında teklif edilen bir modeli tatbik ederek var olmuşlardır. Bu modellerde bazı özellikler belirtilmiştir. Dünya bankasının destek olması için ön şart 1968 senesine kadar kalkınma bankalarının özel yapıda olmaları idi. Sonrasında bu koşul kaldırılmıştır. Bunun yanında bu bankalar özel sektöre kredi aktarabilme ile limitlendirildi. Buna mukabil olarak devletin desteğinde zorunlu hale getirildi ki burda bankanın yapmış olduğu işlemlerde devletin aktif bir rolü bulunmayacaktı. Diğer şart olarak kalkınma bankalarının nitelikli iş gücüne sahip olmasıda zorunlu hale getirildi(Kandemir, 2002: 15). Bu şekilde bankalar finansal anlamda da varlıklarını sürdürebileceklerdi. Bu şekilde kalkınma bankaları yüksek proje değerlendirme standartlarını koruma altına almak ve likidite gibi mali halleri ciddi bir şekilde analiz etme durumuyla karşı karşıya kalmaktadır. Kalkınma bankaları normal bir biçimde karlılık göstergeleri ile yönetildi. Kalkınma bankaları gereksinim duyduğu kapitali sağlayabilmek için diğer finansman kurumları yardımı ile uygun bir kanal buldu (Kandemir, 2002: 15).

Katılım Bankaları: İnsanlar geçmişten günümüze ihtiyaçları nedeniyle iktisadi, sosyal ve kültürel alanlarda faaliyet gösteren kuruluşlar oluşturmuştur. İnsanların ihtiyaçları doğrultusunda kurulan katılım bankaları sosyal ve kültürel oluşumlardan sadece bir tanesidir. Faize hassasiyet duygusu içeren toplumun bazı kesimlerinde adalet ve eşitlik içerisinde hizmet vermek için özel finans kurumları adı altında çalışmalara başlanmış ve şimdi katılım bankacılığı olarak isimlendirilen bankaların oluşum sebeplerini başlıklar

halinde açıklayabiliriz. Alışılmış bankacılık faaliyetlerinin yanında, tasarruf sahibi kişi ve kuruluşlardan cari hesap ile kâr-zarar ortaklığı yöntemiyle oluşturdukları mevduatları, İslam hükümlerini dikkate alarak faizsiz finansman ilkelerine göre reel sektöre aktarılmasıyla ortaya çıkan kâr ve zararı yatırım yapan esas malikleriyle paylaşmaktadırlar (Tunç, 2000:13).

2.4. Banka Performansını Değerlendirmede Kullanılan Oranlar

Bu bölümde banka performansını değerlendirmede kullanılan oranlar konusu detaylıca anlatılmıştır. Bahsi geçen alt başlıklar; sermaye yeterliliği oranları, aktif kalitesi oranları, likidite kalitesi oranları, karlılık oranları ve gelir-gider yapısı oranlarıdır.

2.4.1. Sermaye Yeterliliği Oranları

Sermaye Yeterliliği Oranı (CAR), bankanın borç ödeme kabiliyetine, kredi riskine cevap verme ve operasyonel risklere bakarak bankalar için standartlar koymaktadır. İyi bir CAR'ı olan bir bankanın kayıpları emmek için yeterli sermayesi vardır. Bu nedenle, iflas etme ve mevduat sahibinin parasını kaybetme riski daha düşüktür. 2008'deki mali krizden sonra Uluslararası Takas Bankası (BIS), mevduat sahiplerini korumak için daha katı CAR gereklilikleri belirlemeye başladı (Akgüç, 2007:143).

Aşağıda gösterildiği gibi, CAR Oranı formülü:

$$CAR = \frac{(\text{Tier 1 Capital} + \text{Tier 2 Capital})}{\text{Risk Ağırlıklı Varlıklar}}$$

Uluslararası Takas Bankası, sermayenin işlevi ve kalitesine bağlı olarak sermayeyi Tier 1 ve Tier 2'ye ayırır. Birinci basamak sermaye, bir bankanın finansal sağlığını ölçmenin birincil yoludur. Finansal tablolarda açıklanan özkaynak ve geçmiş yıl karlarını da içerir. Rezervlerde tutulan temel sermaye olduğu için, Tier 1 sermayesi ticari faaliyetlerini etkilemeden zararları absorbe etme kabiliyetine sahiptir. Öte yandan, Tier 2'nin sermayesi, yeniden değerlendirilmiş rezervleri, açıklanmayan rezervleri ve hibrit güvenliği içerir. Bu sermaye türü daha düşük kalitede olduğundan, daha az likit olduğundan ve ölçülmesi daha zor olduğu için ek sermaye olarak bilinir (Erdoğan, 2006:28).

Denklemin alt yarısı risk ağırlıklı varlıklardır. Risk ağırlıklı varlıklar, bir bankanın risk ağırlıklı ağırlığı olan varlıkların toplamıdır. Bankalar genellikle nakit, borç ve tahvil gibi farklı varlık sınıflarına sahiptir ve her bir varlık sınıfı farklı bir risk

ağırlıklandırması ile ilişkilendirilir. Risk ağırlığının, bir varlığın değer düşüklüğü olasılığına dayanarak karar verilir (Akgüç, 2007:145).

Devlet borcu gibi güvenli olan varlık sınıfları,% 0'a yakın bir ağırlık riskine sahiptir. Borçlanma gibi teminatların çok az veya hiç temin etmeyen diğer varlıkları daha yüksek risk ağırlıklandırmaktadır. Bunun nedeni, bankanın kredi tahsil edememesi ihtimalinin yüksek olması. Aynı varlık sınıfına farklı risk ağırlıklandırmalar da uygulanabilir. Örneğin, bir bankanın üç farklı şirkete borç para vermesi durumunda, kredilerin şirketin krediyi geri ödeme kabiliyetine bağlı olarak farklı risk ağırlıkları olabilir (Erdoğan, 2006:30).

2.4.2. Aktif Kalitesi Oranları

İlgili bir diğer problemin banka kredibilitesi üzerinde bir etkisi olabilir şüpheli kredilerdir. Krediler bir banka bilançosundaki en önemli kısımdır (her şeyden önce ticari, kooperatif ve tasarruf bankalarında). Bozulmuş krediler finansal krizde önemli bir sorun olmuştur: bankalar borçlarını geri alamamak için çok fazla kötü kredi biriktirmişlerdir, çünkü toplam varlıklar değer kaybetmiştir (Küçükbaşakçı, 2004:9).

$$\text{Varlık kalite oranı} = \frac{\text{Kredi Değer düşüklüğü ücretleri}}{\text{Toplam varlıklar}}$$

Değer düşüklüğüne uğramış krediler için yıllık giderlerin tutarını analiz eder.

$$\text{Krediler kalite oranı} = \frac{\text{Değer düşüklüğü için krediler}}{\text{Brüt krediler}}$$

Bu durumda toplam şüpheli kredilerin brüt krediler üzerindeki ağırlığı değerlendirilir. Rezerv, yıldan yıla biriktirilen toplam bozulmuş kredi tutarını kavrar (Küçükbaşakçı, 2004:10).

2.4.3. Likitide Kalitesi Oranları

Bu oran bir bankanın kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirme yeteneğini inceler. Son yıllarda, Yunan bankalarında, 'banka işletmesi' denilen olgu vardır. Bu, bankanın çok sayıda müşterisinin aynı zamanda mevduat hesaplarından para çekmesi nedeniyle gerçekleşir, çünkü kurumun iflas edebileceğine inanırlar. Bu olay, eğer banka zaten iflas etmediyse, kurumun iflasına neden olabilir. Sonuç olarak, düzenleyiciler bankanın bu olayla yüzleşmek için gerekli fonları olup olmadığını analiz edebilecek likidite oranlarına dikkat etmeye başlar. (Özdemir, 1999:29).

Oranların bazıları aşağıda bildirilmiştir:

$$\text{Kısa Vadeli Fonlama} = \frac{\text{Likit Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Fonlama}}$$

Banka, talep edilmesi durumunda, kısa vadeli borçlarla yüzleşebilecek yeterli likit kaynağa sahiptir.

$$\text{Krediler Mevduatı} = \frac{\text{Krediler}}{\text{Mevduat}}$$

Bazı ülkelerde, müşteriye Kredilerin (toplam varlıklarda) ve% 100'ün altında olması gereken müşteri mevduatı (borçların) olduğu düşünülen bu oranda kısıtlamalar vardır. Kaynaklar ve fonlar dengelenmelidir, bu nedenle bankanın aynı düzeyde müşteri mevduatı ve kredileri olması daha iyidir (Özdemir, 1999:30).

2.4.4. Karlılık Oranları

Kârlılık, bankanın maliyetleri karşılayabilecek gelirler üretme yeteneğini inceler. İlk bakışta kurum pozitif ekonomik sonuçlar kaydetmelidir, aksi halde bu yanlış giden bir şeyin ilk uyarısıdır, çünkü gelirlere göre maliyetleri yönetemeyeceği anlamına gelir. Bu zararın büyüklüğüne bağlıdır, ancak olumsuz sonuçlar eşitliği aşındırır ve bunun sonucunda bankanın kendi kaynaklarını azaltır (Arman, 1997:213).

$$\text{Varlık Getirisi (ROA)} = \frac{\text{Net Gelir (Zarar)}}{\text{Toplam Varlıklar}}$$

$$\text{Özkaynak Getirisi (ROE)} = \frac{\text{Net Gelir (Zarar)}}{\text{Özkaynak}}$$

$$\text{Kredilerden Alınan Faizler} = \frac{\text{Kredilerden Alınan Faizler}}{\text{Brüt Krediler}}$$

2.5. Banka Bilançolarının Özellikleri

Ticari bir işletme olarak bankaların belirli bir dönem içerisinde nasıl çalıştıklarını ve amaçlarına dönük olarak nasıl bir performans sergilediklerini değerlendirebilmenin yolu bankalara ait finansal tabloları incelemektir. Bu finansal tablolar içerisinde en önemli ikisi bilanço ve gelir tablosudur(Akgüç, 2011:54).

Bir bankanın nasıl çalıştığını anlamanın en iyi yolu bankanın varlıkları ile yükümlülüklerini özetleyen bilançosunu incelemektir. Çift taraflı kayıt sisteminin bir gereği olarak, bilanço bilinen bir temel özdeşliğe dayanır

$$\frac{\text{Varlıklar}}{\text{Aktifler}} = \frac{\text{Borçlar + Sermaye}}{\text{Pasifler}}$$

Yukarıdaki temel özdeşlik bir diğer açıdan değerlendirildiğinde, bilançonun pasifi bu işletme için fon kaynaklarını (yani, bu işletmenin hangi kaynaklardan fon elde ettiğini) gösterirken, bilançonun aktifi, çeşitli kaynaklardan toplanan fonların nasıl kullanıldığını ifade eder (Tulgar, 1993:20).

2.5.1. Banka Aktifinde Yer Alan Kalemler

Aktif: Bilançonun sol tarafında, işletmenin varlıklarını (mevcutlarını ve alacaklarını) gösteren kısımdır.

Aktif yönetimi: Banka yönetimi varlıkları en düşük risk yaratacak şekilde çeşitlendirmelidir. Bankanın varlıkları nedeniyle ne miktarda risk üstleneceğine karar verilmesi süreci aktif yönetimi olarak bilinir (Tulgar, 1993:21).

AKTİF

I.DÖNEN VARLIKLAR

A-Hazır Değerler

B-Menkul Kıymetler

C-Ticari Alacaklar

D-Diğer Alacaklar

E-Stoklar

F-Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri

G-Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları

H-Diğer Dönen Varlıklar

II-DURAN VARLIKLAR

A-Ticari Alacaklar

B-Diğer Alacaklar

C-Mali Duran Varlıklar

D-Maddi Duran Varlıklar

E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar

F-Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar

G-Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları

H-Diğer Duran Varlıklar

2.5.2. Banka Pasifinde Yer Alan Kalemler

Pasif: Bilançonun sağ tarafında, işletmenin kaynaklarını (sermayesini ve borçlarını) gösteren kısımdır.

Pasif yönetimi: Banka yönetimi kaynakların en düşük maliyetle nasıl elde edileceğine karar vermek durumundadır ve bu süreç pasif yönetimi olarak adlandırılır (Tulgar, 1993:23).

PASİF

I-KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

A-Mali Borçlar

B-Ticari Borçlar

C-Diğer Borçlar

D-Alınan Avanslar

E-Ödenecek Vergi ve Yükümlülükler

F- Borç ve Gider Karşılıkları

G-Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları

H-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

II-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

A-Mali Borçlar

B-Ticari Borçlar

C-Diğer Borçlar

D-Alınan Avanslar

E-Borç ve Gider Karşılıkları

F-Gelecek Yıllara Ait Gelir ve Gider Kaynakları

G-Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

III-ÖZ KAYNAKLAR

A-Ödenmiş Sermaye

B-Sermaye Yedekleri

C-Kâr Yedekleri

D-Geçmiş Yıl Kârları

E-Dönem Net Kârı

F-Geçmiş Yıl Zararları

2.6. Banka Gelir Tablosunun Özellikleri

Gelir Tablosu, işletmenin belirli bir zaman aralığında meydana gelen gelir ve gider kalemlerinden oluşmaktadır. Bilanço, çıkarıldığı döneme ait son gündeki varlık ve borçları gösterirken gelir tablosu çıkarıldığı dönem boyunca oluşan gelir ve giderleri göstermektedir (Sipahi, 2009:80).

Gelir tablosu, yıl sonlarında sıfırlanır ve yeni yıl ile birlikte sıfırdan oluşturulmaya başlanır. Dönem sonunda elde edilen kar ya da zarar, bir sonraki yıla aktarılmaz; ancak bilançoda sıfırlanma söz konusu değildir (Hazar ve Babuşçu, 2014:33).

Gelir tablosu, bir işletmenin ilgili dönemde elde ettiği satış gelirleri ile başlamaktadır. Net Satışlar, şirketin yurtiçi ve yurtdışı satışlarından elde ettiği brüt satışlardan indirim ve iadelerin düşülmüş halini gösterir. Üretim için katlanılan ürüne yönelik direkt işçilik ve hammadde giderleri, yakıt ve sigorta giderleri satılan malın maliyeti (SMM) kalemi altında gösterilmektedir. Satış gelirlerinden satışların maliyeti çıkarıldığında brüt kar/zarar kalemine ulaşılır (Sipahi, 2009:82).

2.7. Bankacılıkta Performans Göstergeleri

Bankacılıkta performans göstergeleri başlığı altında bankaların performansını etkileyen faktörler ve bankacılık sektöründe performans ölçüm yöntemleri ele alınacaktır.

2.7.1. Bankaların Performansını Etkileyen Faktörler

Bankaların performansını etkileyen faktörler başlığı altında personel kalitesi, kaynakların verimli kullanımı, risk yönetimi, sermaye yeterliliği, likidite ve karlılık ve alternatif dağıtım kanalları ve teknoloji kullanımı alt başlıkları detaylı şekilde anlatılacaktır.

2.7.1.1. Personel Kalitesi

Günümüzde firmaların kendilerine rekabet avantajı sağlaması açısından gün geçtikçe artan rekabet koşulları içerisinde personel kalitesi giderek daha da önemli bir hal almaktadır. Etkili bir personel seçimi mekanizması ile doğru insanı doğru yetenekler ile doğru yerde bulunmasının sağlanması organizasyonlar için kritik bir süreç olmaktadır. Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre Mart 2019 itibarı ile sektörde 51 banka, 10.412 Şube ve 190.908 çalışan yer almaktadır (Türkiye Bankalar Birliği, 2019). Bu kadar çok çalışanın olduğu bir sektörde rekabet avantajı elde etmek adına insan kaynağı şüphesiz

çok önemlidir.

Gün geçtikçe artan rekabet koşulları içerisinde personel kalitesi günümüzde firmaların kendilerine rekabet avantajı sağlaması açısından oldukça önemli olmaktadır. Geleneksel insan kaynakları yönetimi yaklaşımına ek olarak, etkili bir personel seçimi mekanizması ile organizasyon için gerekli yetenekleri bulmak acil bir ihtiyaç olmaktadır (Chien ve Chen, 2008:285).

2.7.1.2. Risk Yönetimi

Risk, belirli hedeflere ulaşma yolunda engel yaratabilecek herhangi bir şey olarak tanımlanmaktadır. Belirli bir durumda var olan risk türüne bağlı olarak iç faktörler veya dış faktörler olabilir. Bu riske maruz kalmak bir durumu daha kritik hale getirebilir. Böyle bir durumla başa çıkmanın daha iyi bir yolu; istenmeyen sonuçlara yol açabilecek her türlü riski belirlemek için belirli proaktif önlemler almaktır. Basit bir ifadeyle, riskin önceden yönetilmesinin gerçekleşmesini beklemekten çok daha iyi olduğu söylenebilir (Greene, 1997: 66).

Risk Yönetimi, bir kuruluşun günlük ve uzun vadeli işleyişinin dokusuna yayılan çok çeşitli riskleri planlamak, yönetmek, düzenlemek ve kontrol etmek için proaktif stratejinin uygulanmasıdır. Risk, hedeflerimize ulaşmada ve bir kurumun genel başarısında söz sahibi bir ögedir (Çağırğan, 1995: 17).

Risk Yönetimi, belirli bir riskin tanımlanması, analiz edilmesi ve ardından yanıtlanması için kullanılan bir önlemdir. Doğada sürekli olan bir süreç ve karar alma sürecinde yardımcı bir araçtır. İngiltere Yüksek Eğitim Fonu Konseyi'ne (HEFCE) göre, Risk Yönetimi sadece kötü olayların olasılığını azaltmak için kullanılmamakta, aynı zamanda iyi şeyler olma olasılığındaki artışı da kapsamaktadır (Daft, 1991: 185).

Bankacılık sektöründeki risklerden birisi kredi riskidir ve bir banka borçlusu / karşı tarafının kararlaştırılmış şartlardaki yükümlülüklerini yerine getirememesi ihtimalidir. Borçlunun, bir veya başka bir nedenden dolayı taahhütlerinin temerrüde düşmesi, bankanın kredi riskinin kristalleşmesiyle sonuçlanan bir durumdur. Bu zararlar, formu tamamen varsayılan olarak veya alternatif olarak, kredi kalitesinde temerrüde düşen gerçek veya algılanan bozulmadan kaynaklanan portföy değerindeki değişikliklerden kaynaklanan zararlardan alabilir. Kredi riski, piyasa riski değişkenleriyle yakın bağlantılı işlemlere borç verme işine özgüdür. Kredi riski yönetiminin amacı, kredi

riskini kabul edilebilir parametreler içinde üstlenerek kabul ederek riski en aza indirmek ve bankanın riske uyarlanmış getiri oranını en üst seviyeye çıkarmaktır (Arman, 1997: 2).

Bankacılık sektöründeki bir diğer risk ise piyasa riskidir ve piyasa değişkenlerindeki değişikliklerden kaynaklanan bankaya zarar olasılığı olarak tanımlanabilir. Bilanço içi / bilanço dışı pozisyonların değerinin, hisse senedi ve faiz piyasalarındaki, döviz kurlarındaki ve emtia fiyatlarındaki hareketlerden olumsuz etkilenmesi riski vardır. Piyasa riski, faiz oranlarındaki değişimler veya menkul kıymetlerin fiyatları, döviz ve hisse senetleri ve aynı zamanda bu fiyatların oynaklığı nedeniyle banka kazancı ve sermayesi riskidir (Vaughan ve Vaughan, 1995: 31).

2.7.1.3. Sermaye Yeterliliği

Sermaye yeterliliği standart oranı bankacılığın etkinliğini ve istikrarını değerlendiren en önemli konulardan biridir. Basel Sermaye Anlaşması, sermaye yeterliliği rasyosunun hesaplanması için uluslararası bir standarttır. Anlaşma, bankaların karşılamaları gereken asgari sermaye yeterliliği oranlarını önermektedir. Asgari sermaye yeterliliği standart oranlarının kullanılması, bankalarda iflas olasılığını azaltarak finansal sistemin istikrar ve etkinliğinde terfi sağlamaktadır (Gürel, 2002:44). Finansal krizin ardından, düzenleyici otoriteler tarafından bankaları daha güçlü hale getirme çabaları olmuştur. Bunu başarmak için, gelişmiş dünyanın dört bir yanındaki hükümetlerin bilançolarını sermayeyi artırarak güçlendirmeleri ve daha fazla sermaye biriktirememesi durumunda, defterlerindeki risk varlıklarının (kredilerin) miktarını azaltmaları söylenmektedir (Abba, 2013:19).

Bankacılık kuruluşları için sermaye yeterlilik oranı, finans literatüründe dikkat çeken önemli bir konudur. Al-Sabbagh'a (2004) göre sermaye yeterliliği bankanın riske maruz kalmasının bir göstergesi olarak tanımlanmaktadır. Banka riski, kredi riski, piyasa riski, faiz oranı riski ve CAR hesaplamasında dikkate alınan kur riskini içermektedir. Bu nedenle düzenleyici otoriteler, sermaye yeterliliği oranını, bankalar ve emanet kurumları için “güvenlik ve istikrarın” önemli bir göstergesi olarak kullanmışlardır; çünkü sermayeyi, kayıpları ortadan kaldırmak için bir koruyucu olarak görmektedirler (Abdel-Karim, 1996:38).

Sermayenin yeterliliğinin amacı finansal istikrarı sağlamak ve bunun sonucu olarak,

bireysel bir kurumun uluslararası ve uluslararası düzeyde rolü, bankaların faaliyetlerinden kaynaklanan risk seviyesini artırdığı için, sistemin temel sorunudur. Finansal sektörlerde en önemli güncel tartışmalar, hem yurt içi bankacılık faaliyetleri ile finansal bölümün diğer kısımları arasındaki ilişki derinlemesine artmakta, finansal istikrarın bankacılık dışı faaliyetler tarafından bozulma olasılığı bulunmaktadır (Erdoğan, 2010:15).

2.7.1.4. Likidite ve Karlılık

Morris ve Shin (2010:3), likidite oranını “bilançoda kısa vadeli yükümlülüklerle karşı gerçekleştirilebilir nakit” olarak tanımlamaktadır. Buna karşılık, “gerçekleştirilebilir nakit”, likit varlıklar artı diğer varlıklar olarak tanımlanmaktadır. Rasyo analizi, şirketi değerlendirmek için finansal tabloları kullanan ve finansal anlamda basitçe yorumlanmış standartlar yaratan geleneksel yöntemlerden biridir (Pink ve Holmes, 2005:231). Bir organizasyondaki ani bir durma genellikle, yükselen piyasa sermayesi (nakit) girişlerinde ani yavaşlama olarak tanımlanır, bununla birlikte büyük cari işlemler açısından daha küçük açıklara veya küçük fazlalara doğru kayma yaşanmaktadır. Ani duruşlar “tehlikelidir ve iflaslara, beşeri sermayenin ve yerel kredi kanallarının tahrip olmasına neden olabilir” (Calvo, 1998:45).

Banka kârlılığı, bankanın sermaye tabanına bağlı olarak, maliyetten fazla gelir elde etme yeteneğidir. Sağlam ve karlı bir bankacılık sektörü, olumsuz şoklara daha iyi dayanmaktadır ve finansal sistemin istikrarına katkıda bulunmaktadır. (Athanasoglou vd., 2005:30). Banka karlılığı genellikle iç ve dış faktörlerin bir işlevi olarak ifade edilir. Banka kârlılığının iç belirleyicileri aynı zamanda mikro veya bankaya özgü belirleyiciler olarak da bilinmektedir. Bunlar genel olarak iki - finansal tablo değişkenleri ve finansal olmayan tablo değişkenleri olarak sınıflandırılabilir. Banka karlılığını belirleyen finansal tablo değişkenleri şunlardır: gider yönetimi, kredi kompozisyonu ve banka kredisi, banka mevduatlarının kompozisyonu, piyasa faiz oranları, banka kazanç ve işletme etkinliği, sermaye ve likidite yönetimindeki değişikliklerdir (Atukalp, 2002:117). Banka karlılığını belirleyen finansal olmayan tablo değişkenleri, banka şubelerinin sayısını, banka büyüklüğünü ve bankanın yerini içermektedir. Dış belirleyiciler banka yönetimi ile ilgili olmayan ancak finansal kuruluşların işleyişini ve performansını etkileyen ekonomik ve yasal ortamı yansıtan

değişkenlerdir (Athanasoglou vd., 2005:28).

2.7.1.5. Alternatif Dağıtım Kanalları Ve Teknoloji Kullanımı

Bilgi ve iletişim teknolojisi, geleneksel finansal kurumların işlerini İnternet üzerinden ve İnternet üzerinden genişletmelerini sağlamaktadır. Online bankacılık, insanların finansal işlemler yapmalarını, hesap yönetimini vb. yapmalarını sağlayan İnternet tabanlı bir hizmettir. Temelde, online bankacılık bir elektronik tüketici arayüzü ve alternatif bir dağıtım kanalıdır (Bradley ve Stewart, 2003). Geleneksel bir bankanın sahip olduğu tüm temel finansal hizmetler, online bankacılık yoluyla yerine getirilebilir. Online bankacılık, maliyeti düşürmenin ve tüketicilere yönelik hizmetleri sürdürmenin veya geliştirmenin en önemli yolu olarak kabul edilmektedir. Online bankacılığın sağladığı elektronik ödeme, satıcı ve tüketicileri birbirine bağlayan e-ticaretin en önemli parçasıdır. İnternet bankacılığının faydası nedeniyle birçok bankada ve birçok farklı ülkede kullanılmaktadır (Kari vd., 2006:158).

İnternet bankacılığı genellikle iki ana moda sahiptir: 1) Tamamen elektronik bankalar 2) Geleneksel bir bankanın elektronik şubeleridir.

2.7.2. Bankacılık Sektöründe Performans Ölçüm Yöntemleri

Bu başlık altında bankacılık sektöründe performans ölçüm yöntemleri ele alınacaktır. Bu başlık altında ele alınacak alt başlıklar camels analizi, öz kaynak karlılığı(ROE), aktif karlılığı(ROA), net faiz marjı(NIM), riske göre düzeltilmiş karlılık göstergeleri, Z-Score değeri(Z-Score) ve diğer risk ayarlı performans ölçütleri (DuPont modeli) yöntemleri olacaktır ve detaylıca anlatılacaktır.

2.7.2.1. Camels Analizi

Denetim düzenlemeleri, bankaların işlemlerinde şeffaflığı ve hesap verebilirliği artırır ve böylece kredi vermenin kalitesine daha fazla dikkat etmeleri için onları zorlar. Ayrıca, bu düzenlemeler uluslararası muhasebe standartlarına uygundur. Dolayısıyla, bu kurallara uymak bankaların sürdürülebilirliğini artıracak ve onları rekabetçi hale getirecektir (Soni, 2012:19). Kıyaslama yapmak ve kıyaslama yapmak için iyi bir model denemek için, bazı oranları hesaplamak için uygun bir sistem seçmek ve denetim ve denetleme birimi için analiz yapmak faydalı ve etkili olabilir (Nimalathasan, 2008:133).

CAMELS, kamuya Tekdüzen Finansal Kurumlar Derecelendirme Sistemi'nin (UFIRS)

adı verilen altı harften yapılan kısaltmadır. C sermaye yeterliliğini, A varlık kalitesini, M yönetimi, E kazançlarını, L likiditeyi ve S ise Türkiye'de finansal sistemi izlemek ve denetlemek için kullanılan çok faktörlü bir ayırıcı analiz sisteminin piyasa riski bileşenlerine duyarlılığı temsil etmektedir. Bu model Türkiye'de geliştirilmemiştir, ancak Türk finansal sistemine uyacak şekilde benimsenmiştir. Bileşik derecelendirme CAMELS, finansal kurumun sağlamlığını bir bütün olarak izlemek için değerlendirilir ve bileşen analizi, karşılaşılan zayıflık ve olası riskleri gösterir. Sistem ölçeğine göre, en iyi performans gösteren bankalara bileşik puan bir, en kötüsü ise beş verilir. Türkiye'de CAMELS derecelendirme notları halka açık değildir (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2011).

Aslında CAMELS derecesi tüm dünyadaki tüm bankacılık sistemleri için ortak bir olgudur. Dünyanın her yerinde tüm dünyada kullanılır. Esas olarak bir bankanın derecelendirme pozisyonunu birkaç kriter temelinde ölçmek için kullanılır (Datta, 2012:23). Banka'nın performansı veya ödeme gücü veya ödeme gücü, hem yerel hem de uluslararası düzeyde büyük ilgi görmüştür. Finansal oranlar genellikle bir bankanın genel finansal sağlamlığını ve yönetim kalitesini ölçmek için kullanılır (Wirnkar ve Tanko, 2008:12).

En üst sıraya ve en alt sıraya yoğunlaşarak, bankalar kârlarını artırırken, operasyonel maliyetlerini düşürdüler ve daha fazla sayıda banka birleşme ve satın alma kavramlarını kullanarak finansal performanslarını artırdı. CAMEL derecesi dünyadaki çoğu banka tarafından performans değerlendirme tekniği olarak kullanılmaktadır (Raiyani, 2010:8). Bankaların genel mali durumunu değerlendirmek için CAMELS denetleyici derecelendirme sistemi ilk kez ABD'de yerinde izleme için oluşturulmuştur. Artık hem saha içi hem de saha dışı izleme amacıyla kullanılmaktadır (Kaya, 2001:12). Genel olarak, bankaların ve diğer finansal kuruluşların finansal performansı, finansal oran analizi, kıyaslama, bütçeye karşı performans ölçümü veya bu metodolojilerin bir karışımı kullanılarak ölçülmüştür (Avkiran, 1995:12).

2.7.2.2. Öz Kaynak Karlılığı (ROE)

Bu bölümde, oranların analizleri gösterdiği gibidir:

$$\text{Öz Kaynak Karlılığı (ROE)} = \frac{NI}{\text{OrtalamaTE}}$$

En iyi bilinen ve genel olarak kullanılan performans ölçütleri, özkaynak getirisi ve varlıkların getirisidir. Ancak, bu önlemlerin ayrıntılarına bakmadan bu oranların neden diğer firmalardan farklı olduğunu bilemeyebilirsiniz. Finansta risk ve getiri kilit özelliklerdir ve sadece bu önlemlere bakarak karar vericiler risk yönünü ve geri dönüş tarafını görememektedir. Tam bir kavrayışa sahip olmak için, net geliri, yukarıdaki denklemde olduğu gibi, ortalama gelirin ortalama toplam sermayeye bölerek hesaplanan özkaynak getirisi, bileşenlerinde oluşturulmalıdır (Aktan ve Bodur, 2006:61).

$$ROE = ROA \times EM = \frac{NI}{OrtalamaTA} \times \frac{OrtalamaTA}{OrtalamaTE}$$

Ayrıca, özkaynak kârlılığı, özkaynak çarpanı ile aktif kârlılığı çarpılarak hesaplanmaktadır. Özkaynak çarpanı, ortalama toplam varlıkları ortalama toplam özkaynaklara bölerek hesaplanır. Özkaynak çarpanı borç finansmanını, özkaynaklara borç finansmanı veya hissedarlar finansmanı kombinasyonu ile oluşturulacak şekilde yansıtmaktadır. Bu nedenle özkaynak çarpanı finansal kaldıraç göstergesidir ve sadece karlılık göstermez, aynı zamanda risk de göstermektedir. Finanstaki tüm oranlar için genel olarak kabul edilmiş bir tanım bulunmamaktadır (Aktan ve Bodur, 2006:62).

2.7.2.3. Aktif Karlılığı (ROA)

Aktif kârlılığı, net gelirin ortalama toplam aktiflere bölünmesi ile bulunur.

$$ROA \text{ (Aktif kârlılık)} = \frac{NI}{OrtalamaTA}$$

Aktif karlılık (ROA), bir şirketin toplam varlıklarına göre ne kadar kârlı olduğunun bir göstergesidir. ROA, bir yöneticiye, yatırımcıya veya analiste şirket yönetiminin varlıklarını kazanç elde etmek için ne kadar verimli kullandığı konusunda bir fikir vermektedir. Varlıkların geri dönüşü yüzde olarak gösterilir. Bu oran, firmaların varlıkları üzerinden elde edilen geliri göstermektedir (İskenderoğlu vd., 2012:294).

2.7.2.4. Net Faiz Marjı (NIM)

Net faiz marjı, bir firmanın aynı yatırımlara yaptığı harcamalara kıyasla fonlarına yatırım yapmada ne kadar başarılı olduğunu ölçen bir orandır. Negatif bir değer, firmanın optimal bir yatırım kararı vermediğini gösterir; çünkü faiz giderleriyatırımlar tarafından üretilen getiri miktarını aşıyor demektir (Taşkın, 2011:293).

$$NIM \text{ (net faiz marjı)} = \frac{\text{yatırımgelirleri} - \text{faizgiderleri}}{\text{varlıklardanortalamakazanç}}$$

Net faiz marjı, genellikle mevduat sahiplerinin parasına yatırım yapan ve bankanın müşterisine ödenen ile fonun borç alanından yapılanlar arasında bir faiz marjına izin veren bir banka veya yatırım şirketi için kullanılır (Taşkın, 2011:294).

Pozitif net faiz marjı, bir işletmenin fonlarını verimli bir şekilde yatırdığını gösterirken, negatif bir getiri bankanın veya yatırım şirketinin verimli bir şekilde yatırım yapmadığını gösterir. Negatif net faiz marjı senaryosunda, şirkete yatırım fonlarını ödenmemiş borca uygulamak veya fonları daha kârlı gelir akımları için kullanmak suretiyle daha iyi hizmet verilir (Taşkın, 2011:295).

2.7.2.5. Riske Göre Düzeltilmiş Karlılık Göstergeleri (RAROC)

RAROC bankalar için hem iş kolları vs. yukarıda belirtilen segmentasyon kriterleri için belirlenen hedeflerle, hem de faaliyetlerin sürdürülebilmesi için belirlenen asgari seviyelerle kıyaslanan bir ölçüttür. Hedefle kıyaslanır, zira bankanın tüm fonksiyonlarının, birimlerinin, iş kollarının vs. büyüme stratejisiyle uyumlu bir şekilde hareket etmesi için bir çıta niteliğindedir. Asgari seviyelerle kıyaslanır, zira sermayenin maliyetinin altında faaliyet sürdürmenin ekonomik açıklaması çoğu zaman yoktur (Avcı, 2012:30).

$$RAROC = \frac{\text{Riske göre düzeltilmiş net kâr}}{\text{Riskini ihtiyaç duyulan sermaye gereksinimi}}$$

Riske göre düzeltilmiş net kâr hesaplaması, banka geneli/işkolu/birim bazında elde edilen net kârdan beklenen kayıp tutarının çıkarılması ve sermayenin beklenen getirisinin ilave edilmesi suretiyle bulunmaktadır. Beklenen kayıp, bir yıllık dönemde, alacağın değerinin azalması veya karşı tarafın muhtemel temerrüdü nedeniyle kaybedilmesi beklenen tutar anlamına gelmekle birlikte klasik anlamda temerrüt olasılığı, temerrüt halinde kayıp ve tahsis edilen riskin çarpılmasıyla bulunur. Esasında bankaların içsel modellerle kredi riskine esas tutar hesaplayabildiği dikkate alındığında, beklenen kayıp tam da RAROC hesaplamasına hizmet eden bir unsurdur (Avcı, 2012:32).

2.7.2.6. Z-Score Değeri (Z-Score)

Bazen standart puan olarak adlandırılan Z-puanı, bir puanın veri kümesinin ortalamasından kaç standart sapma olduğunu ölçtüğü bir ölçümdür. Daha spesifik olmak gerekirse, bir veri noktası ortalama popülasyonun üstünde veya altında olan standart sapma sayısının bir ölçümüdür (Doğan, 2008:74).

Bu kavram, işletme ve finans dünyasına, şirketin iflas etmesi ihtimalini öngören Dr. Edward Altman tarafından uyarlandı. Altman Z-skoru olarak adlandırdığı hesaplama, birkaç ağırlıklı finansal oranın toplamını ve dereceli bir ölçekle karşılaştırmasını sağlıyor. Puan ne kadar düşükse, şirket iflas ilan etme olasılığı o kadar yüksektir (Doğan, 2008:75).

$$Z\text{-Score} = \frac{\text{Score} - \text{Ortalama}}{\text{Standart Sapma}}$$

Z-skoru formülü, toplam skorun ortalamadan çıkarılması ve ardından standart sapma ile bölünmesi ile hesaplanır (Doğan, 2008:75).

Altman Z-puanı denklemi, çeşitli finansal oranlar ağırlıklandırılarak ve toplamaları derecelendirilmiş bir ölçekle karşılaştırarak hesaplanır. Denklem şöyle görünür (Doğan, 2008:76):

$$Z\text{-Score} = 1.2A + 1.4B + 3.3C + 0.6D + 1.0E$$

A = işletme sermayesi / toplam

B = birikmiş karlar / toplam varlıklar

C = Vergiler ve faizler öncesi karlar / toplam varlıklar

D = Özsermayenin piyasa değeri / toplam borcun defter değeri

E = Satışlar / toplam varlıklar

Gördüğünüz gibi, Altman skoru genel puana ulaşmak için farklı karlılık ve likidite ölçümlerini ağırlıklandırıyor. Bu genel puan daha sonra aşağıdaki puanlama ölçeğiyle karşılaştırılır.

0 - 1.8, şirketin gelecekte iflas edeceğini belirtir.

1.8 - 3, şirketin iflas ilan edebileceğini belirtir.

3+, şirketin iflas ilan etmeyeceğini belirtir.

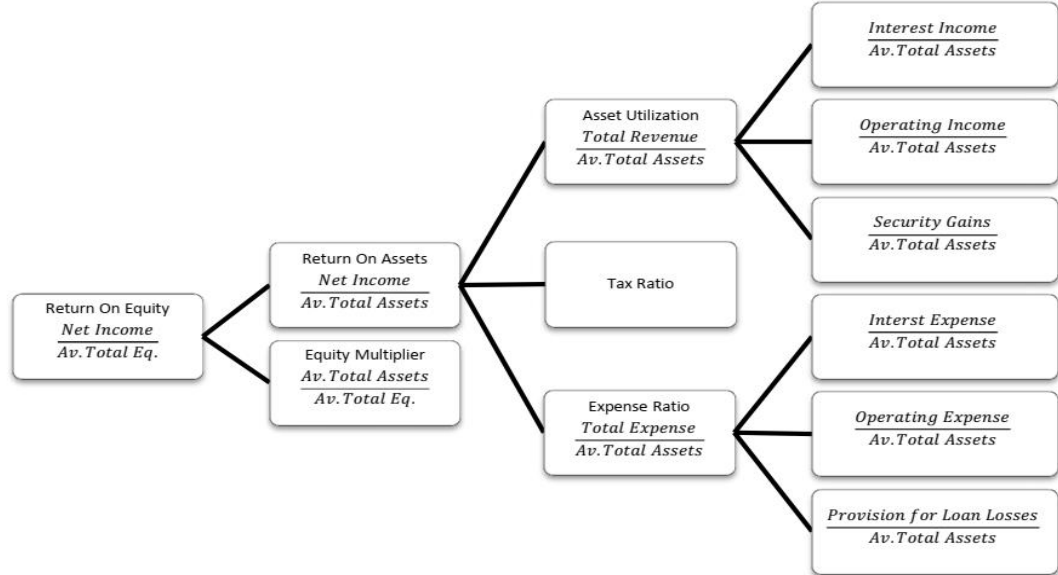
2.7.2.7. Diğer Risk Ayarlı Performans Ölçütleri

Özel sektördeki herhangi bir işletme için, işletmenin ne kadar iyi çalıştığını açıklayan çok sayıda model vardır. Bunlar arasında DuPont modeli 1900'lerin başında yaratılmış, ancak yine de karlılığın değerlendirilmesinde kullanılacak geçerli bir modeldir. DuPont modelini risk analizi için kullanmak çok yaygın değildir (Daver ve Küçükkocaoğlu,

2016:7).

Model, General Motors'un mali kaynaklarını temizlemek için atandığında ve o zamandan beri finansal analiz için önemli bir model olan F. Donaldson Brown tarafından geliştirilmiştir. Dikkat çekici bir şekilde güvenlik camiasında risk önceliklendirme veya etki analizi için kullanılmamıştır. Orijinal DuPont finansal oran analizi yöntemi, 1918'de DuPont'ta edindiği bir şirketin finansmanını anlamakla görevli bir mühendis tarafından geliştirilmiştir. Sıklıkla hesaplanan iki oranın, net kar marjının ve toplam varlık cirosunun, varlığın getirisine (ROA) eşit olduğunu fark etmiştir. ROA'nın avantajı karlılık ölçütünden ve verimlilik ölçütünden etkilenmekte ve DuPont yönteminin yaygın olarak kullanılan bir finansal analiz aracı haline gelmesine neden olmuştur (Liesz, 2002:192). 1970'lerde, finansal analizde vurgu ROA'dan özkaynak kârlılığına (ROE) geçmiştir ve DuPont modeli toplam varlıkların özkaynaklara oranını içerecek şekilde değiştirilmiştir (Daver ve Küçükkocaoğlu, 2016:8). DuPont şemasının grafik gösterimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 1. DuPont Şeması

Kaynak: Koch, T. W., & MacDonald, S. S. (2015). *Bank Management* (8th Edition). Cengage Learning.

Sistemin, Şekil 1'de görüldüğü gibi bankacılık sektörü verilerine uygun olması için küçük dokunuşlarla bir tür DuPont analizi yapılmaktadır (Koch ve MacDonald, 2015:72). Oran analizleri yapılırken bilanço verilerinin ortalaması kullanılır. Bunun

nedeni, bilanço verilerinin, gelir tablosunun bir dönemi kapsadığı zaman içindeki bir fotoğraftır. Ortalamaları kullanarak dönem için daha temsili bir rakam oluşturmaya çalışılmıştır. İkinci olarak, analizlerde kullanılan muhasebe verileri aynı prosedürlerin tümüne uymayabilir, ancak bir dalın kümülatif verilerini kullanmak bu tehdidi dikkate almamaktadır. DuPont analizinin niteliği, oranları birer birer karşılaştırmayı mümkün kılmaktadır ve bu da daha güvenli bir karar vermeyi sağlamaktadır. Oranları tek tek görerek değişikliklerin nedeni daha iyi bir şekilde gözlenebilir. Çalışmada veri toplanması geniş ve karmaşıktır; bu nedenle, oran analizleri için, işlevselliği ve okunabilirliği artırmak amacıyla, gelecekte yazılabilecek yazılım programlarına genişletme ve entegrasyona izin veren bir kod çizelgesi geliştirilmiştir. Bu kod kitabının inşası için Kod Rehberinin Kılavuzu'nun (ICPSR / Michigan Üniversitesi, 2011) arkasındaki aynı gerekçe izlenmektedir.

2.8. Bankaların Finansal Performansını Etkileyen Çalışmalar

Kaya (2001) çalışmasında, Türk bankacılık sektörü 1997 ve 2000 dönemleri için CAMELS analizi ile analiz edilmiştir. Bileşik derecelendirme bileşenlerinin tamamının zayıflaması 1997'den 2000 yılına kadar gözlemlenmiştir. Veriler Türkiye Bankalar Birliği'nden alınmıştır. bu halka açıklanmıştır. CAMELS analizi kapsamında bankaların durumu, bankacılık sektörü için önemli olan mevcut tüm kriterler ile yürütülmektedir. Bu çalışma ile CAMELS analizinin gerekçesi BDDK uzmanı tarafından yazılmıştır (Kaya, 2001). Türkiye BDDK CAMELS derecelendirme sistemini kullanmaktadır ancak hem derecelendirme notları hem de metodoloji kamuya açıklanmamaktadır (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2011). Bu durum CAMELS değerlendirmesi ile performansın değerlendirilmesi için bir boşluk olmaya devam etmektedir. CAMELS analizinde araştırma yapan bir başka çalışma banka başarısızlıklarını desteklemekte ve TMSF'ye transferlerinde bu olayların öngörülmesinin imkansız olduğunu tespit etmiştir (Çinko ve Avcı, 2008). Çalışmamızın amacı banka başarısızlık tespitinde CAMELS derecelendirmesinin kullanımı için destekleyici sonuçlar bulmak değildir; ancak tutarlı oran analizleri ve CAMELS derecelendirme puanları sonuçlarımız CAMELS derecelendirmesinin zayıf yönleri tahmin edebileceğini göstermektedir. Çalışmamız bankacılık sektörü için önemli olan mevcut tüm verilerin kullanımı ile fark oluşturmaktadır. CAMELS'in kullanımındaki eğilim, sektördeki bankaların Kaya'ya (2000) göre yapısal farklılıkları nedeniyle mevcut

tüm verilerin kullanılmadığı tahmin edilmektedir.

Albayrak ve Erkut (2005), 2002 yılında Türkiye bankacılık sektöründe finansal ve finansal olmayan kriterler ile analitik hiyerarşi süreci yaklaşımı uygulayarak çalışmıştır. Bankalar hizmet sektörü olarak sınıflandırıldığından, firmaların performanslarını sadece oran analizleriyle değerlendirmelerinin yetersiz kaldığı tespit edilmiştir (Albayrak ve Erkut, 2005).

Türk bankacılık endüstrisinde 1995-2009 döneminde makroekonomik ve bankaya özgü verimlilik faktörleri Demirgüç-Kunt (1999) modeli ile tartışılmaktadır. Bankacılık sektörünün performans kriterleri NIM, ROA ve ROE olarak belirtilmiştir. Sonuçlar, banka performanslarının değerlendirilmesinde mikro faktörlerin makro faktörlerden daha açıklayıcı olduğunu göstermektedir (Taşkın, 2011).

2003 - 2008 dönemleri için CRS-DEA ve veri madenciliği teknikleri Türk bankacılık sektörü verilerine uygulanmaktadır. Toplam mevduat, faiz giderleri, faiz dışı giderler girdi faktörleridir ve toplam krediler, faiz gelirleri, faiz dışı gelirler çıktı faktörleri olarak tanımlanmaktadır. Veri madenciliği analizleri için finansal oranlar kümeler altında tanımlanmaktadır. Analiz sonuçları, toplam kredilerin toplam mevduat oranının banka performansının kilit belirleyicisi olduğunu göstermiştir (Seyrek ve Ata, 2010)

DEA girdi ve çıktı faktörleri sayesinde, finansal sektör çalışmaları listelenebilir, ancak etkinlik değerlendirmesi için standart girdi - çıktı faktörleri olarak sınıflandırılacak bir kategoriye girmemektedir. 2001'den önce verimlilik araştırmasına giren bazı çalışmalar ilk önce listelenmiştir. Favero ve Pappi (1995), emek, sermaye ve borç verilebilir fonları girdi olarak ve borçlar, menkul kıymetler ve faiz dışı gelirleri 1991'de İtalya'da çıktı faktörleri olarak kullanmışlardır. Leaven (1997), faiz gideri, işgücü gideri ve diğer faaliyet giderlerini girdi olarak kullanmıştır. Çıktı faktörleri 1992 - 1996 yılları arasında Kore, Filipinler, Tayland ve Kore'de krediler ve menkul kıymetlerdi. Saha ve Ravishankar (1999) Hindistan'da 1991 - 1995 döneminde şube sayısı, personel sayısı, işletme gideri ve kurum dışı harcamaları girdi faktörü olarak ve çıktı faktörü, mevduat, avans, yatırım, toplam gelir olarak kullanmayı tercih etmektedir. Casu ve Moleynoux (2000), 1993-1997 yılları arasında AB ülkeleri, Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve İngiltere'yi toplam maliyet, girdi olarak toplam mevduat ve girdi olarak kullanılan faktörler krediler ve diğer kazanç varlıkları kullanarak okumuştur. Rezitis (2006), 1982

- 1997 dönemlerini analiz etmek için girdi faktörlerini emek, sermaye giderleri, mevduat ve çıktı faktörleri kredileri ile yatırım varlıklarını kullanmıştır. 2001'den 2009'a kadar verimlilik araştırması ikinci sırada listelenmektedir. Sing vd., (2008), 2006 yılında Asya Pasifik Ülkeleri'nde girdi faktörleri mevduatlarını ve varlıklarını ve çıktı faktörleri kredilerini ve faiz gelirlerini kullanarak çalıştı. Sufian (2009) 2001 - 2004 dönemlerinde Malezya için mevduat, emek ve sabit kıymetleri kredili girdi faktörleri ve toplam gelir çıktı faktörleri olarak kullanmıştır. Andreis (2010), 2004 - 2008 dönemlerinde Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Macaristan'da mevduat, sabit kıymetler, girdi faktörleri ve krediler olarak işletme giderlerini, toplam yatırımları ve diğer gelirleri çıktı faktörü olarak kullanarak çalışmıştır (Diler, 2011).

Özellikle Türkiye'de, Ertuğrul ve Zaim (1996) çalışması 1981 - 1990 dönemlerini kapsamaktadır ve girdi faktörleri çalışan sayısı, toplam faiz gideri, itfa payları, çıktı faktörlerinin kısa ve uzun vadeli mevduat hacminin Türk Lirası ve kısa olması, Türk Lirası cinsinden uzun vadeli krediler. Jackson vd., (1998) çalışmasında 1992- 1996 dönemleri için çalışan sayısı ve labirent dışı işletme gideri olmak üzere iki girdi faktörü, 1992- 1996 dönemleri için çıktı faktörü kredileri ve mevduatları kullanılmıştır. Işık ve Hassan (2003) kredi olarak kullanılabilir fonları, emek ve sermayeyi girdi olarak kullandılar Faktörler ve Kısa Vadeli Krediler, Uzun Vadeli Krediler, Bilanço Dışı Kalemler ve Diğer Kazanç Varlıklarını 1981'den 1990'a Çıktı Faktörü olarak BDDK, finansal oranları DEA amacıyla girdi ve çıktı faktörleri olarak kullanmaktadır (BDDK / Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, 2010).

Sadece geleneksel oran analizleri ile yapılan performans değerlendirme eksiklikleri birçok çalışmada ele alınmaktadır (Aysan ve Ceyhan, 2008; Mercan vd., 2003; Özkan ve Tektaş, 2006). Ancak performans çalışmalarının bir parçası olarak oran analizlerinin ya ham ya da destekleyici formatta ya da analiz benzeri regresyonun bir parçası olarak yeri doldurulamaz olduğu düşünülmektedir. Örnek olarak; Kârlılık veya verimlilik araştırmaları için ROE, ROA ve NIM verilebilir (Ariff ve Can, 2008; Aygün vd., 2010; Aysan ve Ceyhan, 2008; Barros vd., 2012; Fukuyama ve Matousek, 2011; Tabak ve Langsch Tecles, 2010; Taşkın, 2011). Bir başka çalışma, sahiplik modunu ve ölçeğin etkisini gözlemlemek için finansal performans endeksi inşasını içermektedir. Bu çalışma DEA'yı temel finansal oranlara uygulayarak yapılır (Mercan vd., 2003)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET BANKALARININ PERFORMANSININ ORAN ANALİZİ YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ekonomide fon fazlası olanlar ile fon açığı olanlara köprü görevini sürdüren bankalar hem ekonominin seyri hem de kurumların fona erişimi açısından önem arz etmektedir. Çalışmamızın bu alt başlığında ülkemizde bulunan ticari bankalar özel, kamu ve yabancı olarak sınıflandırılarak aşağıda bulunan yöntemler ile oran analizi gerçekleştirilecektir.

3.1. Uygulamanın Amacı ve Yöntemi

Ülkemizde Ağustos 2019 tarihi itibarıyla Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu verilerine göre elli üç tane banka bulunmaktadır. Bu bankalardan altı tanesi katılım bankası, otuz iki tanesi mevduat bankası ve on üç tanesi ise kalkınma ve yatırım bankası olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. İki banka ise faaliyetlerini Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu bünyesinde sürdürmektedir. Çalışmamızın yöntemi aşağıdaki rasyoları kullanarak mevduat bankalarını kıyaslayamaktır.

- Sermaye yeterliliği rasyoları,
- Likidite yapısına ilişkin rasyolar,
- Aktif kalitesine ilişkin rasyolar,
- Kârlılıkyapısına ilişkin rasyolar,
- Gelir-gider yapısına ilişkin rasyolar,
- Aktif faydalanmasıdır.

Daha önce belirtildiği üzere performans; firma amaçlarının gerçekleştirilmesi için gösterilen tüm emeklerin bir bütün olarak değerlendirilmesi olarak ifade edilebilir. Bu kapsamda buradaki amacımız mevduat bankalarının bu amaçları kapsamında değerlendirme yapmaktır.

3.2. Uygulamanın Kapsamı ve Kısıtları

Finansal piyasada bankalara ek olarak banka dışı mali kuruluşlarda bulunmaktadır. Bu kuruluşlarda bankalar gibi hane halkı ve kurumlara kredi vermelerine rağmen

Çalışmamızın kapsamı gereği göz ardı edilmiştir. Ayrıca banka olarak sadece mevduat toplamaya yetkili bankalar dikkate alınmıştır. Bu noktada dikkate aldığımız ayrım kamusal sermayeli mevduat bankaları, özel sermayeli mevduat bankaları ve Türkiye’de kurulmuş bankalar yabancı sermayeli bankalar ve Türkiye’de şube açan yabancı bankalarolarak sınıflandırılmıştır. Tasarruf mevduatı sigorta fonuna devredilmiş olan Birleşik Fon Bankası kapsam dışında olmasına rağmen Türkiye Bankalar Birliği veri tabanına göre özel sermayeli mevduat bankası olarak Adabank kapsam içine alınmıştır.

Sonuç olarak çalışmamızın bankalar ile ilgili uygulama kapsamımız aşağıda tablo hali ile sunulmuş mevduat bankalarıdır. Kaynak olarakTürkiye Bankalar Birliği veri tabanı kullanılmıştır. Gözlem frekansımız yıllık olup gözlem süresi olarak 2014-2018 yıllarının yılsonu verilerini değerlendireceğiz. Çalışmamızda kullanacağımız oranlara ikinci bölümde değinilmiş olup yeri geldiğinde tekrar atıfta bulunulacaktır.

Tablo 3.1.Türkiye'de Bankacılık Sistemindeki Mevduat Bankaları

Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	Türkiye de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Bankalar	Türkiye de Şube Açan Yabancı Sermayeli Bankalar
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. Türkiye Halk Bankası A.Ş. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Adabank A.Ş. Akbank T.A.Ş. Anadolubank A.Ş. Fibabanka A.Ş. Şekerbank T.A.Ş. Turkish Bank A.Ş. Türk Ekonomi Bankası A.Ş. Türkiye İş Bankası A.Ş. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Alternatifbank A.Ş. Arap Türk Bankası A.Ş. Bank of China Turkey A.Ş. Burgan Bank A.Ş. Citibank A.Ş. Denizbank A.Ş. Deutsche Bank A.Ş. HSBC Bank A.Ş. ICBC Turkey Bank A.Ş. ING Bank A.Ş. MUFG Bank Turkey A.Ş. Odea Bank A.Ş. QNB Finansbank A.Ş. Rabobank A.Ş. Turkland Bank A.Ş. Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Bank Mellat Habib Bank Limited Intesa Sanpaolo S.p.A. JPMorgan Chase Bank N.A. Société Générale (SA)

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

3.3. Sermaye Yeterliliği Rasyoları

Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankalarının finansal performansı bir bütün olarak değerlendirmek istediğimizde en önemli kriter sermaye yeterliliği rasyosudur. Rasyo aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

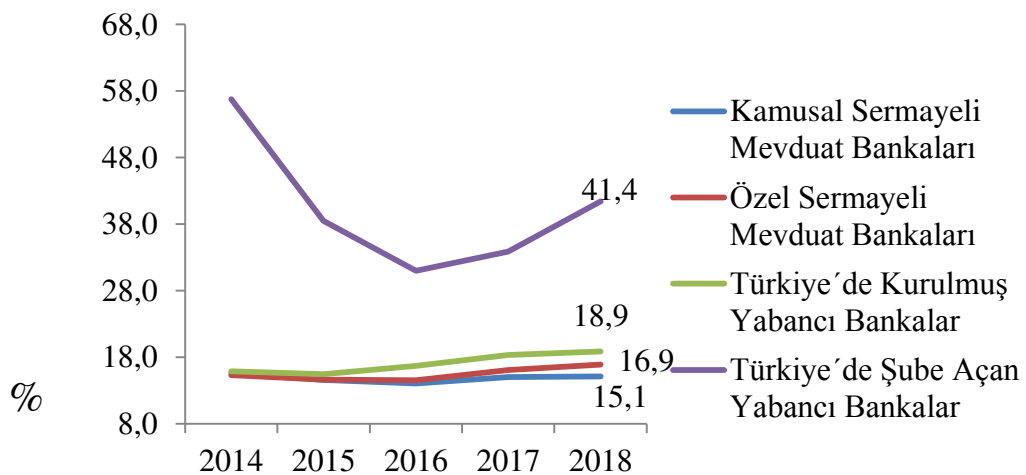
$$\text{Özkaynaklar} / ((\text{Kredi} + \text{Piyasa} + \text{Operasyonel Risk}) * 12,5) * 100.$$

Bu rasyo hesaplanırken öz kaynaklar, kredi riski, piyasa riski ve bu ikisinin dışında kalan operasyonel riskler için gerekli kaynak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de bankacılık sektörünün genel anlamda sağlam bir yapıya sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu rasyoda oluşabilecek değişiklikler yani sermaye yeterliliği oranlarında oluşabilecek azalış bankaların söz konusu azalışı telafi etmek istemeleri durumunda kredi arz ve talebinde azalış olarak sektörü etkilemektedir.

3.3.1. Standart Sermaye Yeterliliği Rasyoları

Bu kapsamda gözlem kapsamımızda mevduat bankaları sermaye yeterliliği oranları aşağıda incelenmiştir. 2014–2018 dönemine ilişkin sermaye yeterliliği oranlarına baktığımızda; Türkiye’de şube açan yabancı bankaların sermaye yeterliliği oranları her dönem diğer banka gruplarının üstünde olmuştur. Gözlem süremiz boyunca bu Banka grubunun sermaye yeterliliği oranları ortalaması %40 olup Türkiye bankacılık sisteminin ortalaması olan %16.3’ün oldukça üzerindedir.

Şekil 3.1. Sermaye Yeterliliği Oranı

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Türkiye’de kurulmuş yabancı Bankalar’da tıpkı Türkiye’de şube açan yabancı bankalar

gibi en yüksek sermaye yeterliliği ile faaliyetlerini devam ettirmektedirler. Gözlem süremiz boyunca bu grupta faaliyet gösteren bankaların sermaye yeterliliği oranları ortalaması %17 seviyesindedir.

Özelsermayeli mevduat bankaları ise kamusal sermayeli mevduat bankalarından sonra ikinci en düşük sermaye yeterliliğine sahip grup olarak faaliyet göstermektedir. Bu grupta faaliyet gösteren bankaların sermaye yeterliliği oranları ortalaması %15,5 seviyesindedir. Kamusal sermayeli mevduat bankalarında ise sermaye yeterliliği oranları son üç hesap döneminde her zaman en düşük seviyededir. Kamusal sermayeli mevduat bankalarında bu oranının rekabet ettiği diğer bankalara göre daha düşük olması da bize kamunun kredi arzında öncü rol oynadığını gösteriyor.

Tablo 3.2. Sermaye Yeterliliği Oranı					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	15,1	15,0	14,0	14,6	15,6
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	14,8	15,2	14,5	15,1	18,2
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	13,8	14,2	13,1	13,8	13,6
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	17,0	15,5	14,2	14,5	14,0
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	16,9	16,1	14,5	14,6	15,3
Adabank A.Ş.	204,8	207,8	206,8	211,3	212,9
Akbank T.A.Ş.	18,2	17,0	14,3	14,6	15,2
Anadolubank A.Ş.	18,6	14,2	13,8	14,5	15,1
Fibabanka A.Ş.	19,5	16,1	13,5	13,6	13,2
Şekerbank T.A.Ş.	15,1	15,4	13,1	13,7	14,6
Turkish Bank A.Ş.	18,7	14,8	16,7	19,9	17,1
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	16,9	16,1	14,4	13,9	14,0

Türkiye İş Bankası A.Ş.	16,5	16,7	15,2	15,6	16,0
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	16,1	14,5	14,2	13,8	15,0
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	18,9	18,3	16,7	15,4	15,9
Alternatifbank A.Ş.	17,2	18,1	18,3	15,5	15,1
Arap Türk Bankası A.Ş.	18,0	18,2	18,8	18,6	15,8
Bank of China Turkey A.Ş.	190,7	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	20,7	19,6	17,7	16,0	17,7
Citibank A.Ş.	22,7	19,2	18,2	17,6	23,3
Denizbank A.Ş.	19,5	19,5	17,5	16,1	14,1
Deutsche Bank A.Ş.	31,5	21,5	21,6	20,7	28,4
HSBC Bank A.Ş.	20,0	17,6	20,4	15,7	15,1
ICBC Turkey Bank A.Ş.	30,8	14,4	19,8	12,8	18,9
ING Bank A.Ş.	21,7	19,9	17,7	15,8	14,4
MUFG Bank Turkey A.Ş.	14,0	14,0	12,9	14,1	21,8
Odea Bank A.Ş.	21,4	20,3	15,0	12,2	13,7
QNB Finansbank A.Ş.	15,4	15,0	14,5	15,4	17,0
Rabobank A.Ş.	51,0	56,1	69,8	227,9	595,4
Turkland Bank A.Ş.	13,1	14,1	16,0	15,6	18,5
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	18,3	18,7	16,2	15,0	15,2
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	41,4	33,9	31,0	38,5	56,8
Bank Mellat	105,5	62,8	80,2	95,6	80,0

Habib Bank Limited	37,4	40,2	46,0	52,2	66,5
Intesa Sanpaolo S.p.A.	28,6	23,8	15,1	20,5	87,1
JPMorgan Chase Bank N.A.	129,3	107,1	112,5	120,4	107,7
Société Générale (SA)	38,9	32,5	21,2	23,3	16,9

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Bankacılık Kanunu'nun ilgili göre sermaye yeterliliği rasyosu %8'den az olmamalıdır. Bu açıdan bakıldığında takip ettiğimiz tüm bankalar ilgili dönem boyunca asgari sermaye yeterliliğinin üzerinde çalışmaktadırlar. Bankalar bazında değerlendirdiğimizde ise en düşük sermaye yeterliliği rasyosuna sahip olan Odea Bank A.Ş.'nin 2015 yılı verisidir. Ancak bankanın henüz on yaşında (2011 yılında kuruldu) bile olmadığı ve sektörün geneline göre oldukça genç olduğu dikkate alınmalıdır. Bankalar bazında değerlendirdiğimizde ise en yüksek sermaye yeterliliği rasyosuna sahip olan Rabobank A.Ş. 2014 yılı verisidir. Ancak bankanın henüz on yaşında (2013 yılında kuruldu) bile olmadığı ve sektörün geneline göre oldukça genç olduğu dikkate alınmalıdır. Sermaye yeterliliği rasyosunda uç noktaları değerlendirdiğimizde ise genç bankaların uçlarda bulunduğunu gözlemliyoruz. Bank of China Turkey A.Ş. ise 2017'de kurulmuş olup veri tabanımızdaki en genç banka olarak dikkat çekmektedir. Bu nedenle de Bank of China Turkey A.Ş.'nin çalışmamızda sadece 2018 yılı verisi bulunuyor olup çoğu zaman ortalamaların üstünde ya da altında değer almıştır.

Kamusal sermayeli mevduat bankaları değerlendirdiğimizde ise Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2014-2018 yılları arasında her hesap döneminde hep en düşük sermaye yeterliliği rasyosuna sahip olduğu görülmüştür. Son yıllarda Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.'nun, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.'den daha yüksek oranda sermaye yeterliliği oranına sahip olmasına rağmen genel olarak bu iki banka bir birine bu konuda bir üstünlük sağlayamamıştır.

Özel sermayeli mevduat bankaları ise Adabank A.Ş. her yıl en yüksek sermaye yeterliliği rasyosuna sahiptir. Bu bankadan sonra en yüksek sermaye yeterliliği rasyosuna sahip olan banka 2018 yılında Fibabanka A.Ş. 2017 yılında ise Akbank T.A.Ş. olmuştur. En düşük olanlar ise 2018 yılında Şekerbank T.A.Ş. 2017 yılında ise Anadolubank A.Ş. olmuştur. Şekerbank 2016 yılında ise %13,1 ile en düşük sermaye

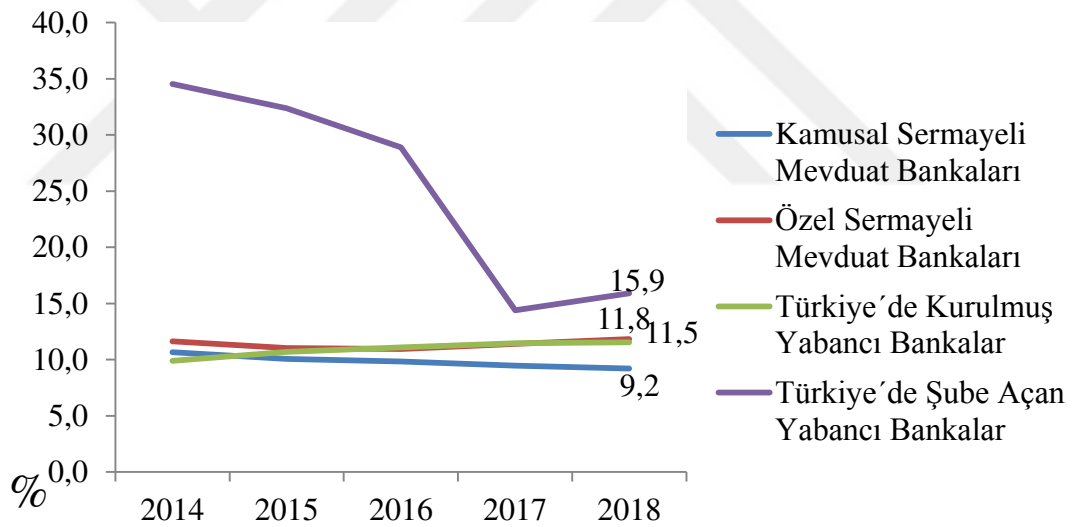
yeterliliğine sahip banka olmuştur. En yüksek olan banka ise 2015 yılında ise %19,9 Turkish Bank A.Ş. 'tir.

Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalarda ise Bank of China Turkey A.Ş. 2018 yılında %190 üzerinde sermaye yeterliliği oranı ile gözlemin dışında değerlendirilmiştir. Ayrıca Rabobank’ta %51 ile ortalama olan %18,9’un oldukça üzerindedir. Bu kısımda en düşük oranlı yabancı banka Turkland Bank A.Ş.dir. Türkiye’de şube açan yabancı bankalardan Bank Mellat %105 ile JPMorgan Chase Bank N.A. ise %129 ile 2018 yılında en yüksek sermaye yeterliliğine bankalar arasındadır. Gözlem süremiz zarfında en düşük sermaye yeterliliğine oranına sahip banka olan Intesa Sanpaolo S.p.A. 2016 yılını %15,1 oranı ile kapatmıştır.

3.3.2. Özkaynakların Toplam Aktiflere Oranı

Özkaynakların toplam aktiflere oranı aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 3.2. Özkaynaklar / Toplam Aktifler

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Bu kapsamda gözlem kapsamımızda mevduat bankaları özkaynakların toplam aktiflere oranları yukarıda incelenmiştir. 2014–2018 dönemine ilişkin özkaynakların toplam aktiflere oranlarına baktığımızda; Türkiye’de şube açan yabancı bankaların özkaynakların toplam aktiflere oranları her dönem diğer banka gruplarının üstünde olmuştur. Gözlem süremiz boyunca bu banka Türkiye bankacılık sisteminin ortalaması olan %11.3’ün oldukça üzerinde ve %25.2 seviyesindedir. Kamusal sermayeli mevduat

bankalarının özkaynakların toplam aktiflere oranları ise 2014-2018 yılları arasında her dönem en düşük seviyede olup yüksek kaldıraç ile faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Özel sermayeli mevduat bankaları ise özkaynakların toplam aktiflere oranlarında Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalar ile hemen hemen aynı seviyede olmasına rağmen 2018 yılında 30 baz puan geçmiştir. Bu oranın artmasının kaldıraç azaltımı olarak yorumlanabilir. Diğer bir ifade özel sermayeli mevduat bankaları 2018 yılını 2017 yılına göre nispeten daha temkinli bir bilanço yönetimi ile geçirmişlerdir.

Tablo 3.3 ise tüm bankaların 2014-2018 yılları için özkaynakların toplam aktiflere oranlarını sunmaktadır. Kamusal sermayeli mevduat bankalarını değerlendirdiğimizde Türkiye Halk Bankası A.Ş., 2018 yılında %7.7 oranı ile bu grup içerisinde en düşük özkaynakların toplam aktiflere orana sahip bankadır. En yüksek ise %11.5 ile 2014 yılında Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.’dir.

Özel sermayeli mevduat bankalarını özkaynakların toplam aktiflere oranlarına göre değerlendirdiğimizde Adabank her zaman en yüksek orandadır. En düşük oranda ise 2018 yılında %6.4 ile Fibabanka A.Ş. gözükmektedir. Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalarda ise en yüksek %89.7 (2014) Rabobank, en düşük ise %4.2 (2015) ile Odeabank gözümüze çarpmıştır. Son olarak 2016 yılında sonra kriz nedeniyle bankaların öz kaynaklarının oranı azalmıştır. Ayrıca bu dönemde kosgeb kredileri de gündeme gelmiştir.

Tablo 3.3. Özkaynaklar / Toplam Aktifler					
	2018	2017	2016	2015	2014
KamusalSermayeli Mevduat Bankaları	9.2	9.5	9.8	10.1	10.7
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	10.7	10.8	10.7	10.4	11.5
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	7.7	8.3	9.2	10.3	10.6
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	8.6	8.6	9.1	9.2	9.3
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	11.8	11.4	11.0	11.0	11.6
Adabank A.Ş.	94.9	95.7	85.1	84.6	85.0
Akbank T.A.Ş.	13.4	12.8	11.3	11.4	12.2

Anadolubank A.Ş.	16.3	11.7	12.2	12.4	13.0
Fibabanka A.Ş.	6.4	7.3	8.4	9.3	7.3
Şekerbank T.A.Ş.	7.6	8.7	10.6	10.3	11.3
Turkish Bank A.Ş.	13.6	12.7	12.9	15.6	13.3
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	10.0	10.5	9.8	9.7	9.4
Türkiye İş Bankası A.Ş.	11.9	11.9	11.5	11.6	12.3
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	11.2	10.1	10.3	10.5	10.6
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	11.5	11.5	11.1	10.7	9.9
Alternatifbank A.Ş.	6.7	8.4	7.4	7.6	9.0
Arap Türk Bankası A.Ş.	14.5	15.5	13.2	15.0	14.3
Bank of China Turkey A.Ş.	96.9	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	9.6	9.0	8.0	9.5	10.8
Citibank A.Ş.	16.6	16.8	15.9	14.9	16.1
Denizbank A.Ş.	11.2	10.6	10.2	9.8	8.2
Deutsche Bank A.Ş.	22.1	16.7	15.3	17.0	17.4
HSBC Bank A.Ş.	8.9	10.4	9.3	8.4	8.9
ICBC Turkey Bank A.Ş.	7.2	8.5	7.2	8.9	16.9
ING Bank A.Ş.	12.7	10.9	10.2	9.1	9.1
MUFG Bank Turkey A.Ş.	5.4	6.9	6.8	9.7	16.5
Odea Bank A.Ş.	10.3	11.4	9.0	4.2	5.2
QNB Finansbank A.Ş.	9.3	9.7	10.0	10.5	11.4
Rabobank A.Ş.	46.5	59.0	64.5	82.8	89.7
Turkland Bank A.Ş.	10.9	14.7	13.1	12.8	14.8

Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	13.0	12.7	12.5	12.2	11.9
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	15.9	14.4	28.9	32.4	34.5
Bank Mellat	42.6	28.9	45.6	61.1	60.7
Habib Bank Limited	35.0	35.8	31.0	46.5	64.6
Intesa Sanpaolo S.p.A.	10.5	9.2	14.9	18.3	49.1
JPMorgan Chase Bank N.A.	92.8	86.9	92.7	79.1	90.1
Société Générale (SA)	8.7	13.8	22.1	22.0	14.1

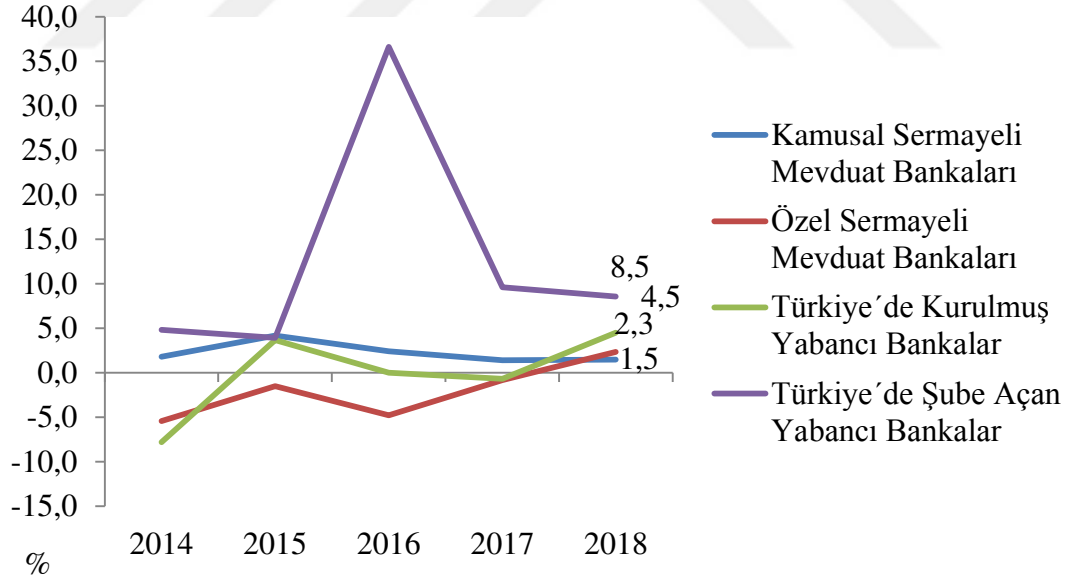
Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

3.3.3. Mevduat Bankalarında Döviz Pozisyonu

Türk bankacılık sisteminde döviz pozisyonları aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$\text{Döviz Pozisyonu} = \text{Yabancı Para Pasifler} - \text{Yabancı Para Aktifler}$$

Şekil 3.3. (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Sektörde net bilanço pozisyonu olarak "*Bankalarca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Hakkında Tebliğ*" kapsamındaki Dipnotların "*Mali Bünye*" ile ilgili bölümündeki "*Kur Riskine İlişkin Bilgiler*" tablosu kullanılmaktadır.

Net nazım hesap pozisyonu ise "*Bankalarca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Hakkında Tebliğ*" kapsamındaki Dipnotların "*Mali Bütçe*" ile ilgili bölümündeki "*Kur Riskine İlişkin Bilgiler*" tablosu kullanılmaktadır.

Özkaynak tutarı hesaplanması “Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik” ve sermaye yeterliliği standart oranının hesaplanması ise “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” çerçevesinde yapılmakta olup döviz kurunun Türk Lirası karşısındaki değişiklikleri sermaye yeterliliği açısından krediler ve mevduata göre daha çok önem arz etmektedir. Bankalar 2016 2017 krizdöneminde net bilanço pozisyonlarını yönetmek adına sendikasyon kredileri de temin etmişlerdir.

Tablo 3.4. (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	1.5	1.4	2.4	4.2	1.8
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	-1.0	1.4	0.1	2.3	2.1
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	1.4	-0.6	-0.3	1.5	-1.2
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	6.5	3.5	9.9	10.7	4.6
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	2.3	-0.8	-4.8	-1.5	-5.4
Adabank A.Ş.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Akbank T.A.Ş.	4.6	3.2	-1.8	-0.8	1.1
Anadolubank A.Ş.	-1.5	-8.4	-7.4	-5.6	-4.8
Fibabanka A.Ş.	14.6	-6.3	-9.7	-10.9	-0.1
Şekerbank T.A.Ş.	0.7	2.2	-9.9	-0.5	0.1
Turkish Bank A.Ş.	-2.0	-12.4	1.1	7.8	1.1

Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	4.1	1.3	-7.1	8.0	-13.1
Türkiye İş Bankası A.Ş.	1.1	-7.4	-11.3	-7.3	-12.3
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	0.7	3.0	2.1	3.3	-1.4
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	4.5	-0.7	0.0	3.6	-7.8
Alternatifbank A.Ş.	25.5	1.6	0.2	5.8	1.4
Arap Türk Bankası A.Ş.	1.5	2.8	-0.1	2.1	0.2
Bank of China Turkey A.Ş.	50.6	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	23.1	2.3	-10.9	3.1	-2.9
Citibank A.Ş.	7.9	5.7	-1.4	-2.8	0.2
Denizbank A.Ş.	6.1	11.8	5.6	6.3	-12.5
Deutsche Bank A.Ş.	-0.2	-0.5	11.4	7.7	7.8
HSBC Bank A.Ş.	4.9	4.7	-13.0	2.9	-1.4
ICBC Turkey Bank A.Ş.	5.5	0.3	-4.0	-2.1	-0.1
ING Bank A.Ş.	0.1	-0.1	1.6	1.4	0.0
MUFG Bank Turkey A.Ş.	-6.4	-481.3	0.3	-0.4	-0.1
Odea Bank A.Ş.	13.1	5.5	6.1	8.8	-18.1
QNB Finansbank A.Ş.	-4.5	-14.6	-17.5	-2.6	-14.8
Rabobank A.Ş.	1.1	1.1	0.4	-0.6	0.1
Turkland Bank A.Ş.	-0.3	-0.6	-0.2	0.0	3.8
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	4.4	5.8	3.5	5.5	-6.1
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	8.5	9.6	36.6	3.9	4.8
Bank Mellat	18.4	14.3	12.6	10.4	8.4
Habib Bank Limited	20.9	19.8	19.6	18.6	11.1

Intesa Sanpaolo S.p.A.	3.8	4.6	7.3	1.6	-0.1
JPMorgan Chase Bank N.A.	11.3	16.6	177.9	10.6	18.1
Société Générale (SA)	1.2	4.9	-0.7	0.8	0.2

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Net bilanço pozisyonu + net nazım hesap pozisyonu'nun özkaynaklara oranının normal şartlarda yani her hangi bir kur riski olmaksızın devam ettiği düşünüldüğünde sıfıra yakın olması gerekmektedir. Eğer pozitif ya da negatif bir değer var ise kur riski taşıdığı düşünülebilir.

Kamusal sermayeli mevduat bankalarının net bilanço pozisyonu + net nazım hesap pozisyonu'nun özkaynaklara oranında değerlendirdiğimizde 2018 yılında %1.5 oranında yabancı para varlık fazlası ile kapattığını görüyoruz. Diğer bir ifade bankaların toplam yabancı para varlıklarından toplam yabancı para yükümlülüklerini çıkarttığımızda kalan bakiye pozitif değer almakta olup bu oran özkaynakların %1.5'i seviyesindedir. Bu oran gözlem dönemimiz boyunca hep pozitif olmuştur. Diğer bir ifade ile kamusal sermayeli mevduat bankalarının bilançosu Türk Lirasını kaybı ile değer kazanacak halde şekillendirilmiştir.

Özel sermayeli mevduat bankalarını net bilanço pozisyonu + net nazım hesap pozisyonu'nun özkaynaklara oranında değerlendirdiğimizde 2018 yılında %5.4 oranında yabancı para varlık açığı ile kapandığını görüyoruz. Türkiye'de kurulmuş yabancı bankalarda ise aynı oranın 2018 yılında %7.8 oranında yabancı para varlık açığı ile kapandığını görüyoruz. Türkiye'de şube açan yabancı bankalarda ise bu oranın 2018 yılında %4.8 oranında yabancı para varlık fazlası ile kapandığını görüyoruz. Sonuç olarak bilançosunu en iyi yöneten banka grubunun kamusal sermayeli mevduat bankaları olduğu gözlenmiştir.

Banka bazında değerlendirdiğimizde ise Türkiye'de kurulmuş yabancı bankalar arasında bulunan MUFG Bank Turkey A.Ş. 2017 yılındaki %481.3'lük (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar oranı dikkat çekmektedir. Bu oranın en yüksek olan banka ise Türkiye'de şube açan yabancı bankalar arasında bulunan JPMorgan Chase Bank N.A. olmuştur. Bu banka 2016 yılındaki %177.9'lık (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar oranı dikkat çekmektedir. Özel sermayeli mevduat bankalarında Fibabanka A.Ş. 2018 yılındaki

%14.6'lık oranı ile Türk Ekonomi Bankası A.Ş.'nin %13.1'lik oranları uç sınırları oluşturmaktadır.

3.4. Likidite Yapısına İlişkin Rasyolar

Finansal kuruluşlar açısından likit varlıklar, bankalara borç veren mudilerin para taleplerini karşılayabilme yeteneğini ifade eder. Likit varlıklar, ödemeleri vaktinde yapma kuvveti ve yeteneği olup, finansal kuruluş bu ödemeleri kasasındaki para, her an nakde dönüşecek varlıklar, merkez bankası ve muhabirleri nezdindeki vadesiz hesaplarının serbest bakiyeleri ile yapabilir (Arçelik, 2010: 29).

Likit varlıkların toplam aktiflere oranı ve menkul kıymetlerin (finansal varlıkların) toplam aktiflere oranı, literatürde likidite ölçütü olarak kullanılmaktadır. Bu alt bölümde bankaların likit kalma ya da kalabilme durumları son beş hesap dönemi göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Burada ilk olarak likit varlıkların, aktiflere, mevduat ve mevduat dışı kaynaklara ve kısa vadeli yükümlülöklere göre oranlanarak yorumlanmıştır.

3.4.1. Likit Aktifler / Toplam Aktifler Rasyosu

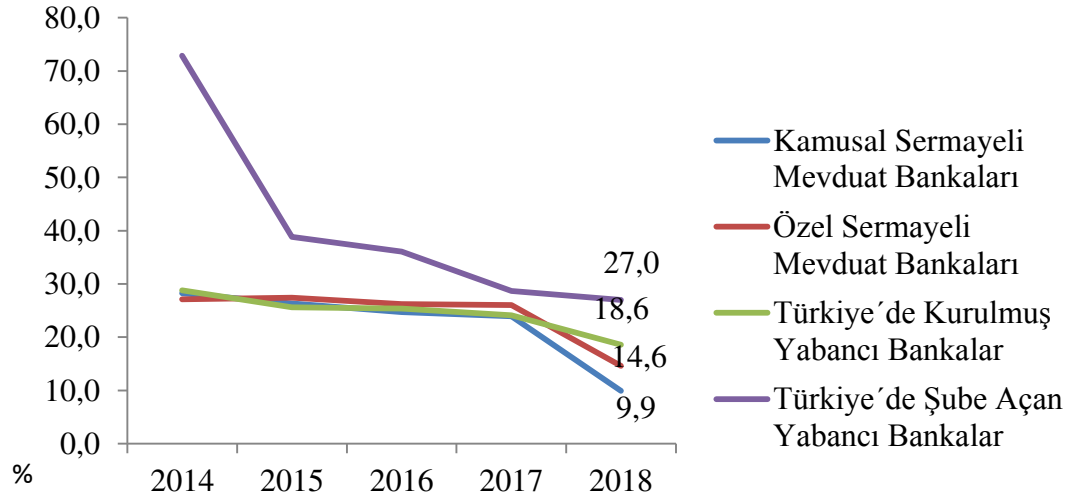
Likidite yaratılması ve riskin etkin şekilde dağıtılması bankaların asli görevlerinin başında gelmektedir. Çalışmamızda kullanacağımız likit varlıklar formülü aşağıdadır:

Likit Aktifler = Nakit Değerler ve TCMB + Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z Yansıtılan FV (net) + Bankalar + Para Piyasalarından Alacaklar + Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar

2014 yılında kamusal sermayeli mevduat bankalarının bilançolarında tuttuğu likit varlıklar aktiflerinin %28.3'ü olup bu oran 2017 yıl sonuna kadar %20'nin üzerinde seyir etmiştir. Ancak 2018 yılında bu oran Türk Lirasının değer kaybının bir sonucu olarak hızlı şekilde %10'un altına düşmüştür. Hemen hemen benzer durum incelediğimiz diğer banka gruplarında da gözlenmiştir.

Bu grup içerisinde bilançolarında tuttuğu likit varlıklar aktiflerinin içinde en üst seviyede bulunan banka grubu Türkiye'de şube açan yabancı bankalardır. Bu banka grubu 2014 yılında bilançosunun %73'e yakının likit tutmasına karşın 2018 yılında bu oran %27 seviyesine kadar düşmüştür.

Şekil 3.4.Likit Aktifler / Toplam Aktifler

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Banka özelinde 2018-2014 yıllarını değerlendirdiğimizde ise Adabank A.Ş., HSBC Bank A.Ş., ICBC Turkey Bank A.Ş., ING Bank A.Ş. ve Habib Bank Limited gibi birkaç banka dışında tüm bankaların bilançolarında tuttuğu likit varlıklar aktiflerine oranı düşmüştür. Diğer bir ifade ile bu dönem zarfında bankaların likiditeleri azalmıştır.

2014-2018 yılları arasında bankaların bilançolarında tuttuğu likit varlıkların aktiflerine oranını ortalama olarak incelediğimizde en az likit banka Şekerbank T.A.Ş., olup en çok likit banka JPMorgan Chase Bank N.A.'dir. Bu süre zarfında Şekerbank T.A.Ş., ortalama olarak %17.2 iken JPMorgan Chase Bank N.A.'nin ortalaması %95.7'dir. Özel sermayeli mevduat bankalarını likidite incelediğimizde Adabank A.Ş.'yi gözlem dışı bıraktığımızda 2018 yılında Turkish Bank A.Ş. %30.1 ile en likit banka olarak göze çarpmıştır. Anadolubank A.Ş. ise 2015 yılındaki %33.3 ile gözlem dönemimizin en likit bankası olarak göze çarpmıştır. En az likit olan ise 2018 yılında %11.7 ile Türkiye İş Bankası A.Ş. olmuştur.

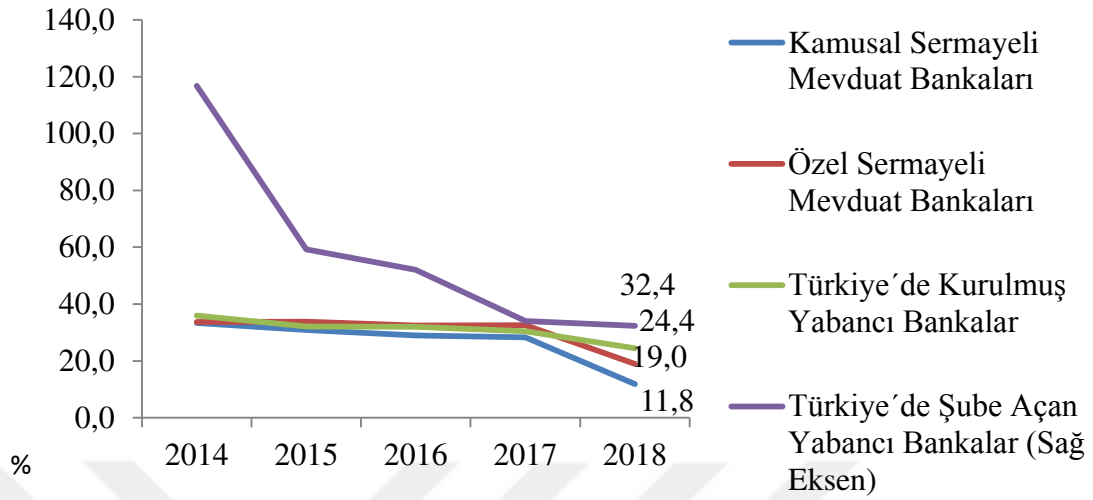
Tablo 3.5. Likit Aktifler / Toplam Aktifler					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	9.9	23.9	24.7	26.3	28.3
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	8.6	26.0	28.9	31.6	35.1
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	10.6	23.3	20.3	19.9	19.7
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	11.2	21.3	22.4	24.3	26.0
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	14.6	26.0	26.2	27.4	27.1
Adabank A.Ş.	95.3	94.8	95.0	94.1	94.4
Akbank T.A.Ş.	14.9	29.8	31.4	33.0	31.8
Anadolubank A.Ş.	16.0	22.0	24.3	33.3	20.4
Fibabanka A.Ş.	14.7	26.3	23.7	20.3	21.4
Şekerbank T.A.Ş.	11.9	23.6	13.4	19.5	17.6
Turkish Bank A.Ş.	30.1	17.7	27.1	25.3	31.7
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	20.5	22.8	25.9	22.3	23.5
Türkiye İş Bankası A.Ş.	11.7	24.9	26.5	27.4	28.0
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	16.5	24.8	21.8	24.1	25.8
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	18.6	24.1	25.4	25.6	28.8
Alternatifbank A.Ş.	14.9	24.1	31.9	25.5	22.4
Arap Türk Bankası A.Ş.	49.8	49.0	59.9	56.5	56.6
Bank of China Turkey A.Ş.	74.8	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	15.0	15.5	16.0	19.0	20.4
Citibank A.Ş.	50.1	45.2	52.2	50.8	64.1
Denizbank A.Ş.	13.1	24.1	27.9	28.3	28.6

Deutsche Bank A.Ş.	38.2	42.2	56.7	40.4	58.2
HSBC Bank A.Ş.	44.2	33.9	38.2	31.8	40.5
ICBC Turkey Bank A.Ş.	24.7	35.3	34.7	36.2	19.8
ING Bank A.Ş.	23.3	22.1	24.1	23.2	22.7
MUFG Bank Turkey A.Ş.	38.1	30.8	39.1	45.7	61.2
Odea Bank A.Ş.	21.5	27.9	27.6	29.3	27.3
QNB Finansbank A.Ş.	12.6	22.4	24.4	20.9	21.1
Rabobank A.Ş.	22.0	22.8	37.0	84.9	90.3
Turkland Bank A.Ş.	16.5	36.1	33.5	29.6	30.0
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	17.5	22.5	21.1	23.4	25.4
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	27.0	28.7	36.1	38.8	72.9
Bank Mellat	73.4	98.1	96.6	93.9	93.3
Habib Bank Limited	65.8	71.0	71.3	56.5	52.8
Intesa Sanpaolo S.p.A.	18.6	18.2	16.7	14.4	57.3
JPMorgan Chase Bank N.A.	88.7	98.0	96.9	97.2	97.6
Société Générale (SA)	45.3	23.4	52.5	37.5	50.5

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

3.4.2. Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)Rasyosu

Şekil 3.5. Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Likit varlıkların mevduat ve mevduat dışı kaynaklara oranı ani fon taleplerinin karşılanabilmesi adına önem arz etmektedir. 2014-2018 yılları arasında likit varlıkların mevduat ve mevduat dışı kaynaklara oranı düzenli şekilde düşmektedir. Burada en sert düşüş kamusal sermayeli mevduat bankalardan gelmektedir. Banka bazında değerlendirildiğinde ise Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.'nin 2018 yılında %10.2'lik oran ile en az likit banka olduğu göze çarpmıştır.

Tablo 3.6. Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	11.8	28.3	29.0	30.9	33.4
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	10.2	30.5	33.8	36.8	41.5
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	12.7	27.5	23.3	23.1	23.1
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	13.7	25.6	27.1	29.2	30.8
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	19.0	32.5	32.4	33.8	33.7

Adabank A.Ş.	36,165.8	43,709.0	826.8	791.1	751.9
Akbank T.A.Ş.	19.2	36.8	37.9	39.4	38.2
Anadolubank A.Ş.	20.5	26.2	29.2	40.1	24.7
Fibabanka A.Ş.	20.3	32.9	28.5	23.9	25.0
Şekerbank T.A.Ş.	14.1	27.4	15.8	23.4	21.6
Turkish Bank A.Ş.	36.1	20.8	32.0	31.1	37.5
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	25.9	28.1	31.8	27.4	28.9
Türkiye İş Bankası A.Ş.	14.8	31.3	32.9	34.1	35.2
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	22.2	31.6	27.9	30.8	33.6
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	24.4	30.4	32.0	32.1	36.0
Alternatifbank A.Ş.	18.5	29.6	39.5	30.8	27.0
Arap Türk Bankası A.Ş.	59.3	59.1	70.7	67.8	67.5
Bank of China Turkey A.Ş.	24,159,750.0	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	20.2	19.5	20.1	22.9	25.3
Citibank A.Ş.	64.6	56.8	66.2	62.2	79.0
Denizbank A.Ş.	17.6	30.9	35.8	36.2	36.2
Deutsche Bank A.Ş.	51.6	52.9	68.7	50.1	72.4
HSBC Bank A.Ş.	55.5	44.0	51.6	40.0	49.5
ICBC Turkey Bank A.Ş.	30.3	39.6	38.0	40.6	24.7
ING Bank A.Ş.	30.8	28.1	30.4	28.4	27.4
MUFG Bank Turkey A.Ş.	40.9	33.6	42.3	51.7	73.8
Odea Bank A.Ş.	27.2	34.3	32.1	32.6	30.7
QNB Finansbank A.Ş.	16.7	28.7	32.8	28.4	28.1

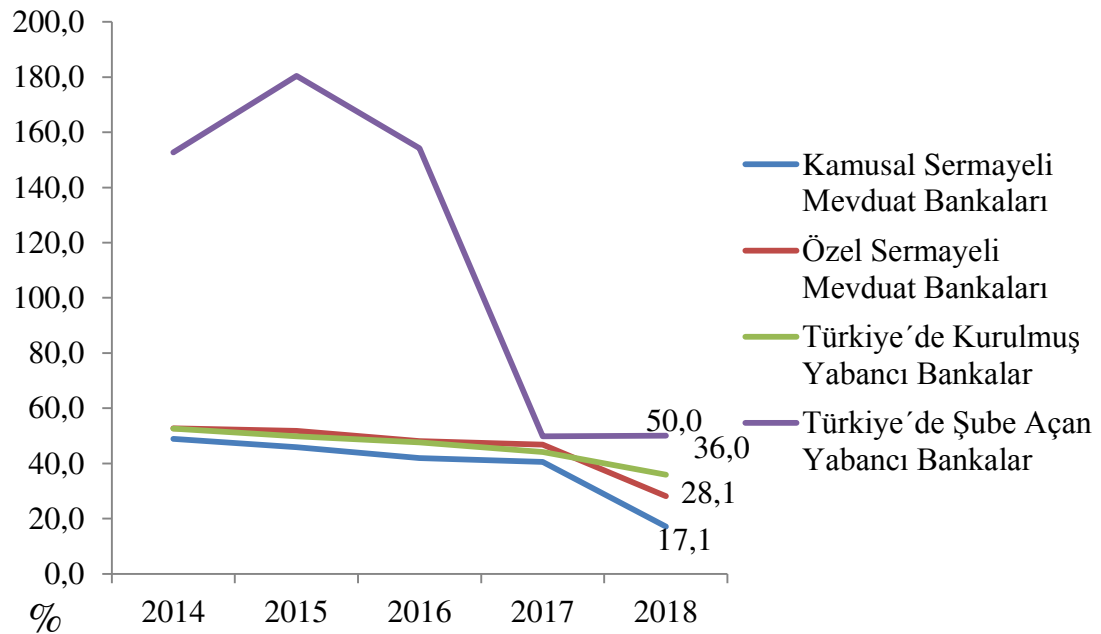
Rabobank A.Ş.	43.6	58.5	107.1	550.5	992.6
Turkland Bank A.Ş.	19.4	43.7	40.0	35.1	36.7
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	23.3	28.4	26.3	29.2	31.3
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	32.4	34.0	52.0	59.3	116.7
Bank Mellat	132.7	140.3	184.4	255.6	252.7
Habib Bank Limited	114.8	117.1	110.2	114.7	172.2
Intesa Sanpaolo S.p.A.	20.9	20.3	19.9	17.8	114.4
JPMorgan Chase Bank N.A.	2,124.9	1,002.8	2,855.2	564.6	1,789.1
Société Générale (SA)	50.6	28.2	74.0	51.0	61.6

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

3.4.3. Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler Rasyosu

Bankaların piyasa koşullarını tepkilerini ölçen ve likidite kısmında inceleyeceğimiz son değişken kısa vadeli yükümlülüklerin likit varlıklara oranıdır.

Şekil 3.6. Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

2014-2018 yılları arasında kamusal sermayeli mevduat bankalarının ortalama likit aktiflerin kısa vadeli yükümlülüklerle oranı %38.9'tır. Aynı süre zarfında özel sermayeli mevduat bankalarının ortalama likit aktiflerin kısa vadeli yükümlülüklerle oranı %45.5'tir. Türkiye'de kurulmuş yabancı bankaların 2014-2018 yılları arasında ortalama likit aktiflerin kısa vadeli yükümlülüklerle oranı ise %46 seviyesindedir. Bank of China Turkey A.Ş.'nin yeni kurulmuş olması nedeniyle aldığı değerler oldukça yüksektir. Akbank bu dönemde sektör ortalamalarında değer almıştır. JPMorgan Chase Bank N.A.'nin ise likit varlıkları döviz kuru çalkantısında yabancı para ile değerlendirilmesinin avantajı ile hızlı bir şekilde yükselmiştir.

Türkiye'de şube açan yabancı bankalarda ise aynı oran aynı dönemde %117.5 ile oldukça yüksektir. Özetle sektörde en yüksek likit varlık taşıyan banka grubu olarak Türkiye'de şube açan yabancı bankalar diyebiliriz. Ancak şekildende de görüldüğü üzere her banka grubunda bu rasyo 2014-2017 yılları arasında istikrarlı iken 2018 yılında sert bir şekilde düşmüştür. Banka bazında değerlendirildiğinde ise Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.'nin 2018 yılında %14'lük oran ile en az likit banka olduğu göze çarpmıştır.

Tablo 3.7. Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	17.1	40.5	42.0	45.9	48.8
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	14.0	42.1	46.1	51.2	58.1
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	17.8	39.8	34.9	37.6	34.7
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	22.2	38.5	42.4	44.4	47.3
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	28.1	46.8	48.1	51.8	52.7
Adabank A.Ş.	8,110.9	20,300.0	812.0	775.6	740.6
Akbank T.A.Ş.	29.7	56.5	62.1	61.3	62.5
Anadolubank A.Ş.	123.4	36.6	40.9	62.4	36.5
Fibabanka A.Ş.	35.6	55.7	48.3	44.8	44.5

Şekerbank T.A.Ş.	21.7	37.9	25.0	35.0	31.1
Turkish Bank A.Ş.	46.0	27.2	43.1	67.2	164.3
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	33.1	36.6	42.5	37.7	37.2
Türkiye İş Bankası A.Ş.	22.1	44.3	47.4	53.1	52.4
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	31.6	44.5	39.7	46.5	52.3
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	36.0	44.1	47.7	49.8	52.6
Alternatifbank A.Ş.	32.1	52.5	78.0	64.9	50.9
Arap Türk Bankası A.Ş.	87.0	98.9	120.8	116.5	148.1
Bank of China Turkey A.Ş.	30,630.4	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	39.4	39.1	34.9	42.0	46.3
Citibank A.Ş.	65.0	60.3	66.6	64.4	87.4
Denizbank A.Ş.	24.6	41.9	48.8	51.3	51.4
Deutsche Bank A.Ş.	98.4	93.0	99.0	122.6	114.0
HSBC Bank A.Ş.	67.9	54.3	63.7	56.9	63.2
ICBC Turkey Bank A.Ş.	57.2	82.5	72.0	99.7	35.9
ING Bank A.Ş.	42.8	41.2	47.4	46.6	44.5
MUFG Bank Turkey A.Ş.	99.3	72.1	75.6	92.3	106.3
Odea Bank A.Ş.	40.6	48.7	53.5	57.6	48.6
QNB Finansbank A.Ş.	26.2	41.9	47.3	40.1	39.5
Rabobank A.Ş.	134.0	330.8	5,049.8	43,449.7	15,048.0
Turkland Bank A.Ş.	28.0	59.0	60.2	59.5	53.1
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	33.4	40.8	39.6	46.0	53.3
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	50.0	49.8	154.2	180.4	152.7

Bank Mellat	131.5	142.0	190.3	310.0	275.0
Habib Bank Limited	180.9	180.6	126.1	225.7	207.1
Intesa Sanpaolo S.p.A.	31.5	29.6	68.3	84.7	293.7
JPMorgan Chase Bank N.A.	1,554.6	981.0	2,803.7	555.1	1,755.1
Société Générale (SA)	687.0	1,452.1	370.7	111.4	150.6

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

3.5. Aktif Kalitesine İlişkin Rasyolar

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından yayınlanan yönetmelik çerçevesinde, sorunlu kredilerini saptayıp sağlıklı biçimde izlemek ve gerekli karşılıkları ayırmak zorundadır. Bu çerçevede, bankaların kredileri beş grupta izlenir.

- Standart Nitelikli (1. Grup),
- Yakın İzlemede (2. Grup),
- Tahsil İmkânı Sınırlı (3. Grup),
- Tahsili Şüpheli (4. Grup),
- Zarar Niteliğindeki (5. Grup).

Bilançonun aktifinde yer alan krediler kalemi 1. ve 2. grup kredileri içerir. Buna karşın, 3.4.5. grup krediler ise donuk alacaklar yani 'takipteki alacaklar' kaleminde gösterilir.

Aktif kalitesine ilişkin rasyolar ile ilgili olarak, bu bölüm kapsamında dikkate alınan değişkenler aşağıdadır.

- Toplam Krediler / Toplam Varlıklar
- Toplam Krediler / Toplam Mevduat
- Donuk Alacaklar / Toplam Krediler

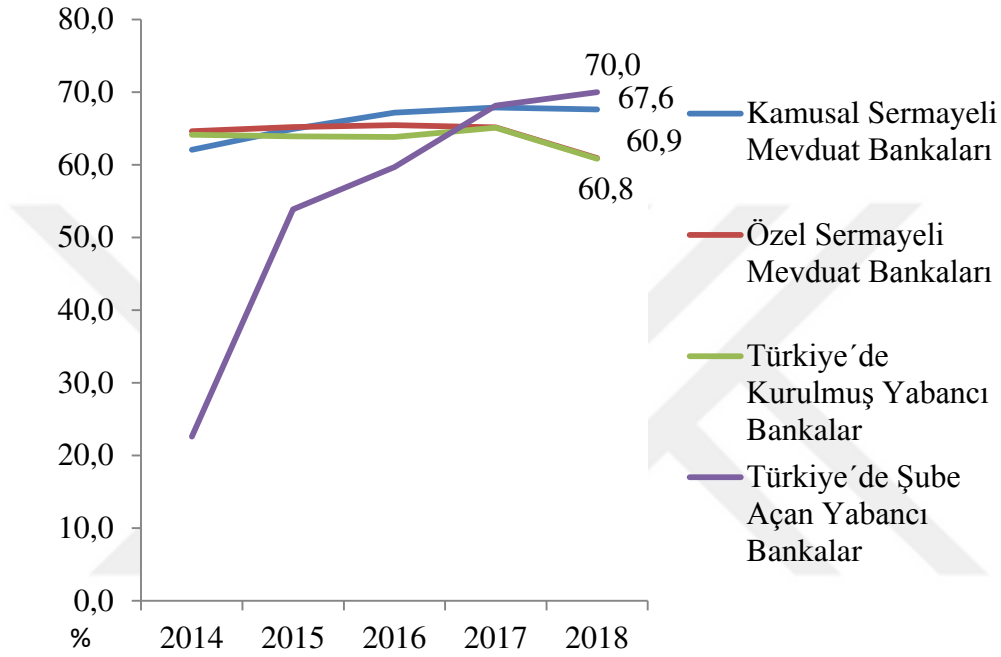
Bankalar için en önemli risk, kredilerin zamanında anapara ve önceden belirlenmiş faizi ile birlikte geri alınmama riskidir. Kredi riski olarak tanımlanan bu riskin sürekli takip edilmesi gerekir. Bankalar bu kapsamda verdiği krediler ile mevduatlarını ve varlıklarını takip ederler. Ayrıca donuk alacaklar bankalar tarafından için oldukça önemlidir. Diğer bir ifade ile donuk kredilerin toplam kredilere oranı risklilik düzeyi

olarak ele alınabilir.

3.5.1. Toplam Krediler / Toplam Varlıklar Rasyosu

Banka bilançosu içerisinde yer alan varlıkların büyük kısmını oluşturan ve önemli bir paya sahip olan krediler, risk iştahının analizi için önemlidir. Bu kapsamda toplam kredilerin, varlıklara oranı bu alt bölümde ilk inceleyeceğimiz orandır.

Şekil 3.7. Toplam Krediler / Toplam Varlıklar

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

2014-2018 yılları arasında kamusal sermayeli mevduat bankalarının ortalama kredilerinin aktiflere oranı %65.9'dur. Aynı süre zarfında özel sermayeli mevduat bankalarının ortalama kredilerinin aktiflere oranı %64.3'tür. Türkiye'de kurulmuş yabancı bankaların 2014-2018 yılları arasında ortalama kredilerinin aktiflere oranı ise %63.6 seviyesindedir. Türkiye'de şube açan yabancı bankalarda bu oran ise %54.9'dur. Gözlem dönemimizi bir bütün olarak değerlendirdiğimizde 2018 yılında Türkiye'de şube açan yabancı bankalar hariç diğer banka gruplarının kredilerinin aktiflere oranı düşmüştür. Sadece Türkiye'de şube açan yabancı bankaların kredilerinin aktiflere oranı 2018 yılında %68.2'den %70'e yükselmiştir. Bu banka grubu 2018-2014 yılları arasında kredilerin aktiflerin içindeki payı en çok artan banka grubu olmuştur.

Banka bazında değerlendirildiğinde kredilerinin aktiflere oranını Rabobank A.Ş. 2014

yılında %8.6'lık orandan 2018 yılında %77.3'e yükselterek en hızlı yükselten banka olmuştur. Bu oranın en hızlı düştüğü banka ise ICBC Turkey Bank A.Ş. olmuştur. Banka 2014 yılında %76.5'lik orandan 2018 yılında %49.1'e düşürerek kredilerinin aktifleri içindeki payını en hızlı düşüren banka olmuştur. Son olarak 2016 yılındaki krizden sonra küçük ve orta ölçekli işletmeleri desteklemek için kosgeb kredileri verilmiştir.

Tablo 3.8. Toplam Krediler / Toplam Varlıklar					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	67.6	67.9	67.2	64.9	62.1
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	69.1	68.7	65.0	61.7	57.3
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	66.2	66.6	68.4	67.5	65.5
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	66.9	68.0	69.5	67.7	66.1
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	60.9	65.1	65.5	65.2	64.6
Adabank A.Ş.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Akbank T.A.Ş.	56.5	60.3	59.7	60.4	61.3
Anadolubank A.Ş.	68.1	72.7	70.6	62.1	65.9
Fibabanka A.Ş.	68.5	72.0	74.3	77.0	77.0
Şekerbank T.A.Ş.	65.7	65.9	73.9	68.5	69.1
Turkish Bank A.Ş.	63.4	77.9	68.3	67.0	64.0
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	66.0	73.8	70.7	73.9	72.1
Türkiye İş Bankası A.Ş.	62.5	66.3	65.5	64.5	65.6
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	60.7	65.5	68.3	67.5	67.3
Türkiye'de Kurulmuş Yabancı Bankalar	60.8	65.1	63.8	63.9	64.2
Alternatifbank A.Ş.	64.2	67.9	64.2	71.1	74.0

Arap Türk Bankası A.Ş.	31.8	39.2	29.5	33.8	36.7
Bank of China Turkey A.Ş.	23.7	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	71.9	78.9	77.9	76.7	74.3
Citibank A.Ş.	37.6	52.8	46.4	44.1	33.0
Denizbank A.Ş.	63.3	62.9	59.9	61.0	62.0
Deutsche Bank A.Ş.	42.8	56.4	41.5	57.9	37.3
HSBC Bank A.Ş.	47.8	61.8	58.1	64.7	57.2
ICBC Turkey Bank A.Ş.	49.1	59.2	61.7	61.9	76.5
ING Bank A.Ş.	65.0	72.7	70.1	71.5	73.8
MUFG Bank Turkey A.Ş.	60.6	68.9	60.3	53.5	37.1
Odea Bank A.Ş.	59.3	68.4	69.1	68.0	70.3
QNB Finansbank A.Ş.	59.7	65.7	62.0	66.8	66.8
Rabobank A.Ş.	77.3	76.5	62.2	13.9	8.6
Turkland Bank A.Ş.	49.0	59.9	63.1	68.1	66.1
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	62.1	64.5	65.5	62.6	61.2
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	70.0	68.2	59.7	53.9	22.6
Bank Mellat	0.6	0.8	1.5	3.1	3.3
Habib Bank Limited	32.5	27.8	27.6	40.9	44.4
Intesa Sanpaolo S.p.A.	81.3	79.5	80.4	79.6	42.5
JPMorgan Chase Bank N.A.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Société Générale (SA)	41.1	49.4	4.8	27.5	31.9

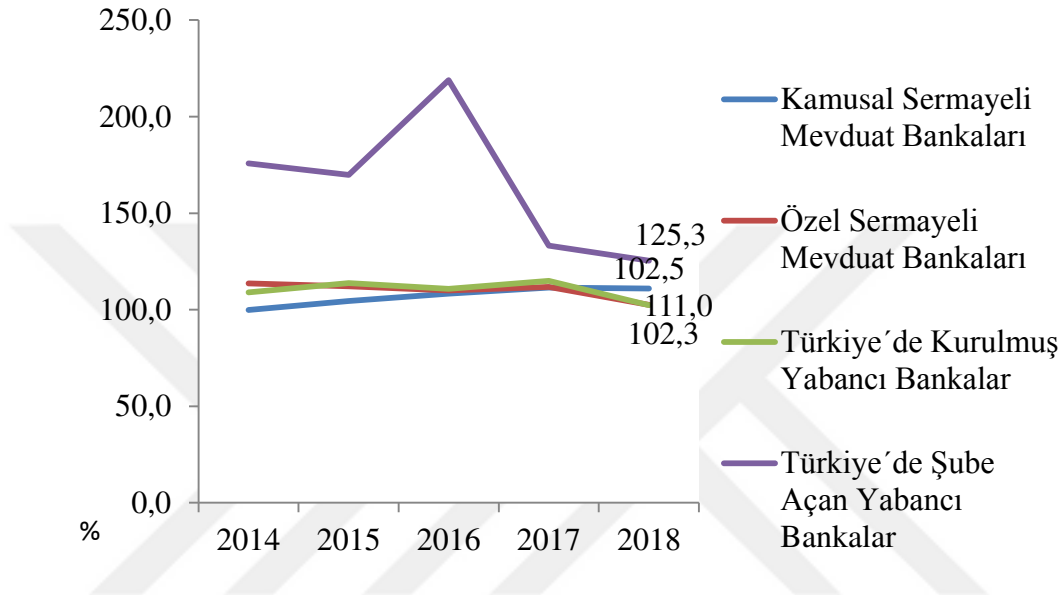
Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

3.5.2. Toplam Krediler / Toplam Mevduat Rasyosu

Mevduat toplamaya yetkili bankaların en önemli fon kaynağı mevduat olup bu konuda

bankalar arasında ciddi bir rekabet bulunmaktadır. Mevduat vadeli olabileceği gibi vadesizde olabilir. Vadesiz mevduat her hangi bir maliyet içermeyen bir fon olduğu için bankalar adında önem arz etmektedir. Bankalar topladıkları bu mevduatları kredi olarak vermektedirler.

Şekil 3.8.Toplam Krediler / Toplam Mevduat

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

2014-2018 yılları arasında kamusal sermayeli mevduat bankalarının ortalama kredilerinin mevduatlara oranı %107'dir. Aynı süre zarfında özel sermayeli mevduat bankalarının ortalama kredilerinin mevduatlara oranı %110'dur. Türkiye'de kurulmuş yabancı bankaların 2014-2018 yılları arasında ortalama kredilerinin mevduatlara oranı ise %110.1 seviyesindedir. Türkiye'de şube açan yabancı bankalarda bu oran ise %164'dür. Gözlem dönemimizi bir bütün olarak değerlendirdiğimizde 2018 ile 2014 arasında kamusal sermayeli mevduat bankalarının kredileri mevduatlardan daha hızlı artan tek grup olmuştur. 2014 yılında kamusal sermayeli mevduat bankalarının ortalama kredilerinin mevduatlara oranı %100 seviyesinde iken 2018 yılında %111 seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer banka gruplarında bu süre zarfında bu oran düşmesine rağmen hepsinde %100'ün üstündedir. Bank of China Turkey A.Ş.'nin yeni kurulmuş olması nedeniyle aldığı değerler oldukça yüksektir.

Tablo 3.9. Toplam Krediler / Toplam Mevduat					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	111.0	111.5	108.4	104.5	99.9
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	112.0	112.0	104.3	100.2	92.6
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	100.7	105.3	105.4	103.8	98.1
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	123.5	118.5	119.3	112.6	114.0
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	102.5	111.8	110.0	112.2	113.6
Adabank A.Ş.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Akbank T.A.Ş.	98.3	103.0	101.9	102.0	111.1
Anadolubank A.Ş.	88.8	93.0	95.6	93.1	96.0
Fibabanka A.Ş.	124.8	118.1	118.9	115.5	118.0
Şekerbank T.A.Ş.	89.1	104.8	109.1	112.5	108.1
Turkish Bank A.Ş.	80.0	103.6	93.8	105.0	99.0
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	99.7	113.9	113.1	119.9	115.1
Türkiye İş Bankası A.Ş.	106.1	117.9	115.2	115.7	116.7
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	104.3	115.1	111.9	117.2	116.1
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	102.3	114.9	110.9	113.8	108.9
Alternatifbank A.Ş.	112.8	116.3	118.7	148.6	138.9
Arap Türk Bankası A.Ş.	43.3	53.7	34.9	40.6	43.9
Bank of China Turkey A.Ş.	7,664,750.0	-	-	-	-

Burgan Bank A.Ş.	140.0	148.5	128.6	122.3	120.2
Citibank A.Ş.	48.5	66.4	63.6	61.8	52.0
Denizbank A.Ş.	103.6	101.1	97.8	110.2	100.0
Deutsche Bank A.Ş.	118.0	183.4	153.0	287.3	160.2
HSBC Bank A.Ş.	63.0	92.9	93.4	107.5	101.5
ICBC Turkey Bank A.Ş.	92.9	227.2	149.9	182.6	111.5
ING Bank A.Ş.	117.7	138.9	138.1	148.9	146.9
MUFG Bank Turkey A.Ş.	160.7	250.4	170.4	306.3	578.9
Odea Bank A.Ş.	86.3	94.7	90.4	86.1	85.5
QNB Finansbank A.Ş.	108.0	122.2	116.6	117.8	119.4
Rabobank A.Ş.	444,857.6	49,751.1	646,933.9	25,578.1	67,984.8
Turkland Bank A.Ş.	61.4	83.5	89.2	88.4	93.8
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	102.4	115.8	115.4	112.9	111.4
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	125.3	133.3	219.0	169.7	175.8
Bank Mellat	1.1	1.1	2.9	8.4	9.0
Habib Bank Limited	103.6	71.2	89.3	130.4	256.5
Intesa Sanpaolo S.p.A.	140.1	157.8	275.4	248.4	21,862.1
JPMorgan Chase Bank N.A.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Société Générale (SA)	62.9	63.5	11.6	75.1	360.7

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

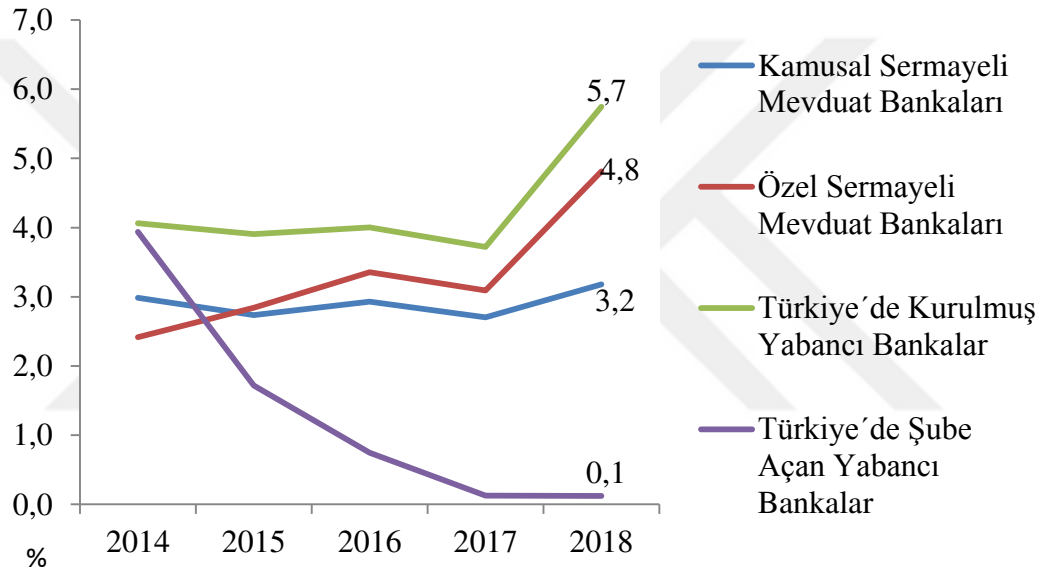
Banka bazında değerlendirdiğimizde ise kamusal sermayeli mevduat bankalarından Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. 2018-2014 yılları arasında kredilerini en çok yükselten bankadır. Özel sermayeli mevduat bankalarında ise bu süre zarfında en çok artış Fibabanka A.Ş.’de gerçekleşmiş olup en hızlı düşüş ise Şekerbank T.A.Ş.’de

olmuştur. Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalarda ise kredilerinin mevduatlara oranı genelde düşüş yönünde olmuştur. Burada en hızlı artış Burgan Bank A.Ş. tarafından gerçekleşmiştir.

3.5.3. Donuk Alacaklar / Toplam Krediler Rasyosu

Bir kredinin donuk hale gelmesi, bu kredinin sorunlu olduğunu, diğer bir ifade ile geri ödenmeme riskinin yüksek olduğunu gösterir. Bu nedenle donuk alacaklar banka için ciddi bir risk olup bu oranın yüksekliği yönetim açısından sorunlu bir durum oluşturmaktadır.

Şekil 3.9. Donuk Alacaklar / Toplam Krediler

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Yukarıda donuk alacakların toplam kredileri oranı bulunmaktadır. Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalarda 2014-2018 yılları arasında donuk alacakların toplam kredileri %4 seviyesindedir. Bu banka grubu en yüksek donuk kredi oranına sahiptir. Kamusal sermayeli mevduat bankalarda ise 2014-2018 yılları arasında donuk alacakların toplam kredilere oranı %2.9 seviyesinde olup özel sermayeli mevduat bankalarından çok az bir seviye (1 baz puan) daha üst seviyededir. Sektörde donuk alacaklarını en iyi yöneten banka grubu ise Türkiye’de şube açan yabancı bankalardır. Bankalar, normal koşullarda, açtıkları kredileri vadesi geldiğinde faiziyle birlikte tahsil ederler. Bunu gerçekleştirmediğinde de bu kredileri donuk alacak olarak sınıflandırır. 2016 yılından itibaren donuk alacaklar artmıştır.

Tablo 3.10. Donuk Alacaklar / Toplam Krediler					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	3.2	2.7	2.9	2.7	3.0
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	2.0	1.6	1.8	1.7	1.9
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	3.4	3.0	3.2	3.1	3.6
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	4.9	4.2	4.3	3.9	3.8
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	4.8	3.1	3.4	2.8	2.4
Adabank A.Ş.	-	-	-	-	-
Akbank T.A.Ş.	4.2	2.4	2.6	2.4	1.8
Anadolubank A.Ş.	8.4	2.9	3.1	3.7	3.1
Fibabanka A.Ş.	4.4	3.2	1.9	1.7	2.1
Şekerbank T.A.Ş.	5.7	4.9	6.1	6.0	5.7
Turkish Bank A.Ş.	7.4	3.5	1.6	1.5	0.8
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	4.3	3.1	3.1	2.3	2.5
Türkiye İş Bankası A.Ş.	4.3	2.2	2.4	2.0	1.6
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	5.9	4.6	5.0	4.1	3.6
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	5.7	3.7	4.0	3.9	4.1
Alternatifbank A.Ş.	4.4	4.6	5.2	5.1	5.0
Arap Türk Bankası A.Ş.	4.6	1.7	1.5	1.0	1.1
Bank of China Turkey A.Ş.	0.0	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	4.9	2.6	2.2	2.6	2.0
Citibank A.Ş.	2.5	2.4	2.5	2.2	3.9
Denizbank A.Ş.	6.8	4.8	5.3	5.2	3.9

Deutsche Bank A.Ş.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
HSBC Bank A.Ş.	5.6	5.7	10.1	6.1	6.4
ICBC Turkey Bank A.Ş.	1.2	1.3	2.3	4.4	5.6
ING Bank A.Ş.	5.4	4.4	4.0	3.0	2.7
MUFG Bank Turkey A.Ş.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Odea Bank A.Ş.	9.5	4.8	2.6	2.2	1.5
QNB Finansbank A.Ş.	6.5	5.2	6.1	6.6	5.4
Rabobank A.Ş.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Turkland Bank A.Ş.	48.6	12.0	6.6	6.1	2.8
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	5.1	2.6	2.8	2.8	2.5
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	0.1	0.1	0.7	1.7	3.9
Bank Mellat	142.5	104.4	87.4	72.8	71.9
Habib Bank Limited	5.6	5.2	5.1	5.7	8.3
Intesa Sanpaolo S.p.A.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
JPMorgan Chase Bank N.A.	-	-	-	-	-
Société Générale (SA)	0.0	0.0	0.0	19.3	5.8

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Banka bazında değerlendirdiğimizde ise donuk kredileri toplam kredilere oranı en çok yükselen banka Türkiye’de şube açan yabancı bankalardan Bank Mellat’tir. Banka’nın donuk kredileri toplam kredilere oranı 2014 yılında %71.9 iken 2018 yılında %142.5 seviyesindedir. İkinci en büyük artış ise Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalardan Turkland Bank A.Ş.’de gerçekleşmiştir. Üçüncü en büyük artış ise Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalardan Odea Bank A.Ş.’de gerçekleşmiştir. Donuk kredileri toplam kredilere oranı en çok düşen banka Türkiye’de şube açan yabancı bankalardan Société Générale (SA)’dir. İkinci en büyük artış ise Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalardan ICBC Turkey Bank A.Ş.’de gerçekleşmiştir. Özel sermayeli mevduat bankalarında

donuk kredileri toplam kredilere oranının en yüksek olduğu banka ise Anadolubank A.Ş.'dir.

3.6. Karlılık Yapısına İlişkin Rasyolar

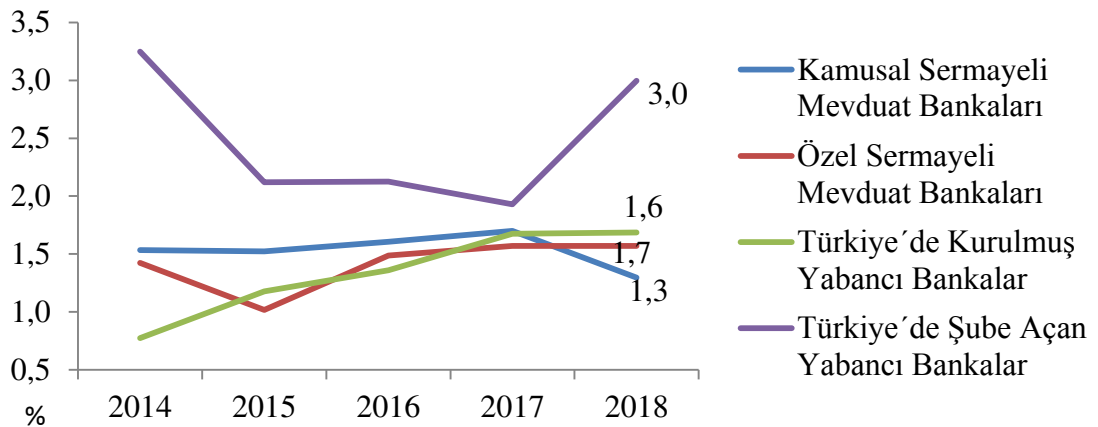
Çalışmamızın bankacılık sektöründe performans ve ölçüm yöntemlerinde de değinildiği üzere en iyi bilinen ve genel olarak kullanılan performans ölçütleri, özkaynak getirisi ve aktif karlılığı olup bu iki rasyoyu karlılık yapısına ilişkin kısımda değerlendireceğiz. Karlılığa ilişkin bilgiler 2.7.2.2 ve 2.7.2.3 alt başlıklarında detaylı olarak sunulduğundan dolayı tekrar burada değinilmeyecektir.

3.6.1. Ortalama Aktif Karlılığı Rasyosu

Aktif kârlılığı, bir bankanın toplam varlıklarına göre ne kadar kâr ettiğinin bir göstergesidir. Aktif kârlılığı, bir yönetim kuruluna, hissedara ya da menfaat sahibine şirket yönetiminin varlıklarını kazanç elde etmek için ne ölçüde verimli kullandığı hususunda bir bilgi vermektedir.

Aşağıda bankaların 2014-2018 yılları arasında grup bazında ortalama aktif karlılığı oranları bulunmaktadır. Türkiye’de şube açan yabancı bankalar bu süre zarfında ortalama %2.5 ile en yüksek aktif karlılığına sahip bankalardır. Ardından kamusal sermayeli mevduat bankaları %1.6 ile Türkiye’de şube açan yabancı bankaları takip etmiştir. Özel sermayeli mevduat bankaları %1.3, Türkiye’de kurulmuş yabancı bankaların ortalama aktif karlılığı %1.1 ile en son sırada bulunmaktadır.

Şekil 3.10.Ortalama Aktif Karlılığı

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Banka bazında değerlendirdiğimizde kamusal sermayeli mevduat bankalardan Türkiye

Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. 2014-2018 yılları arasında ortalama olarak en yüksek aktif karlılığı ile yönetilen banka olarak göze çarpmaktadır. Özel sermayeli mevduat bankalarından ise Adabank A.Ş.'ni göz ardı ettiğimizde Akbank T.A.Ş.'i 2014-2018 yılları arasında ortalama olarak %1.7 ile en yüksek aktif karlılığı ile yönetilen banka olarak göze çarpmaktadır. Türkiye'de kurulmuş yabancı bankalarda ise Rabobank A.Ş. en yüksek aktif karlılığı ile yönetilen banka olarak göze çarpmaktadır.

Kamusal sermayeli mevduat bankalarından Türkiye Halk Bankası A.Ş. ise 2018 yılındaki %0.7'lik ortalama aktif karlılığı ile dikkat çekmiştir. 2018 yılını Banka son beş yılın en düşük seviyesinde bitirmiştir. Özel sermayeli mevduat bankalarından Şekerbank T.A.Ş. 2018 yılındaki %0.3'lük ortalama aktif karlılığı ile dikkat çekmiştir. 2018 yılını Banka son beş yılın en düşük seviyesinde bitirmiştir.

Türkiye'de kurulmuş yabancı bankalardan Turkland Bank A.Ş.ise 2018 yılındaki eksi %6.2'lik ortalama aktif karlılığı ile dikkat çekmiştir. 2018 yılını Banka son beş yılın en düşük seviyesinde bitirmiş olup sektörde takip ettiğimiz bankalar arasında tek zarar eden banka olmuştur. Son olarak 2016 yılında kredi alımları azalmıştır. Çünkü 2016 yılında Türkiye'de kriz vardı.

Tablo 3.11. Ortalama Aktif Karlılığı					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	1.3	1.7	1.6	1.5	1.5
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1.6	2.0	2.0	1.9	1.8
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	0.7	1.4	1.2	1.3	1.5
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	1.4	1.5	1.4	1.1	1.2
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	1.6	1.6	1.5	1.0	1.4
Adabank A.Ş.	6.9	4.1	3.1	3.1	2.4
Akbank T.A.Ş.	1.8	2.1	1.8	1.4	1.6
Anadolubank A.Ş.	2.1	1.1	1.5	1.4	1.7

Fibabanka A.Ş.	1.0	0.9	0.9	0.8	1.0
Şekerbank T.A.Ş.	0.3	0.4	0.5	0.5	1.1
Turkish Bank A.Ş.	0.4	0.3	0.4	0.3	0.4
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	1.1	1.3	1.2	1.3	1.1
Türkiye İş Bankası A.Ş.	1.7	1.6	1.6	1.2	1.5
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1.4	1.3	1.2	0.9	1.1
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	1.7	1.7	1.4	1.2	0.8
Alternatifbank A.Ş.	0.9	0.4	0.1	0.5	1.2
Arap Türk Bankası A.Ş.	1.8	1.6	1.4	1.8	2.0
Bank of China Turkey A.Ş.	17.8	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	0.9	0.7	0.6	0.5	0.1
Citibank A.Ş.	5.3	3.2	2.4	2.2	2.2
Denizbank A.Ş.	1.7	1.7	1.5	1.0	0.9
Deutsche Bank A.Ş.	4.3	1.7	2.2	2.4	3.1
HSBC Bank A.Ş.	1.2	1.3	-1.3	-1.0	-0.2
ICBC Turkey Bank A.Ş.	0.4	0.4	0.2	-0.3	0.3
ING Bank A.Ş.	1.9	1.6	1.2	0.3	0.5
MUFG Bank Turkey A.Ş.	1.2	0.9	0.6	0.3	0.1
Odea Bank A.Ş.	0.1	0.9	0.6	0.2	0.0
QNB Finansbank A.Ş.	1.7	1.4	1.3	0.9	1.2
Rabobank A.Ş.	4.2	5.0	3.9	3.4	4.9
Turkland Bank A.Ş.	-6.2	-0.8	0.2	0.3	0.7
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	1.9	2.1	1.9	1.4	1.5

Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	3.0	1.9	2.1	2.1	3.2
Bank Mellat	13.1	6.9	6.5	3.4	2.1
Habib Bank Limited	5.7	3.6	3.1	3.9	3.5
Intesa Sanpaolo S.p.A.	2.0	1.3	1.9	1.8	5.4
JPMorgan Chase Bank N.A.	8.2	6.7	6.8	8.2	11.3
Société Générale (SA)	0.0	0.3	-9.9	-2.2	-0.1

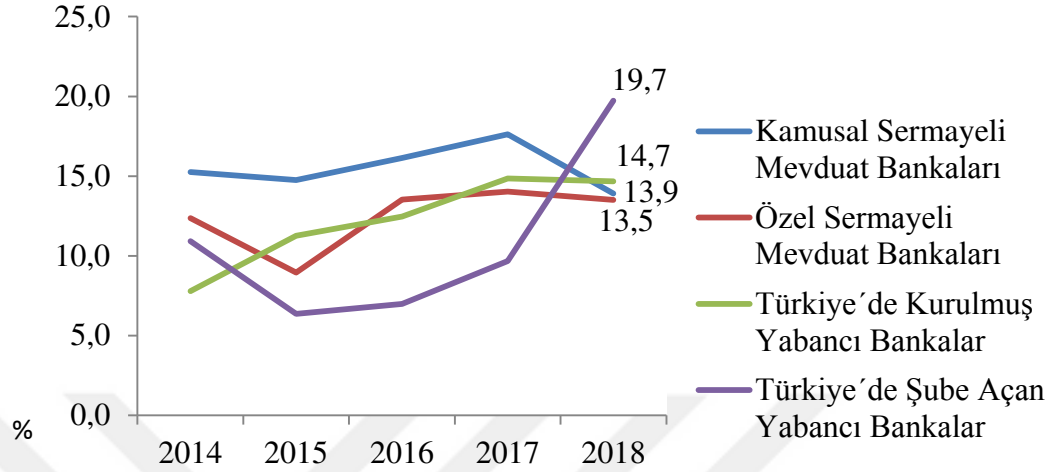
Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

3.6.2. Ortalama Özkaynak Karlılığı Rasyosu

Öz kaynak karlılığı firmanın finansmanda kullandığı özkaynaklarına göre ne ölçüde kârlı olduğunu gösterir. Bir bankanın sadece kârlı olması yeterli değil ayrıca alternatif maliyet açısından risksiz faiz oranıyla birlikte değerlendirilmelidir. Bu kapsamda aşağıda gösterge faiz oranının şeklini de sunduk. Gösterge faiz oranı (bileşik) ikincil tahvil/bono piyasasında en çok işlem gören kâğıdın faizidir.

Aşağıda bankaların 2014-2018 yılları arasında grup bazında ortalama özkaynakkarlılığı oranları bulunmaktadır. Türkiye’de şube açan yabancı bankalar bu süre zarfında ortalama %8.1 ile en düşük ortalama özkaynakkarlılığına sahip bankalardır. En yüksek ortalama özkaynak karlılığına sahip banka grubu %15.4 ile kamusal sermayeli mevduat bankalarıdır. Türkiye’de şube açan yabancı bankalar ise 2017 yılını %9.7 ortalama özkaynakkarlılığı ile son sırada kapatmasına rağmen, Türk Lirasının ciddi değer yitirdiği 2-yıllık gösterge faiz oranının gözlem dönemi zirvesine ulaştığı, 2018 yılında %19.7 ortalama özkaynak karlılığına grup içerisinde en kârlı hale gelmiştir.

Şekil 3.11.Ortalama Özkaynak Karlılığı

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Banka bazında değerlendirdiğimizde kamusal sermayeli mevduat bankalardan Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. 2014-2018 yılları arasında ortalama olarak %17.4 ile en yüksek özkaynak karlılığı ile yönetilen banka olarak göze çarpmaktadır. Özel sermayeli mevduat bankalardan ise Adabank A.Ş.’ni göz ardı ettiğimizde Akbank T.A.Ş.’i 2014-2018 yılları arasında ortalama olarak %14.3 ile en yüksek özkaynak karlılığı ile yönetilen banka olarak göze çarpmaktadır. Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalarda ise Citibank A.Ş. en özkaynak aktif karlılığı ile yönetilen banka olarak göze çarpmaktadır.

Kamusal sermayeli mevduat bankalarından Türkiye Halk Bankası A.Ş. ise 2018 yılındaki %13’lük ortalama özkaynak karlılığı ile dikkat çekmiştir. Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalardan Turkland Bank A.Ş.ise 2018 yılındaki eksi %47.7’lik ortalama özkaynak karlılığı ile dikkat çekmiştir.

Tablo 3.12. Ortalama Özkaynak Karlılığı					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	13,9	17,6	16,1	14,7	15,3
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	15,2	18,6	18,8	17,2	17,3
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	9,3	16,0	12,6	12,9	14,4
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	16,1	17,5	15,0	12,2	12,8
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	13,5	14,0	13,5	9,0	12,4
Adabank A.Ş.	7,2	4,6	3,6	3,7	2,8
Akbank T.A.Ş.	13,5	17,0	15,8	11,6	13,6
Anadolubank A.Ş.	15,1	9,5	12,2	11,1	12,5
Fibabanka A.Ş.	14,1	12,1	9,9	10,1	13,7
Şekerbank T.A.Ş.	3,4	4,4	4,9	4,2	10,1
Turkish Bank A.Ş.	2,8	2,4	2,7	2,0	2,6
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	10,7	12,7	12,8	13,7	11,1
Türkiye İş Bankası A.Ş.	14,6	13,4	13,8	10,1	12,8
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	13,5	12,9	11,9	8,8	10,1
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	14,7	14,8	12,5	11,3	7,8
Alternatifbank A.Ş.	12,0	4,6	0,8	6,1	16,7
Arap Türk Bankası A.Ş.	12,2	11,3	9,9	12,4	14,2
Bank of China Turkey A.Ş.	18,3	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	9,5	8,4	6,8	5,4	0,9
Citibank A.Ş.	31,6	19,6	15,5	14,1	13,1
Denizbank A.Ş.	15,4	16,1	15,0	10,9	10,7

Deutsche Bank A.Ş.	22,3	10,9	13,5	14,2	17,3
HSBC Bank A.Ş.	12,2	12,8	-14,4	-11,7	-1,9
ICBC Turkey Bank A.Ş.	5,6	5,0	2,3	-2,8	2,1
ING Bank A.Ş.	16,1	15,6	12,0	2,9	5,1
MUFG Bank Turkey A.Ş.	20,5	12,8	7,2	2,8	0,2
Odea Bank A.Ş.	0,5	8,9	8,4	3,7	0,0
QNB Finansbank A.Ş.	18,0	14,4	12,6	8,0	10,8
Rabobank A.Ş.	8,1	8,1	5,4	3,9	5,5
Turkland Bank A.Ş.	-47,7	-5,5	1,8	1,9	4,9
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	15,1	16,5	15,2	12,0	13,2
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	19,7	9,7	7,0	6,4	10,9
Bank Mellat	36,6	19,9	12,7	5,6	3,6
Habib Bank Limited	16,2	10,7	8,5	7,2	6,2
Intesa Sanpaolo S.p.A.	20,1	11,7	11,9	6,8	11,0
JPMorgan Chase Bank N.A.	9,1	7,5	8,0	9,8	12,4
Société Générale (SA)	0,3	1,5	-45,0	-12,7	-1,0

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

3.7. Gelir-Gider Yapısına İlişkin Rasyolar

Finansal kuruluşların gelir tablolarının performansı açısından gelir ve gider yapısının tespit edilmesimühim bir konudur. Finansal kuruluşun toplam gelir ve giderleri içinde en önemli payı ve mali kalemlerin değişimden ve yabancı para içeren işlemlerin tahsil ve ödemelerinden kaynaklanan kambiyo işlemleri de gelir tablosunda yer almaktadır. Sonuç olarak finansal kuruluşların kârının hangi gider ya da gelir kalemleri ile yükseltilebileceği gibi hususlar, gelir ve gider yapısı rasyolarının analiziyle incelenebilir (Çiftçi, 2009: 97).

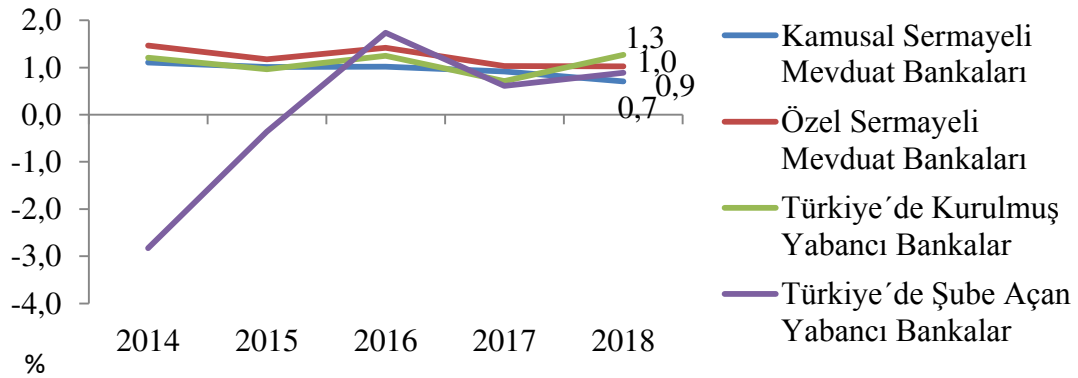
Gelir ve gider yapısına ilişkin rasyolar aşağıdaki üç rasyoyu inceleyeceğiz.

- Faiz Dışı Gelirler (Net) / Toplam Varlıklar
- Faiz Giderleri / Toplam Varlıklar
- Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler

3.7.1. Faiz Dışı Gelirler (Net) / Toplam Varlıklar Rasyosu

Türkiye Bankalar Birliği'nin resmi rasyo tanımlarına göre faiz dışı giderler diğer faaliyet giderleri olarak sınıflandırılmıştır. Banka bilançolarında diğer faaliyet giderlerine örnek kalemler aşağıdakilerden oluşmaktadır.

- Personel giderleri,
- Kıdem tazminatı karşılığı,
- Maddi duran varlık değer düşüş giderleri,
- Maddi olmayan duran varlık değer düşüş giderleri ve amortisman giderleri,
- Özkaynak yöntemi uygulanan ortaklık payları değer düşüş gideri,
- Elden çıkarılacak kıymetler değer düşüş giderleri ve amortisman giderleri,
- Elden çıkarılacak kıymetler,
- Aktiflerin satışından doğan zararlar,
- Satış amaçlı elde tutulan ve durdurulan faaliyetlere ilişkin duran varlıklar değer düşüş giderleri,
- Şerefiye değer düşüş gideri,
- Faaliyet kiralama giderleri,
- Bakım ve onarım giderleri,
- Reklam ve ilan giderleridir.

Şekil 3.12.Faiz Dışı Gelirler (Net) / Toplam Varlıklar

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Yukarıda bankaların 2014-2018 yılları arasında grup bazında net faiz dışı gelirlerin toplam varlıklara oranları bulunmaktadır. Türkiye’de şube açan yabancı bankalar 2014 yılında bu oranda eksi %2.8, 2015 yılında da eksi %0.4 seviyesi ile sektöründeki diğer banka gruplarından olumsuz şekilde ayrılmıştır. Bu iki olumsuz yıl nedeniyle Türkiye’de şube açan yabancı bankalar 2014-2018 ortalamasında %0 seviyesinde net faiz dışı gelir üretebilmişlerdir. Kamusal sermayeli mevduat bankalar ise 2014-2018 ortalamasında %1 seviyesinde net faiz dışı gelir elde etmişlerdir. Gözlem dönemimiz zarfında en yüksek net faiz dışı gelir elde eden banka grubu özel sermayeli mevduat bankalar grubudur. Bu grup 2014-2018 ortalamasında %1.2 seviyesinde net faiz dışı gelir elde etmişlerdir.

Banka bazında değerlendirdiğimizde kamusal sermayeli mevduat bankalardan Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.2014-2018 yılları arasında ortalama olarak %1.3 ile en yüksek net faiz dışı gelirlerin toplam varlıklara oranları ile yönetilen banka olarak göze çarpmaktadır. Özel sermayeli mevduat bankalardan Anadolubank A.Ş.’i 2014-2018 yılları arasında ortalama olarak %1.7 ile en yüksek net faiz dışı gelirlerin toplam varlıklara oranları ile yönetilen banka olarak göze çarpmaktadır. Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalarda ise MUFG Bank Turkey A.Ş. gözlem dönemimiz olan 2014-2018 yıllarının tamamında net faiz dışı gelirler üretememiştir.

Tablo 3.13. Faiz Dışı Gelirler (Net) / Toplam Varlıklar					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	0.7	0.9	1.0	1.0	1.1
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	0.1	0.7	0.9	0.9	0.9
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	0.9	1.0	1.0	1.1	1.1
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	1.5	1.2	1.2	1.2	1.5
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	1.0	1.0	1.4	1.2	1.5
Adabank A.Ş.	0.6	0.7	0.9	0.6	0.8
Akbank T.A.Ş.	1.3	1.1	1.6	1.3	1.4
Anadolubank A.Ş.	2.8	1.2	1.4	1.1	2.2
Fibabanka A.Ş.	1.5	0.7	0.9	0.5	0.6
Şekerbank T.A.Ş.	0.9	1.1	2.0	1.3	1.9
Turkish Bank A.Ş.	0.5	0.0	0.8	0.5	0.5
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	1.0	0.7	1.5	1.1	1.2
Türkiye İş Bankası A.Ş.	0.5	0.9	1.3	1.2	1.6
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1.3	1.2	1.4	1.1	1.4
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	1.3	0.7	1.2	1.0	1.2
Alternatifbank A.Ş.	2.0	0.4	1.6	1.5	0.9
Arap Türk Bankası A.Ş.	1.2	1.3	1.0	1.4	1.6
Bank of China Turkey A.Ş.	2.6	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	0.6	0.4	0.4	0.6	0.7
Citibank A.Ş.	3.4	-0.2	3.5	0.8	-1.0
Denizbank A.Ş.	1.3	0.9	1.2	0.9	1.2

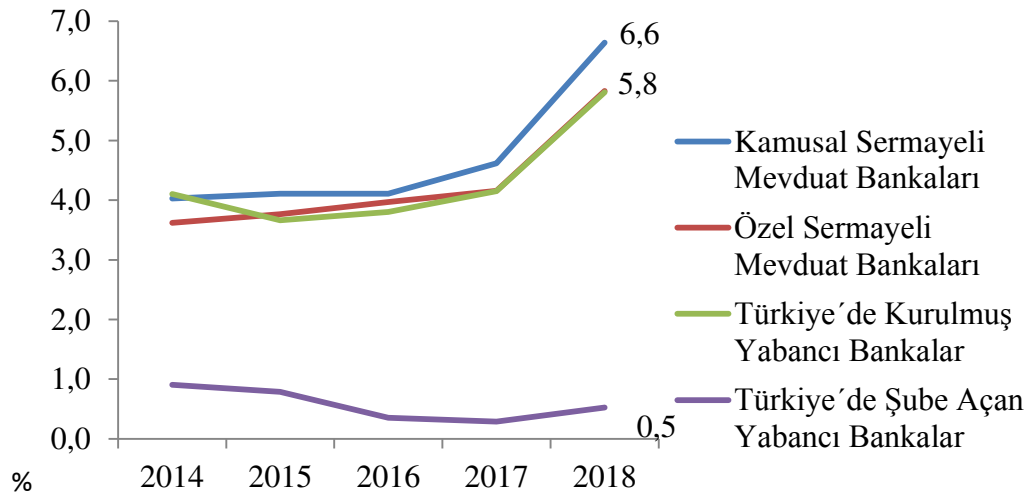
Deutsche Bank A.Ş.	-4.4	-0.3	1.6	2.2	2.0
HSBC Bank A.Ş.	0.8	0.6	2.8	2.3	1.9
ICBC Turkey Bank A.Ş.	0.6	0.2	0.4	0.1	0.1
ING Bank A.Ş.	1.9	1.0	1.2	0.5	0.7
MUFG Bank Turkey A.Ş.	-1.7	-1.3	-0.9	-0.6	-0.1
Odea Bank A.Ş.	1.0	0.4	0.8	-0.3	0.0
QNB Finansbank A.Ş.	0.5	0.5	1.1	1.0	1.9
Rabobank A.Ş.	0.5	0.5	0.6	0.4	0.0
Turkland Bank A.Ş.	0.9	1.9	1.3	0.9	1.3
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	1.7	0.8	1.3	1.1	1.5
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	0.9	0.6	1.7	-0.4	-2.8
Bank Mellat	6.4	3.8	3.6	1.2	0.9
Habib Bank Limited	3.5	1.6	1.9	2.3	2.0
Intesa Sanpaolo S.p.A.	-0.1	0.1	0.4	0.1	0.0
JPMorgan Chase Bank N.A.	8.9	2.4	12.4	8.0	1.2
Société Générale (SA)	3.7	3.9	6.8	-5.2	-19.8

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

3.7.2. Faiz Giderleri / Toplam Varlıklar Rasyosu

Bankaların faiz giderleri genel olarak aşağıdaki kalemlerden oluşmaktadır.

- Mevduata Verilen Faizler,
- Kullanılan Kredilere Verilen Faizler,
- Para Piyasası İşlemlerine Verilen Faizler,
- İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler,
- Diğer Faiz Giderleridir.

Şekil 3.13.Faiz Giderleri / Toplam Varlıklar

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Yukarıda bankaların 2014-2018 yılları arasında grup bazında faiz giderlerinin toplam varlıklara oranları bulunmaktadır. Burada kamusal sermayeli mevduat bankaların dönem ortalaması %4.7, özel sermayeli ve Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalar dönem ortalaması %4.3 iken Türkiye’de şube açan yabancı bankaların dönem ortalaması %0.6’dır.

Tablo 3.14. Faiz Giderleri / Toplam Varlıklar					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	6.6	4.6	4.1	4.1	4.0
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	5.8	4.3	3.7	3.8	3.9
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	7.6	5.0	4.3	4.3	4.1
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	7.0	4.7	4.5	4.5	4.2
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	5.8	4.2	4.0	3.8	3.6
Adabank A.Ş.	0.0	0.3	0.3	0.4	0.4

Akbank T.A.Ş.	5.8	4.0	3.7	3.4	3.5
Anadolubank A.Ş.	10.8	6.5	5.2	4.9	4.6
Fibabanka A.Ş.	8.5	6.0	5.1	4.4	4.9
Şekerbank T.A.Ş.	8.7	5.0	6.0	5.0	5.3
Turkish Bank A.Ş.	6.5	4.1	3.1	4.1	3.6
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	7.3	4.7	4.7	4.4	4.2
Türkiye İş Bankası A.Ş.	5.2	4.0	3.7	3.7	3.6
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	5.5	4.1	4.0	3.8	3.4
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	5.8	4.2	3.8	3.7	4.1
Alternatifbank A.Ş.	7.2	4.5	4.3	4.3	5.5
Arap Türk Bankası A.Ş.	1.6	1.1	0.7	0.7	0.8
Bank of China Turkey A.Ş.	0.0	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	8.8	6.0	5.7	4.9	4.6
Citibank A.Ş.	5.8	5.3	4.0	3.5	2.5
Denizbank A.Ş.	7.0	4.7	4.2	4.3	4.1
Deutsche Bank A.Ş.	1.1	1.8	2.1	2.1	2.6
HSBC Bank A.Ş.	4.8	3.6	4.4	4.0	4.0
ICBC Turkey Bank A.Ş.	4.9	3.0	3.0	2.6	4.4
ING Bank A.Ş.	5.9	4.3	4.0	3.5	3.8
MUFG Bank Turkey A.Ş.	1.8	0.9	0.5	0.3	0.1
Odea Bank A.Ş.	7.4	6.4	4.2	4.3	4.1
QNB Finansbank A.Ş.	5.5	4.2	4.2	4.3	4.5
Rabobank A.Ş.	0.4	0.2	0.1	0.1	0.0

Turkland Bank A.Ş.	13.1	8.3	6.2	5.6	5.1
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	5.5	3.7	3.5	3.2	3.5
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	0.5	0.3	0.4	0.8	0.9
Bank Mellat	1.2	0.3	0.1	0.1	0.1
Habib Bank Limited	3.1	1.6	0.8	0.6	0.5
Intesa Sanpaolo S.p.A.	0.3	0.1	0.3	0.3	0.1
JPMorgan Chase Bank N.A.	4.4	3.0	1.1	1.2	1.3
Société Générale (SA)	0.5	0.5	1.9	3.8	2.4

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Banka bazında değerlendirdiğimizde kamusal sermayeli mevduat bankalardan Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. ve Türkiye Halk Bankası A.Ş.2014-2018 yılları arasında ortalama olarak %5 seviyesinde olup Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.’den 70 baz puan daha yüksek bir oran yakalamışlardır.

Özel sermayeli mevduat bankalarda ise 2014-2018 yılları arasında faiz giderlerinin toplam varlıklara oranının en yüksek olduğu banka %6.4 ile Anadolubank A.Ş. olup bu Banka’yı %6 ile Şekerbank T.A.Ş. takip etmektedir. Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalardan Turkland Bank A.Ş. ise %7.7 ile 2014-2018 yılları arasında faiz giderlerinin toplam varlıklara oranının en yüksek olduğu bankadır. En düşük olan banka ise %0 ile Bank of China Turkey A.Ş. ve ardından da Rabobank A.Ş.’dir. Türkiye’de şube açan yabancı bankalarda ise 2014-2018 yılları arasında faiz giderlerinin toplam varlıklara oranının en yüksek olduğu banka %2.2 ile JPMorgan Chase Bank N.A.olup bu Banka’yı %61.8 ile Société Générale (SA) takip etmektedir.Son olarak 2017 yılında yaşanan kriz nedeniyle faiz giderleri yükselmiştir.

3.7.3. Faiz Gelirleri / Toplam GelirlerRasyosu

Bankaların faiz gelirlerigenel olarak aşağıdaki kalemlerden oluşmaktadır.

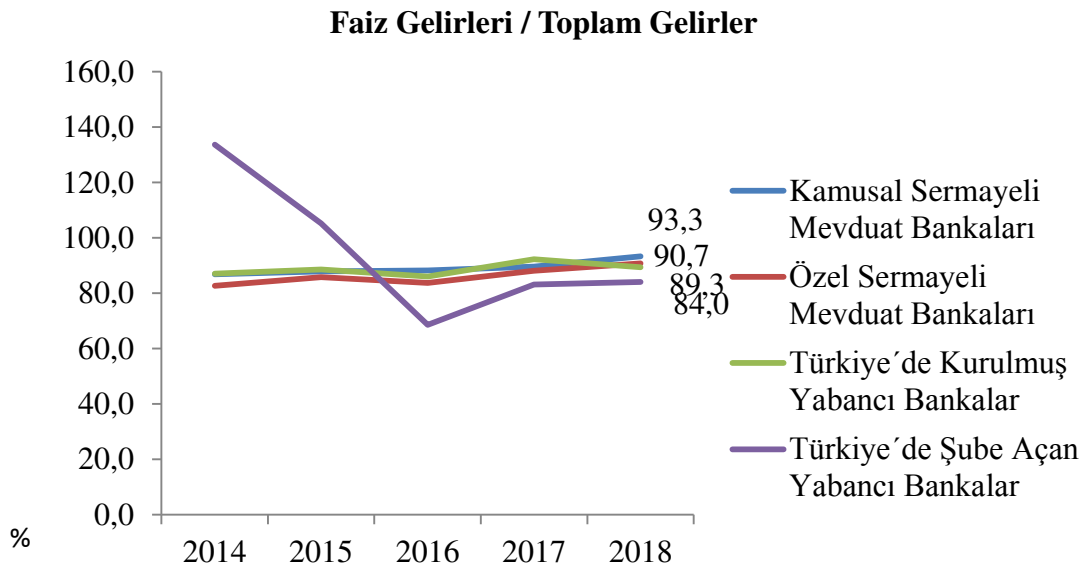
- Kredilerden Alınan Faizler,
- Zorunlu Karşılıklardan Alınan Faizler,
- Para Piyasası İşlemlerinden Alınan Faizler,

- Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar Zarara Yansıtılanlar,
- Menkul Değerlerden Alınan Faizler,
- Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılanlar,
- İtfa Edilmiş Maliyeti İle Ölçülenler,
- Bankalardan Alınan Faizler,
- Finansal Kiralama Gelirleridir.

Toplam Gelirler = Faiz Gelirleri + Net Ücret Komisyon Gelirleri/Giderleri + Temettü Gelirleri + Ticari Kar/Zarar + Diğer Faaliyet Gelirleri

Türkiye Bankalar Birliği'nin veri tabanındaki toplam gelirler hesaplaması ise yukarıda bulunmaktadır. Gelir gider yapısında inceleyeceğimiz son rasyo olan faiz gelirlerinin toplam gelirlere bölümü şeklinde hesaplamaktadır. Buradaki rasyo genel olarak tek seferlik işlemler hariç 1'e yakın olması beklenir. Bir seviyesinden ne kadar uzak ise banka komisyon, temettü ve ticari karlarını o kadar iyi yönetmiş anlamına gelmektedir.

Şekil 3.14.Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Yukarıda bankaların 2014-2018 yılları arasında grup bazında faiz gelirlerin toplam gelirlere oranları bulunmaktadır. Burada kamusal sermayeli mevduat bankalarının dönem ortalaması %89.2, özel sermayeli mevduat bankalarının dönem ortalaması %86.2 iken Türkiye’de kurulmuş yabancı bankaların dönem ortalaması %88.6’dır. Bu grup bazında en yüksek ortalamayı ise %94.9 ile Türkiye’de şube açan yabancı bankalar sağlamıştır. Burada bu bankaların elde etmiş olduğu ticari kar zararlar fark yarattığı düşünülmektedir.

Tablo 3.15. Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	93.3	89.6	88.2	87.9	86.8
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	99.0	92.0	89.3	89.1	89.6
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	91.9	88.7	87.8	87.3	86.7
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	87.0	86.8	86.8	86.5	82.9
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	90.7	88.1	83.7	85.8	82.7
Adabank A.Ş.	96.6	94.8	92.7	95.0	92.8
Akbank T.A.Ş.	89.1	86.6	80.9	83.4	83.0
Anadolubank A.Ş.	85.4	89.5	86.5	88.6	79.2
Fibabanka A.Ş.	89.6	93.3	90.4	94.1	93.9
Şekerbank T.A.Ş.	93.9	89.1	84.2	88.0	84.0
Turkish Bank A.Ş.	95.8	99.4	89.7	93.7	93.4
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	92.1	92.9	85.8	88.9	87.3
Türkiye İş Bankası A.Ş.	94.5	89.1	84.7	85.8	80.9
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	87.9	86.1	83.8	85.9	82.2
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	89.3	92.2	86.0	88.6	87.0
Alternatifbank A.Ş.	82.0	95.2	79.8	84.8	91.9

Arap Türk Bankası A.Ş.	80.9	77.8	78.6	70.9	70.5
Bank of China Turkey A.Ş.	84.3	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	95.5	95.8	95.4	93.3	91.2
Citibank A.Ş.	80.3	101.5	69.6	91.2	111.4
Denizbank A.Ş.	88.8	90.2	87.1	89.8	87.6
Deutsche Bank A.Ş.	137.4	103.5	79.2	73.9	78.9
HSBC Bank A.Ş.	92.4	93.9	74.8	77.0	80.4
ICBC Turkey Bank A.Ş.	92.7	97.3	93.7	97.5	99.2
ING Bank A.Ş.	85.8	90.5	87.6	94.2	92.5
MUFG Bank Turkey A.Ş.	147.5	147.0	148.6	135.4	106.6
Odea Bank A.Ş.	91.6	96.3	90.2	105.0	99.4
QNB Finansbank A.Ş.	95.1	94.8	88.8	89.8	81.6
Rabobank A.Ş.	94.6	93.6	92.6	95.1	100.3
Turkland Bank A.Ş.	95.5	85.5	87.7	91.1	86.8
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	86.7	90.6	84.9	86.3	82.3
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	84.0	83.1	68.6	105.1	133.7
Bank Mellat	68.6	55.1	59.5	83.1	83.8
Habib Bank Limited	75.8	81.5	73.2	73.5	80.2
Intesa Sanpaolo S.p.A.	104.6	97.5	87.1	96.4	99.5
JPMorgan Chase Bank N.A.	71.7	89.0	37.9	59.4	95.2
Société Générale (SA)	29.1	36.6	38.8	136.2	286.9

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

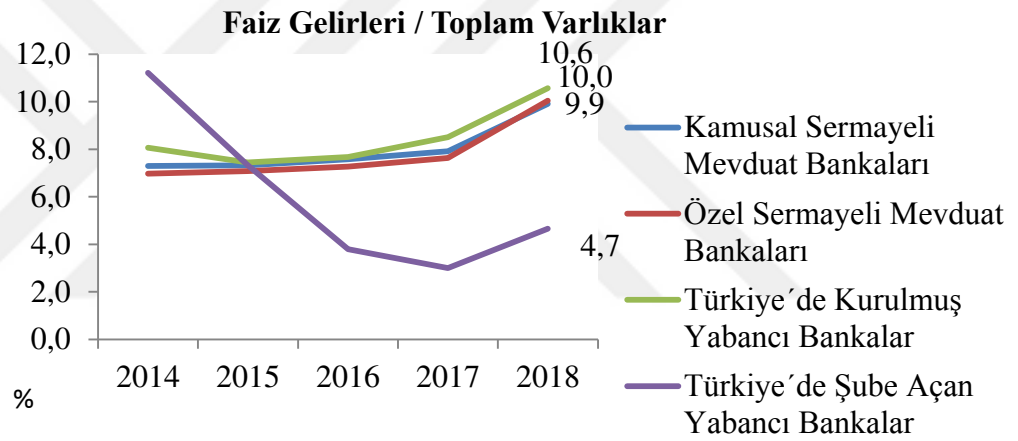
Banka bazında değerlendirdiğimizde kamusal sermayeli mevduat bankalardan Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.2014-2018 yılları arasında faiz gelirlerinin toplam

gelirlere oranı ortalama olarak %91.8 seviyesinde olup en yüksek seviyededir. Aynı süre zarfında Türkiye Halk Bankası A.Ş. %88.5, Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. ise %86 seviyesindedir. Özel sermayeli mevduat bankalarda ise 2014-2018 yılları arasında faiz gelirlerinin toplam gelirlere oranı en yüksek olduğu banka %94.4 ile Turkish Bank A.Ş.'dir. Türkiye'de kurulmuş yabancı bankalardan MUFG Bank Turkey A.Ş. ise %137 ile 2014-2018 yılları arasında faiz gelirlerinin toplam gelirlere oranı ortalama olarak en yüksek olduğu bankadır.

3.8. Aktif Faydalanması

Aktif faydalanmasında inceleyeceğimiz rasyo toplam faiz gelirlerinin aktiften aldığı paydır.

Şekil 3.15. Faiz Gelirleri / Toplam Varlıklar

Kaynak: (https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1179/Secilmis_Rasyolar-2018.xls erişim tarihi 14.09.2019)

Yukarıda bankaların 2014-2018 yılları arasında grup bazında faiz gelirlerin toplam varlıklara oranları bulunmaktadır. Burada kamusal sermayeli mevduat bankaların dönem ortalaması %7.4, özel sermayeli mevduat bankalarının dönem ortalaması %7.12 iken Türkiye'de kurulmuş yabancı bankaların dönem ortalaması %7.7'dir. Türkiye'de şube açan yabancı bankaların ortalaması ise %7.4'tür.

Tablo 3.16. Faiz Gelirleri / Toplam Varlıklar					
	2018	2017	2016	2015	2014
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	9.9	7.9	7.6	7.3	7.3
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	9.9	8.2	7.6	7.3	7.3
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	9.7	7.6	7.3	7.3	7.4
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	10.2	7.9	7.8	7.5	7.2
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	10.0	7.6	7.3	7.1	7.0
Adabank A.Ş.	17.3	13.5	11.3	11.3	9.7
Akbank T.A.Ş.	10.3	7.3	6.6	6.5	6.9
Anadolubank A.Ş.	16.1	9.9	9.0	8.7	8.5
Fibabanka A.Ş.	12.7	9.2	8.4	8.0	8.8
Şekerbank T.A.Ş.	13.4	9.0	10.5	9.4	9.9
Turkish Bank A.Ş.	11.4	8.2	6.6	8.1	6.7
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	11.6	9.2	9.0	8.6	8.3
Türkiye İş Bankası A.Ş.	9.3	7.6	7.2	7.0	6.8
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	9.5	7.2	7.1	6.9	6.5
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Bankalar	10.6	8.5	7.7	7.4	8.1
Alternatifbank A.Ş.	9.4	7.1	6.4	8.1	9.8
Arap Türk Bankası A.Ş.	5.2	4.4	3.8	3.4	3.7
Bank of China Turkey A.Ş.	14.3	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	12.1	8.6	8.3	7.9	7.2
Citibank A.Ş.	13.7	13.2	7.9	8.8	9.7
Denizbank A.Ş.	10.6	8.7	8.1	8.1	8.3
Deutsche Bank A.Ş.	16.2	8.2	6.1	6.2	7.7

HSBC Bank A.Ş.	9.2	9.2	8.3	7.6	7.7
ICBC Turkey Bank A.Ş.	7.9	5.7	5.6	5.2	9.3
ING Bank A.Ş.	11.6	9.4	8.5	7.6	8.3
MUFG Bank Turkey A.Ş.	5.4	4.0	2.8	2.3	1.9
Odea Bank A.Ş.	10.7	10.5	7.2	7.3	6.4
QNB Finansbank A.Ş.	10.4	8.7	8.6	8.9	8.6
Rabobank A.Ş.	9.3	8.0	7.0	7.8	7.6
Turkland Bank A.Ş.	18.6	11.3	9.5	8.8	8.7
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	10.8	8.2	7.4	6.8	6.9
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Bankalar	4.7	3.0	3.8	7.3	11.2
Bank Mellat	14.0	4.6	5.3	5.9	4.7
Habib Bank Limited	10.9	7.2	5.3	6.4	8.0
Intesa Sanpaolo S.p.A.	3.2	2.0	2.6	2.8	4.5
JPMorgan Chase Bank N.A.	22.5	19.6	7.6	11.7	24.5
Société Générale (SA)	1.5	2.3	4.3	19.5	30.4

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Banka bazında değerlendirdiğimizde kamusal sermayeli mevduat bankalardan Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.’nın 2014-2018 yılları arasında ortalama olarak faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranı %8.12 seviyesinde olup Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.’den 6 baz puan daha yüksek bir orandadır. Türkiye Halk Bankası A.Ş.’nin 2014-2018 yılları arasında ortalama olarak faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranı ise %7.8 seviyesindedir.

Özel sermayeli mevduat bankalarda ise 2014-2018 yılları arasında ortalama olarak faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranı %7.8 seviyesindedir. Bu banka grubu arasında ortalama olarak faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranı en yüksek olan banka %12.6 ile Adabank A.Ş.’dir. İkinci en yüksek banka ise %10.5 ile Anadolubank A.Ş. üçüncü en yüksek banka ise %10.4 ile Şekerbank T.A.Ş.’dir. Bu banka grubunda ortalama olarak

faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranı en düşük olan banka %7.4 ile Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'dir.

Türkiye'de kurulmuş yabancı bankaları incelediğimizde ise 2014-2018 yılları arasında ortalama olarak faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranı %8.5 seviyesindedir. Bu oran incelediğimiz gruplar arasında en yüksek orandır. Bu oranın yükselişini 2018 yılındaki %14.3'lük oranı Bank of China Turkey A.Ş. oranı sağlamaktadır. Bu bankayı gözardı ettiğimizde ise ortalama 40 baz puan düşerek %8.1'e düşmektedir. Bu banka grubu arasında ortalama olarak faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranı en yüksek ikinci olan banka %11.4 ile Turkland Bank A.Ş.'dir. Üçüncü en yüksek banka ise %10.7 ile Citibank A.Ş.dördüncü en yüksek banka ise %9.1 ile ING Bank A.Ş.'dir.Bu banka grubunda ortalama olarak faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranı en düşük olan banka %3.3 ile MUFG Bank Turkey A.Ş.'dir.

Türkiye'de şube açan yabancı bankaları incelediğimizde ise 2014-2018 yılları arasında ortalama olarak faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranı %6 seviyesindedir. Bu grup içerisinde ortalama olarak faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranı en yüksek olan banka %17.2 ile JPMorgan Chase Bank N.A. en düşük ise %3 ile Intesa Sanpaolo S.p.A.'dir.

SONUÇ

Finansal tablolar, yatırımcılara kendi başlarına bilgi sağlamak için genellikle yeterli olmayıp bu rakamların iyi bir şekilde okunup detaylandırılması gerekmektedir. Finansal tablo analizi, raporlanan finansal bilgilerin analizi yoluyla bir firmanın risk ve karlılığını anlama sürecidir. Finansal bilgiler firma içinde yönetim kuruluna firmanın mevcut ve potansiyel durumu hakkında bilgi sunar. Faaliyet oranları, bir şirketin varlıklarını ne kadar iyi kullandığını ölçer. Bu araştırmada Türkiye’de faaliyet gösteren ticari bankaların performansı incelenmiştir.

Performans kavramı, işletmelerin mevcut durumlarını görebilmeleri ve geleceğe dair planlamalar yapabilmeleri için önemli bir kavramdır. Belirli dönemlerde yapılan performans ölçümleri çalışanların ve işletmelerin performans durumlarını ortaya koymaktadır. Performans yönetimi ve denetimi işletmeler için performans ölçümlerinin uygulanabilir düzeye getirilebilmesi adına önem arz etmektedir.

Finansal tablo, bir kuruluştaki finansal durum, performans ve finansal durumdaki değişiklikler hakkında bilgi ve öneri sağlayan temel belgedir. Finansal performansın ölçülmesi, belirli bir zaman dilimine ve aynı sektördeki benzer firmalara dayanır veya sektörleri veya toplam sektörleri karşılaştırmak için kullanılır.

Analiz, firmanın likiditesini, karlılığını gösterir ve işin rasyonel ve normal şekilde yapıldığını belirten diğer rakiplerle karşılaştırmak için bir platform oluşturur. Diğer bir ifade ile finansal tablo analizi, bir şirketin finansal durumu hakkında finansal durumu hakkında temel bilgiler sağlamayı amaçlayan temel performansıdır. Bir şirketin finansal durumunu analiz etmek için, sadece finansal tablo ve rakamların kullanılması mümkün olmayıp bu bilgileri etkin şekilde yorumlamak gerekmektedir. Finansal oranlar sadece diğer bilgilerle karşılaştırıldığında anlamlıdır.

Bu kapsamda banka analizi çalışmamızda ayrı bir başlık altında sunulmuştur. Bankalar mevduat biriktiren, kredi veren, yerli ve yabancı fonları güvenli kılan, ekonomik politikalarda önemli görevler üstlenen veya daha doğru bir şekilde tüm ticaret faaliyetlerine katılan kurumlardır.

Bankaları karşılaştırmada kullanılan en önemli oranların başında sermaye yeterliliği oranı gelmektedir. Bu oran borç ödeme kabiliyetine, kredi riskine cevap verme ve operasyonel risklere bakarak bankalar için standartlar koymaktadır.

Bankaların performansını etkileyen faktörlerin başında personel kalitesi, kaynakların verimli kullanımı, risk yönetimi, sermaye yeterliliği, likidite ve karlılık ve alternatif dağıtım kanalları ve teknoloji kullanımı gelmektedir.

Bankacılık sektöründe performans ölçüm yöntemlerinde camels analizi, öz kaynak karlılığı (ROE), aktif karlılığı (ROA), net faiz marjı (NIM), riske göre düzeltilmiş karlılık göstergeleri, Z-Score değeri (Z-Score) ve diğer risk ayarlı performans ölçütleri (DuPont modeli) yöntemleri kullanılmaktadır.

Çalışmamızda ekonomide fon fazlası olanlar ile fon açığı olanlara köprü görevini sürdüren bankalar için son beş hesap dönemi için analiz çalışması yapıldı. Ve sermaye yeterliliği rasyoları, likidite yapısına ilişkin rasyolar, aktif kalitesine ilişkin rasyolar, kârlılık yapısına ilişkin rasyolar, gelir-gider yapısına ilişkin rasyolar ve aktif faydalanması ile ilgili bankaları 2014-2018 yılları arasında incelendi.

Türk Bankacılık Sektöründe Haziran 2019 itibarıyla; 34 Mevduat 13 Kalkınma ve Yatırım 6 Katılım Bankası olmak üzere toplam 53 banka faaliyet göstermektedir. Haziran 2019 dönemi İtibarıyla şube sayısı 11.495 adet ve personel sayısı 206.032 kişidir. Yaptığımız çalışma göstermektedir ki Türkiye’de kamu sahipliğindeki bankalar ile diğer bankalar arasında anlamlı derecede farklı bir davranış şekli bulunmaktadır. Burada kamu bankalarının misyonları gereği ekonomiyi desteklemeleri kârlılıktan daha ön planda olabilmektedir.

Örneğin kredi verme davranışı şeklinde incelendiğinde, kamu sermayeli bankaların kredi verme iştahı açısından, özel bankalara nazaran daha fazla kredi verdiği tespit gözlenmiştir. Likit varlıkların toplam aktiflere oranı 2018 kur çalkantısı sonrasında kamu ve özel bankaların davranışlarında farklılığı netleştirmiştir.

Şirketbilançosundailgilenirken faaliyet karları ile ilgilenilmesinin nedeni amacının sorunlu tarafları içermeyen önemli bir performans göstergesi olduğundandır. Finansal oranlar ele alınan hesap yılının analiz edilmesinde fayda sunarken sorunlu alanlara da işaret etmektedir. Oranlar, firma faaliyet sonuçları ile mali durumu değerlendirmede kullanım hedeflerin göre sınıflandırılır. En önemli oran firmanın faaliyetlerinden ne kadar gelir elde ettiğini gösteren faaliyet karı olup istikrarlı olması yatırımcılar tarafından tercih edilir. Ayrıca faaliyet oranları çoğu zaman sektördeki emsal firmaları karşılaştırma yapmak için de kullanılır.

Türkiye’de bankacılık sektörünün kredi arzı ile milli gelir büyümesi arasında yüksek

oranda ilişki bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile ülke büyümesinde seyre benzer bir performans gösteren bankacılık sektörü büyümesi 2018 yılının ikinci yarısında yaşanan döviz kuru çalkalanmasından etkilenmiştir. Sabit kurla, ilk yarıda yıllık bazda % 14 olan bilanço büyümesi, yılsonunda % 7 olmuştur.

Kredi arzı ve talebi de bu süre zarfında yavaşlamıştır. Bankacılık sektörü piyasalarda yaşanan bu gelişmelerin bir sonucu olarak, bilançolara etkisi ve alınan önlemler konusunda yabancı hissedarların bilgilendirilmesine, yabancı para borç alma işleminin düşük olmamasına yoğun çaba harcamıştır.

Bankalara borçlu olan sektördeki şirketlerin kredi borçları içinde döviz kredilerinin payının yükselmesi, kur ve faiz riskine verilen önemi yükseltmiştir. Sektörün toplam aktifler yıllık bazda % 19 oranında büyüyerek 3.8 trilyon TL'ye ulaşmıştır. Toplam aktiflerin milli gelire oranı % 104 düzeyindedir. Mevduat, aktiflerin % 53'ünü, mevduat dışı kaynaklar ise % 26'sını finanse etmiştir. Özkaynakların toplam aktiflere oranı % 11'dir.

Tahsili gecikmiş alacak miktarı 97 milyar TL'dir. İlk grupta sınıflandırılan kredilerin toplam krediler içindeki payı % 89 seviyesindedir. Yakın izlemde sınıflandırılan kredilerin payı ise % 11 seviyesindedir. Özel karşılık öncesi tahsili gecikmiş alacakların kredilere oranı % 3,9 olmuştur. Sektörler itibarıyla tahsili gecikmiş alacak oranı toptan ve perakende ticaret sektöründe % 5,4, inşaat ve gayrimenkul sektöründe % 5,5, enerji sektöründe % 3,4, imalat sanayi sektöründe % 4, tarım sektöründe % 3,7 ve turizm sektöründe % 4,7 düzeyindedir.

2018 yılında Amerika ile yaşanan siyasi çalkantı sonucu Türk Lirasının hızlı değer kaybı şirketlerin yabancı para borçlarını Türk Lirasını bazında yükseltmiştir. Özellikle inşaat ve enerji sektörlerine kullanılmış kredilerin geri ödenmesinde yaşanan sıkıntılar bankarın kredi verme iştahını sınırlandırmıştır. Yaşanan kur krizinden 1 yıl sonra hala tahsil edilemeyen ve bankaların takipteki krediler kısmında da sınıflandırılmayan yoğunluğu inşaat ve enerji sektörü kredileri için düzenleyici kuruluş bu kredilerin donuk alacak olarak kayıt edilmesi için 2019 yıl sonuna kadar süre vermiştir.

Böylelikle Temmuz 2019 banka finansal tabloları kullanılarak yapılan araştırma sonucunda, bankacılık sektörünün %18,2 olan sermaye yeterlilik rasyosunun %17,7 seviyesine gerilediği, donuk alacak rasyosunun ise %4,6'dan % 6,3 seviyesine

yükseldiği tespit edilmiştir.

Bu tespit sonrası bankalar bu kredilerin bir kısmını kendi bünyesinde tahsil etmeye çalışacaklardır. Eğer tahsil kabiliyeti yoksa bu krediler zaman içerisinde varlık yönetim şirketlerine satılacaktır. Varlık yönetim şirketleri; bankaların sahip olduğu alacakların tahsili, yeniden yapılandırılması ve satılması amacıyla faaliyet göstermek üzere kurulan şirketlerdir. Bu kapsamda önümüzdeki dönem bankacılık sektörü için yavaş büyüme dönemi beklenmektedir. Ancak düzenleyici kuruluş tarafından mali bünye değerlendirme çalışmaları düzenli aralıklarla yapılması önemlidir. Bu kapsamda, son bir yıl içerisinde kamu sermayeli bankalar başta olmak üzere bankacılık sektörünün kardan gelen katkı hariç nakdi, ilave ana sermaye ve katkı sermaye unsurlarında toplam 49 milyar Türk Lirası tutarında artış yaşanmıştır. Bunun bir sonucu olarak bankacılık sektörünün hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerdeki emsallerine göre iyi durumda olduğu gözlenmiştir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akal, Z. (2000). *İşletmelerde Performans Ölçüm ve Denetimi*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi.
- Akbulak, Y., Kavaklı, E., Tokmak, A.,(2004) *Kayıp Yıllar, Türkiye’de 1980’li Yıllardan Bu Yana Kamu Borçlanma Politikaları Ve Bankacılık Sektörüne Etkileri*, Beta Ya., No. 1516, 1.B., İstanbul: 2004.
- Akgüç, Ö., (1989), *100 soruda Türkiye’ de Bankacılık*, İkinci Baskı, Ankara: Gerçek Yayınları.
- Akgüç, Ö. (2011), *Mali Tablolar Analizi*, İstanbul: Avcıol Basım-Yayın.
- Anthony, R. N.-Welsch, G. A.- Reece, J. S. (1985). *Fundamentals of management accounting*. McGraw-Hill/Irwin.
- Arman T. (1997), *Bankalarda Finansal Yönetime Giriş*, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No. 203, İstanbul.
- Arman, T., (1997), *Risk Analizine Giriş*, İstanbul.
- Armstrong, M. (2009). *Armstrong's handbook of performance management: An evidence-based guide to delivering high performance*. KoganPagePublishers.
- Athanasoglou, P. P., S. N. Brissimis and M. D. Delis, (2005) *Bank-Specific, Industry-Specific and Macroeconomic Determinants of Bank Profitability*.
- Aydemir, N., (2004), *Dünden Bugüne Türkiye’ de Bankacılık*, Ankara: Türkiye Tekstil Sanaii İşverenleri Derneği.
- Bagırov Sabit (2003). *Azerbaycanın Petrol Anlaşmaları*, Bakü: Qanun Neşriyatı
- Daft, Richard L., (1991), *Management*, Sec. Edit., Dryden, Press, USA.
- Dileep R. M., (1974). *Working Capital Management*, Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall, Inc.
- Drucker, P. (1999). *21. Yüzyıl İçin Yönetim Tartışmaları*, Çev. İ. Bahçivangil – G. Gorbon, Epsilon Yay., İstanbul.
- Edmonds, Thomas P.,Cindy D. Edmonds, Bor-YiTsay, Philip R. Olds, and Nancy W. Schneider, eds. (2006). *Fundamental Managerial Accounting Concepts*. Boston:

McGraw-Hill/Irwin.

Ertuğrul, A. ve Zaim, O., (1996), *Türk Bankacılığında Etkinlik, (Tarihi Gelişim Kantitatif Analiz)* Ünal Ofset, Ankara.

Ganbaatar, J. (2010). *Analyzing Financial Statements*.

Greene, Mark, (1997), *Risk and Insurance*, England.

Güler, M., (2001), *Türk Bankacılık Sektörünün Sorunları ve Geleceği*, Ankara: Ticaret Odası Yayınları.

ICPSR/University of Michigan. (2011). *Guide to Codebooks*.

Irawan, A. B., (2015). *Evaluation Of Performance Auditing In Indonesia: A Critical Systemic Approach To Addressing Public Accountability*.

Kandemir, A. (2002). *Dünyada ve Türkiye’de Kalkınma Bankacılığı ve Kalkınmanın Finansmanı*. TKB Ankara: 15.

Kell, W. G., Weygandt, J. J., &Kieso, D. E. (1996). *Accounting principles*.

Kieso, D. E.,Weygandt, J. J., &Warfield, T. D. (2001). *Intermediate Accounting*, 10. Aufl., New York UA.

KristinReichborn-Kjennerud (2013). *Does Performance Auditing Matter? The government administration’s response to the performance auditing of the Norwegian Office of theAuditor General*.

Luecke, R. (2008). *Performans Yönetimi*. (A. Özer, Çev.) İstanbul: İş Bankası Yayınları.

Mahmud, R. (2013). *Financial statementanalysis of Sonali Bank Limited*.

Morris, S., And H. S. Shin, (2010), *Illiquidity Component of Credit Risk*, available at <http://www.princeton.edu/~smorris/pdfs/MorrisIlliquidityComponentofCreditRisk.pdf>.

Özdemir, M., (1999), *Finansal Yönetim*, Türkmen Kitabevi, 2. Baskı, İstanbul.

Parasız, İ., (2000), *Para, Banka ve Finansal Piyasalar*, Yedinci Baskı, Ankara: Ezgi Kitabevi.

Redman, T.,&Wilkinson, A. (2009). *Contemporary human resource management: Text and cases*. PearsonEducation.

Runfors, A. & Lund, F. R., (2017). *Performance measurement for better or for worse?*

A study in Swedish primary care.

Sipahi, B., (2009), *Mali Analiz*, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, İstanbul.

Şahin, H., 2002, *İktisada Giriş* 6.baskı, Ezgi Kitabevi Bursa.

Şimşek, Ş. (2001). *İşletme Bilimlerine Giriş*. Konya: Günay Ofset.

Takan, M., (2001), *Bankacılık Teori Uygulama ve Yönetim*, Ankara: Nobel Yayınları.

Tulgar, K. (1993), *Ticari Bankalarda Aktif – Pasif Yönetimi*, İstanbul: T.B.B. Yayınları, No: 177.

Vaughan, Emet-Vaughan, Terese, (1995), *Essential of Insurance: A Risk Management Perspective*, New York.

Walton RE (2005). *Quality of Work Life (QWL) Measurement*. Available from <http://www.Syn.Com/QWL.htm>

Weston, J. F. & Brigham, E. F., (1979). *Essentials of Managerial Finance*, 5th ed., Hinsdale, Ill., The Dryden Press.

Wu, D. (2009). *Measuring performance in small and medium enterprises in the information and communication technology industries*.

Yousafzai, D. (2014). *Valuation of SAS*.

Savcı, M. (2011). *Mali Tablolar Analizi*, Trabzon: Murathan Yayınevi

Williams, Jan R.; Susan F. Haka; Mark S. Bettner; Joseph V. Carcello (2008). *Financial & Managerial Accounting*. McGraw-HillIrwin. p. 40. ISBN 978-0-07-299650-0.

Kothari C.R., *Research Methodology – Methods & Techniques*, Wishawa Prakashan, New Delhi, 2003.

Tezler

Ahmad-Latiffi, A. (2012). *Performance measurement for construction businesses* (Doctoral dissertation, © Aryani Ahmad Latiffi).

Aksoy, D. (2011). *Türkiye’deki mevduat bankalarının finansal performanslarının ölçümü üzerine bir uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı İstatistik Bilim Dalı, İstanbul.

Al-Sabbagh, N. (2004). *Determinants of capital adequacy ratio in Jordanian banks*. Master thesis, Yarmouk University. Irbid, Jordan. 30 March.

Amara, S. M. O. (2011). *Performance auditing in the Libyan public sector* (Doctoral dissertation, University of Gloucestershire).

Atukalp, M. E. *Türk bankacılık sisteminde yabancı mülkiyetinin mevduat bankalarının finansal performansına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Doktora Programı, Trabzon.

Avcı, P. (2012). *2008 Küresel krizinin Türk bankacılık sektöründeki finansal oranlara etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Edirne.

Bilge, N. (2014). *Mobbingin Mağdur, Aile, Örgüt ve Toplum Üzerindeki Etkileri: Dava Açan Mobbing Mağdurları Üzerinden Bir İnceleme*. Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Carton, R. B. (2004). *Measuring organizational performance: An exploratory study* (Doctoral dissertation, University of Georgia).

Chearskul, P. (2010). *An empirical investigation of performance measurement system use and organizational performance* (Doctoral dissertation, Virginia Tech).

Çağırğan, M., (1997), *Risk Yönetimi*, İstanbul Üniv. Sos. Bil. Enst. Yayınlanmamış Y.Lisans Tezi, İstanbul.

Dickinson, G. (2008). *Performance measurement and performance management of innovative products* (Doctoral dissertation, University of Bath).

Doğan, B. (2008). *Bankaların gözetiminde bir araç olarak kümeleme analizi: Türk bankacılık sektörü için bir uygulama*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Finans ve Bankacılık Bilim Dalı, İstanbul.

Erdoğan, B., (2006). *Gelişmekte Olan Ülkelerde Finansal Krizler ve Finansal Kriz Modelleri*, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdoğan, B. (2010). *Bankalarda Mali Başarısızlıkların Önceden Tespitinde Erken Uyarı Sistemi Ve Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İstatistik Anabilim Dalı, Ankara.

Gürel, E. (2002). *Banka Finansal Performansının Ölçülmesi Ve Beş Ticari Banka Üzerinde Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Aydın.

Ham, Y. J. (2009). *Performance Measurement in the Social Housing Sector in England: the Case of Housing Associations* (Doctoral dissertation, University of Birmingham).

Işık, Z. (2009). *A conceptual performance measurement framework for construction industry*. Unpublished PhD Thesis in Civil Engineering, submitted to the Graduate School of Natural and Applied Sciences of Middle East Technical University.

İlarslan, K. (2011). *Birleşme Ve Satın Almaların Finansal Oran Yoluyla İşletmelerin Finansal Performansı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.

Koch, T. W., ve MacDonald, S. S. (2015). *Bank Management*(8th Edition). Cengage Learning.

Küçükbaşakçı, R.,(2004), *Banka Yeniden yapılandırma programları ve Ekonomik Sonuçları*,Uzmanlık Yeterlilik Tezi, TCMB.

Mohamed, M. H. (2015). *Financial statement analysis in the airline industry: A comparative study on Turkish Airlines and Royal Dutch Airlines (KLM)* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Molefe, G. N. (2007). *A support staff performance management model for a selected tertiary institution in the Tshwane Metropolitan Area* (Doctoral dissertation, University of Johannesburg).

Sefali, F. T. (2010). *The impact of the performance management system on accountability in the public service of Lesotho* (Doctoral dissertation, University of theFreeState).

Serakwane, T. V. (2005). *Employees' perception of the effectiveuse of the performance appraisal system in a financial institution* (Doctoral dissertation, University of Johannesburg).

Shoaib, Y. (2011). *Performance measurement and analytic modeling of a web*

application (Doctoral dissertation, Master'sthesis, RyersonUniversity, Toronto, ON).

Toprak, C. (2013). *Özel Sağlık Sektöründe İnovasyon: Özel Sağlık Sektöründe İnovasyon ve Finansal Performans İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Kurumları İşletmeciliği, Ankara.

Yeler, M., (2006), *Müşteri İlişkileri Yönetimi (CRM) ve Türkiye' de Bankacılık Sektöründe CRM Uygulamalarında Eğitimin Rolü* (Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bankacılık Eğitimi Bilim Dalı).

Zhang, Y. (2012). *The impact of performance management system on employee performance-Analysis with WERS 2004*(Master'sthesis, University of Twente).

Dergi ve Makaleler

Abba, G. O., Zachariah, P., & Inyang, E. E. (2013). "Capital Adequacy Ratio and Banking Risks in the Nigeria Money Deposit Banks". *Research Journal of Finance and Accounting*, 4(17), 17–25.

Abdel Karim, R. A. (1996). "The Impact of the Basel Capital Adequacy Ratio Regulation on the Financial and Marketing Strategies of Islamic Banks." *International Journal of Bank Marketing*, 32–44.

Akgüç, Ö. (2007). "Türkiye'de Yabancı Bankalar". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 36.

Aktan, B. ve Bodur, B. (2006). "Oranlar aracılığıyla finansal durumunuzu nasıl Çözümlersiniz? Küçük işletmeler için bir rehber". *Journal of Yasar University*, 1(1), 49-67.

Albayrak, Y. E.,& Erkut, H. (2005). "Banka performans değerlendirmede analitik hiyerarşi süreç yaklaşımı". *İtü dergisi Mühendislik*, 4(6), 47–58.

Amin, P., Singh, M., ve Singh, K. (2011). "Adrenergic Receptor-Stimulated Cardiac Myocyte Apoptosis: Role of 1 Integrins". *Journal of signal transduction*.

Ariff, M.,& Can, L. (2008). "IMF Bank-Restructuring Efficiency Outcomes: Evidence from East Asia". *Journal of Financial Services Research*, 35(2), 167–187. doi:10.1007/s10693-008-0047-2

Atieh, S. H. (2014). Liquidityanalysisusingcashflowratios as comparedtotraditionalratios in thepharmaceuticalsector in Jordan. *International journal*

of Financial research, 5(3), 146-158.

Avkiran, N. K. (1995), "Developing an Instrument to Measure Customer Service Quality in Branch Banking", *International Journal of Banks Marketing*, Vol. 12(6), pp. 10-18. Bangladesh Bank, Annual report, 2006

Aygün, M., Taşdemir, A., & Çavdar, E. (2010). "Banka Performansı Üzerinde Yönetim Kurulu Büyüklüğünün Etkisi". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(3), 67–78.

Aysan, A. F., & Ceyhan, Ş. P. (2008). "What determines the banking sector performance in globalized financial markets? The case of Turkey". *Physica A: Statistical Mechanics and Its Applications*, 387(7), 1593–1602. doi:10.1016/j.physa.2007.11.003

Ball, R. (2006). International Financial Reporting Standards (IFRS): pros and cons for investors. *Accounting and business research*, 36 (sup1), 5-27.

Balli, R., (2016). The Role of Performance Audit on Performance Improvement and Accountability in the Audited Public Sectors of Oromia National Regional State.

Barros, C. P., Managi, S., & Matousek, R. (2012). "The technical efficiency of the Japanese banks: Nonradial directional performance measurement with undesirable output". *Omega*, 40(1), 1–8. doi:10.1016/j.omega.2011.02.005

Batty, J., 2010, Ratio analysis. In: A. Goyal, M. Goyal. "Accounting for Managers." s.l.: V.K. (India) *Enterprises*, pp. 228.

Beckman-Cross, T. R. (2016). "Evaluating Alliance Non-cost Performance Measurement".

Bektaş, H. (2013). "Finansal oranlar ve borsa performans oranları ilişkisi: İmkb’de işlem gören bankaların kanonik korelasyon analizi".

Berman, E., ve Wang, X. (2000). Performance measurement in US counties: Capacity for reform. *Public Administration Review*, 60(5), 409-420.

Bradley, L., and Stewart, K. (2003). "The Diffusion of Online Banking". *Journal of Marketing Management*, 19, 9/10, 1087-1109.

Brignall, S., ve Modell, S. (2000). A”n institutional perspective on performance measurement and management in the ‘new public sector’". *Management accounting research*, 11(3), 281-306.

Calvo, G. A.,(1998). "Capital Flows and Capital-Market Crises: The Simple Economics of Sudden Stops,"*Journal of Applied Economics*, Universidad del CEMA, vol. 1, pages 35-54, November.

Charitou, M. S., Elfani, M., & Lois, P. (2010). "The Effect Of Working Capital Management On Firms Profitability: Empirical Evidence From An Emerging Market". *Journal of Business & Economics Research* (JBER), 8(12).

Chien C.-F., Chen L.-F., "Data mining to improve personnel selection and enhance human capital: A case study in high-technology industry", *Expert Systems with Applications*, 34(1): 280-290 (2008).

Clausen, J. (2009). "Accounting 101–Financial Statement Analysis in Accounting: Liquidity Ratio Analysis Balance Sheet Assets and Liabilities". *Journal of financial statement*.

Collings, D. G., ve Mellahi, K. (2009). "Strategic talentmanagement: A reviewandresearchagenda". *Human resource management review*, 19(4), 304-313.

Çinko, M.,& Avcı, E. (2008). "CAMELS Dereceleme Sistemi ve Türk Ticari Bankacılık SektöründeBaşarısızlık Tahmini". *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, 2(2), 25–48.

Datta, R. K. (2012). "CAMELS Rating System Analysis of Bangladesh Bank in Accordance with BRAC Bank Limited".

Dedu, V. (2003). "Administration and Banking Auditing".

Deloof, M. (2003), "Does Working Capital Management Affect Profitability of Belgian Firms?",*Journal of Business, Finance and Accounting*, Vol. 30 No.3 & 4, pp. 573-587.

Demeter, K., ve Matyusz, Z. (2011). Theimpact of leanpractices on inventoryturnover. *International Journal of ProductionEconomics*, 133(1), 154-163.

Diler, M. (2011). "Efficiency, Productivity and Risk Analysis in Turkish Banks : A Bootstrap DEA Approach".*BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, 5(2), 71–133.

Dubnick, M. (2005). Accountabilityandthepromise of performance: Insearch of themechanisms. *Public Performance & Management Review*, 28(3), 376-417.

Edwards, J. D., Hermanson, R. H., & Salmonson, R. F. (1989). *A Survey of Financial and Managerial Accounting*. Irwin.

- Eshna, T. (2016). Financial Performance-Understanding its Concepts and Importance. Retrieved on 9th June.
- Faruk, H., ve Habib, A. (2010). Performance evaluation and ratio analysis of Pharmaceutical Company in Bangladesh.
- Favero CA and L Papi (1995). "Technical Efficiency and Scale Efficiency in the Italian Banking Sector: A Non-Parametric Approach." *Appl Econ* 27(4): 385.
- Feltham, G. A., and J. A. Ohlson. (1995). "Valuation and Clean Surplus Accounting for Operating and Financial Activities." *Contemporary Accounting Research* 11, 689–731.
- Fukuyama, H., & Matousek, R. (2011). "Efficiency of Turkish banking: Two-stage Network System. Variable Returns to Scale Model". *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 21(1), 75–91. doi:10.1016/j.intfin.2010.08.004
- Gildenhuis, E., & Roos, M. (2015). The performance audit: are there differences in the planning approach and practices followed within the South African public sector?. *Southern African Journal of Accountability and Auditing Research*, 17(1), 49-60.
- Glendinning, P. M. (2002). Performance management: Pariah or messiah. *Public personnel management*, 31(2), 161-178.
- Gorczyńska, M. (2011). Accounts Receivable Turnover Ratio. The Purpose of Analysis in Terms of Credit Policy Management. In 8th International Scientific Conference on Financial Management of Firms and Financial Institutions, Ostrava, Czech Republic.
- Goshu, Y. Y., & Kitaw, D. (2017). Performance measurement and its recent challenge: a literature review. *International Journal of Business Performance Management*, 18(4), 381-402.
- Heilman S., and Kennedy-Phillips L. (2011). "Making Assessment Easier With the Organizational Effectiveness Model describe a comprehensive, step-by-step, mixed-methods assessment model". *American College Personnel Association and Wiley Periodicals, Inc.* Volume 15, Issue 6, pages 29–32, DOI: 10.1002/abc.20046.
- Heini, O. (2007). Performance Measurements: Designing a Generic Measure and Performance Indicator Model.
- Henri, J. F. (2004). Performance measurement and organizational effectiveness:

Bridgingthegap. *Managerial Finance*, 30(6), 93-123.

Hollenstein, H. 1996. "A composite indicator of a firm's innovativeness. An empirical analysis based on survey data for Swiss manufacturing". *Research Policy*, 25 (4): 633-645.

Hutchinson, James (2010), "Long Term Debt to Equity Ratio of a Business: Understand a Company's Value to its Investors and Owner" *Journal of long term debt to equity ratio*.

Isik, I., ve Hassan, M. K. (2003). "Financial Deregulation And Total Factor Productivity Change: An Empirical Study Of Turkish Commercial Banks". *Journal of Banking & Finance*, 27(8), 1455–1485. doi:10.1016/S0378-4266(02)00288-1

İskenderoğlu, Ö., Karadeniz, E. ve Atioğlu, E. (2012). "Türk bankacılık sektöründe büyüme, büyüklük ve sermaye yapısı kararlarının kârlılığa etkisinin analizi". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 7(1), 291–311.

Jackson, P. M., Fethi, M. D., Inal, G., (1998), "Efficiency and Productivity Growth in Turkish Commercial Banking Sector: A non-parametric approach", *European Symposium on: Data Envelopment Analysis-Recent Development and Applications*, Wernigerode, Germany, 16- 18 October.

Jayawardhana, A. (2016). Financial Performance Analysis of Adidas AG. *European Journal of Business and Management*, 8(11), 74-82.

Jones, T. C., ve Dugdale, D. (1995). *Manufacturing accountability*. In *Management Control* (pp. 299-323). Palgrave, London.

Kabajeh, M. A. M., Al Nuaimat, S. M. A., & Dahmash, F. N. (2012). The relationship between the ROA, ROE and ROI ratios with Jordanian insurance public companies market share prices. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(11), 115-120.

Kanji, G. K., ve e Sá, P. M. (2002). Kanji's business scorecard. *Total Quality Management*, 13(1), 13-27.

Kari, P., Tero, P., Heikki, K., and Seppo, P. (2006). "The measurement of end-user computing satisfaction of online banking services: empirical evidence from Finland". *The International Journal of Bank Marketing*, 24, 2/3, 158.

Koç-Yalkın, Y. (1988). “İşletmelerde mali analiz teknikleri”. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi*.

Köseoğlu, Ö. (2005). “Belediyelerde Performans Yönetimi. *Türk İdare Dergisi* (447).

Low J.,(2000), “The value creation index” *Journal of Intellectual Capital*, vol. 1, Iss: 3, p. 252 – 262, DOI 10.1108/14691930010377919

Mercan, M., Reisman, A., Yolalan, R., & Emel, A. B. (2003). “The Effect Of Scale And Mode Of Ownership On The Financial Performance Of The Turkish Banking Sector: Results of a DEA-Based Analysis”. *Socio-Economic Planning Sciences*, 37(3), 185–202. doi:10.1016/S0038-0121(02)00045-9

Morris, S.,& Shin, H. S. (2012). “Contagious adverse selection”. *American Economic Journal: Macroeconomics*, 4(1), 1-21.

Mouzas S. (2006). “Efficiency versus effectiveness in business networks”. *Journal of Business Research*. Volume 59, Issues 10–11, p.p 1124–1130 <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbusres.2006.09.018>

Neely, A., Gregory, M. Platts, K. (1995). “Performance measurement system design”. *International Journal of Operations & Production Management*. 15(4): 80-116

Nimalathasan, B. (2008). “A Comparative Study of Financial Performance of Banking Sector in Bangladesh. An Application of CAMELS Rating System. *Universitatii Bucuresti*.” *Analele. Seria Stiinte Economice si Administrative*, 2, 133.

Nissim, D.,& Penman, S. H. (2001). “Ratio analysis and equity valuation: From research to practice”. *Review of accounting studies*, 6(1), 109-154.

Oliver, N., Delbridge, R., & Lowe, J. (1996). “Lean production practices: international comparisons in the auto components industry 1”. *British Journal of Management*, 7, S29-S44.

Otley, D. (1999). “Performance management: a framework for management control systems research”. *Management accounting research*, 10(4), 363-382.

Özer, Ö. (2012). “Mali tablolar analizi: Bir hastane örneği”. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 3(6).

Ozkan-Gunay, E. N.,& Tektas, A. (2006). “Efficiency Analysis of the Turkish Banking Sector in Precrisis and Crisis Period: a Dea Approach”. *Contemporary Economic Policy*,

24(3), 418–431.doi:10.1093/cep/byj028

Pink, G. H., Holmes, G. M., D'Alpe, C., Strunk, L. A., McGee, P., & Slifkin, R. T. (2006). "Financial indicators for critical access hospitals". *The Journal of Rural Health*, 22(3), 229-236.

Pinprayong B. and Siengtai S. (2012). "Restructuring for organizational efficiency in the banking sector in thailand: a case study of siam commercial bank". *Far East Journal of Psychology and Business*. Vol. 8 No. 2. P.p 29-42.

Poister, T. H., & Streib, G. (1999). "Performance measurement in municipal government: Assessing the state of the practice". *Public administration review*, 59(4), 325-325.

Popa, I. L., Preda, G., & Boldea, M. (2010). "A theoretical approach of the concept of innovation". *Managerial Challenges of the Contemporary Society*, (1), 151-156.

Prahalad, C.K., and M.S. Krishnan. "The New Meaning of Quality in the Information Age." *Harvard Business Review*, vol. 77, no. 5, 1999, p. 109. Gale Academic Onefile, Accessed 30 July 2019.

Raiyani, J. R. (2010). "Effect of mergers on efficiency and productivity of Indian banks: A CAMELS analysis"

Rezitis AN (2006). "Productivity Growth in the Greek Banking Industry: A Non-Parametric Approach." *J Appl Econ* 9(1): 119-138.

Roberts, G. E. (2003). "Employee performance appraisal system participation: A technique that works". *Public personnel management*, 32(1), 89-98.

Saha ashish, Ravishankar T. S., (1999), "Rating of Indian commercial Banks: A DEA approach", *European Journal of Operational Research*, 124, 187-203.

Sakakibara, S., Flynn, B. B., Schroeder, R. G., & Morris, W. T. (1997). "The impact of just-in-time manufacturing and its infrastructure on manufacturing performance". *Management Science*, 43(9), 1246-1257.

Saleem, Q., & Rehman, R. U. (2011). "Impacts of liquidity ratios on profitability". *Interdisciplinary journal of research in business*, 1(7), 95-98.

Sandrick k (2003). "Putting the emphasis on employees as an award. Winning employer, Baptist health care has distant memories of the workforce shortage, trustee". *January*. pp. 6-10.

- Seyrek, İ. H., ve Ata, H. A. (2010). Veri Zarflama Analizi ve Veri Madenciliği ile Mevduat Bankalarında Etkinlik Ölçümü”. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, 4(2), 67–85.
- Soenen, L. A. (1993). “Cash conversion cycle and corporate profitability”. *Journal of cash Management*, 13, 53-53.
- Songur, C., Kar, A., Top, M., Gazi, A., & Babacan, A. (2016). “Türkiye Kamu Hastane Birlikleri Hastanelerinin Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi: Finansal Tablo Analizleri”. *Sayıştay Dergisi*, 100, 1-26.
- Soni, R. (2012). “Applicability of CAMELS Rating for Supervisory Regulation of the Indian Banking System”. *Vishwakarma Business Review*, 2(2), 14-20.
- Soydal, H., (2009), “Türkiye’ de Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının Verimlilik Analizi: Otomotiv Sektörü Üzerine Bir Uygulama”, *Selçuk Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Steinhauser, (2008). “Financial Analysis of the Company Jaromir Steinhausers”. r.o.
- Tabak, B. M., & Langsch Tecles, P. (2010). “Estimating A Bayesian Stochastic Frontier For The Indian Banking System.” *International Journal of Production Economics*, 125(1), 96–110. doi:10.1016/j.ijpe.2010.01.008
- Tarım, M. (2004). “Sağlık Organizasyonlarında Performans Ölçme ve Dengeli Puan Cetveli (Balanced Scorecard)”, *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 7(2), 233-248.
- Taşkın, F. D. (2011). “Türkiye’ de Ticari Bankaların Performansını Etkileyen Faktörler”. *EGE Akademik Bakış*, 11(2), 289–298.
- Thachappilly, G. (2009). “Profitability Ratios Measure Margins and Returns: Profit Ratios Work with Gross, Operating, Pretax and Net Profits”. *Journal of profitability ratio measure margin and return*.
- Tunç, H., 2000. “Soru ve Cevaplarla ÖFK’lar”, *Bereket Dergisi*, Yıl: 3, Sayı:10, 13.
- Van Horne, J. C., & Wachowicz, J. M. (2000). “Fundamentals of financial management and PH finance center”.
- Venkatraman, N., & Ramanujam, V. (1986). “Measurement of business performance in strategy research: A comparison of approaches”. *Academy of management review*, 11(4), 801-814.
- Wirnkar, A. D., & Tanko, M. (2008). “CAMEL (S) and banks performance evaluation:

the way forward”. Retrieved May, 24, 2011.

Wong, Y. L., & Snell, R. S. (2003). “Employee workplace effectiveness: Implications for performance management practices and research”. *Journal of General Management*, 29(2), 53-69.

Zheng W., Yang B., McLean G. (2010). “Linking organizational culture, structure, strategy, and organizational effectiveness: Mediating role of knowledge management”. *Journal of Business Research*, Volume 63, Issue 7, Pages 763–771
<http://dx.doi.org/10.1016/j.jbusres.2009.06.005>

Yasal Düzenlemeler

Resmi Gazete, (2006), “İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/07/20060712-6.htm>

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, (2011). “BDDK Tarafından Bankalara İlişkin Herhangi Bir Derecelendirme Yapılmakta Mıdır?” Retrieved from https://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Kurum_Bilgileri/SSS/10482denetim3.pdf

Türkiye Bankalar Birliği, (2014). “Statistical Reports - Selected Ratios”. Retrieved from <http://www.tbb.org.tr/en/banks-and-banking-sector-information/statistical-reports/20>

BDDK/Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı. (2010). “Bankacılıkta Yapısal Gelişmeler”. TMS 39 “Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme”, (2017), *Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu*.

İnternet Kaynakları

Türkiye Bankalar Birliği, (2019), <https://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/mart--2019---banka,-calisan-ve-sube-bilgileri-/3759>

Diğer

Anonymous (2005). “*Frequently Asked Questions*”. Available from <http://www.hhs.gov/ohr/faqsindex.html>.

Casu, B. & Molyneux (2000). “*A comparative study of efficiency in European banking. Financial Institutions Center*”, Working Papers n° 17.

Daver G, Küçükkoçaoğlu G., (2016), “*Turkish Banking Sector Performance Analyses*”. 5th International Business and Finance Conference: Sydney-Avustralya; 02/06/2016 -

03/06/2016

Kaya, Y. T. (2001). “*Türk Bankacılık Sektöründe CAMELS Analizi*”. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, MSPD Çalışma Raporları, No: 2001/6.

Liesz, T. (2002). “*Really modified Du Pont analysis: Five ways to improve return on equity*”. Proceedings of the SBIDA Conference. n.p.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı ve Soyadı :Ayşe ERAYDİN

Doğum Yeri :Fethiye/MUĞLA

Medeni Hali :Evli

Eğitim Durumu :

Lisans Öğrenimi :T.C. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölümü (2010-2014)

Yüksek Lisans Öğrenimi :T.C. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe ve Finansal Yönetim Anabilim Dalı (2014-2019)

Yabancı Dil ve Düzeyi : İngilizce, Orta

İş Deneyimi :

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar :